FAGLIGE PRIORITERINGER
FASE 1 OG 2

FAKULTETETS LANGSIKTIGE FORSKNINGS- OG UTDANNINGSPRIORITERINGER

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

25. april 2008

FAGLIGE PRIORITERINGER VED SV – FASE 1 OG 2: FAKULTETETS LANGSIKTIGE FORSKNINGS- OG UTDANNINGSPRIORITERINGER

1 Operasjonalisering....3
2 Forskningsmessige prioriteringer....4
2.1 Seks prioriterte forskningsmiljøer....5
2.2 Fire forskningsmiljøer med potensiale....5
3 Utdanningsmessige prioriteringer....5

Dokumenter

1. **Langsiktige forskningsprioriteringer**
   1.1Forskningsprioriteringer – vedtatt på styremøtet 11.4.08
   Vedlegg:
   1.a Benchmarking i samfunnsfag 2007 (NSD/DBH)
   1.b Benchmarking i samfunnsfag 2006 (NSD/DBH)
   2. Internt bearbeidet tallmateriale med antall publiseringer 2004-2007 og omfang på eksternt finansierte midler
   3. Enhetenes forskerårsverk og publikasjonspoeng 2004-2006
1. **Langsiktige utdanningsprioriteringer**
   1.1. Utdanningsprioritereringer – vedtatt på styremøtet 11.4.08
   Vedlegg:
   1.2. Beskrivelse av utdanningstilbudet ved SV

FAGLIGE PRIORITERINGER VED SV –FASE 1 OG 2: FAKULTETETS LANGSIKTIGE FORSKNINGS- OG UTDANNINGSPRIORITERINGER

SV-fakultetet oversender med dette de to utredningene om hhv. forsknings- og utdanningsprioriteringer ved SV-fakultetet som inngår i fase 1 og 2 av den faglige prioriteringsprosessen ved UiO. Her følger en kort oversikt over de viktigste konklusjonene. Utgangspunktet for prioriteringene er premissene for UiOs prosess for faglige prioriteringer slik de er presisert i universitetsstyrets bestilling til fakultetene 21. juni 2006, og særlig de tre felles kriterier for prioritering. I tillegg legger vi til grunn vedtak i Universitetsstyret fra første runde i fase 1, der det heter at 'SV bør arbeide videre mot en tydeligere forskningsprofil på fakultetsnivå'. Dette er fulgt opp gjennom en langt klarere prioritering innenfor de disiplinære miljøene.

Et overordnet mål for forskning ved SV-fakultetet, er å bidra til å nå målsettingen om at SV-fakultetet skal være det fremste samfunnsvitenskapelige fagmiljø i Norge og hevde seg sterkt i internasjonal sammenheng. I vårt arbeid har vi operasjonalisert de tre kriteriene (kvalitet og komparative fortrinn, samfunnsbehov og utviklingspotensial) på måter vi mener vil støtte opp under dette overordnede målet. Dersom faglig prioritering skal støtte opp om overordnete mål om forskning av høy internasjonal standard, er det viktig at en unngår en for sterk sementering av forskningsvirksomheten over tid. Dette kan unngås ved at prosessen med faglige prioriteringer utøves som en dynamisk prosess, der vurderinger fra tid til annen revideres, og der nye tema kan komme til, mens gamle kan falle ut. I tillegg er det viktig at de virkemidlene fakultetet bruker for å støtte opp om de prioriterte miljøene tilpasses virksomhetens art. Et instituttforankret SFF, en ren forskningsenhet med omfattende ekstern finansiering og et sterkt forskningsmiljø innad på de disiplinære instituttene trenger ulike typer støtte for å ha størst mulig effekt.

1 Operasjonalisering

Samfunnsvitenskapelig kunnskapsproduksjon ivaretar det vi kan kalle *samfunnets forståelse av seg selv*. Dette skjer både gjennom empirisk forskning og gjennom mer fortolkende analyse. Bidraget utgjør samtidig noe av grunnlaget for samfunnsforskningens eksistensberettigelse, i Norge så vel som internasjonalt. Dette premisset har noen viktige implikasjoner for SV-fakultetets arbeid med faglige prioriteringer. For det første innbærer det et samfunnsoppdrag som *går utover* det som til enhver tid kan identifiseres og artikuleres av andre av samfunnets toneangivende institusjoner. For det andre innebærer det å bidra til 'samfunnets forståelse av seg selv' en flerfaglig tilnærming. Samfunnsvitenskapen vil aldri kunne enes om *en* endelig tilnærmingsmåte som overflødiggjør alle andre. Tvert imot er samfunnsvitenskapelige disipliner grunnleggende supplerende eller komplementære. For det tredje må samfunnsvitenskapelig forskning ha en dobbel agenda i forhold til å ivareta hhv. nasjonale og internasjonale dimensjoner.

For forskningen operasjonaliserer vi kvalitetskriterier slik de er angitt i UiOs bestilling, og basert på det materialet som har vært tilgjengelig. En viktig dokumentasjon er statistikk over

publikasjonspoeng pr. enhet og pr. person. I tillegg benyttes fagevalueringer, elitebevilgninger og eksterne bevilgninger. Dette suppleres med lokal kunnskap om hva som faktisk foregår ved enhetene i form av forskningsseminarer, internasjonale konferanser, nettverksaktivitet, pristildelinger og annen aktivitet som vanskeligere lar seg måle kvantitativt. Når det gjelder samarbeidspotensial, velger vi å operasjonalisere dette vidt. I noen tilfelle er det mest å vinne ved å styrke internasjonale samarbeidsrelasjoner. I andre tilfelle er det mest å vinne ved å styrke samarbeidsrelasjoner internt, innad på en enhet eller internt ved fakultetet.

Beskrivelsene av undervisningsaktiviteten er basert på tallmateriale hentet fra blant annet DBH, Samordna opptak, FS og NAV. En del av grunnlagsmaterialet er basert på tall som er utarbeidet av universitetet sentralt. I analysen har vi også gjort bruk av diverse rapporter, blant annet fra NFR, Nifu Step og SVs kandidatundersøkelse fra 2005. Fakultetet har jevnt over gode søkertall, høy inntakskvalitet og akseptabel studiepoengsproduksjon. Dette er et premiss for at vi foreslår begrensede endringer av studieprogramporteføljen. Det betyr ikke at alt er stabilt: endringer i emneprofil, kvalitetsforbedringer i eksisterende emner, et fortsatt høyt trykk på studentrekruttering og synliggjøring av kompetanse er nødvendig og vil fortsette å være høyt prioritert. Fakultetet har imidlertid et for stort antall studenter per vitenskapelig ansatt (33). Dette går på bekostning av den oppfølgingen vi kan gi våre enkelte studenter, særlig på bachelornivå.

Fakultetet har i sin vurdering av utdanningsbehov lagt størst vekt på arbeidsmarkedet for ferdige kandidater og vurderinger av hvordan det vil utvikle seg framover. Samtidig er det opplagt knyttet usikkerhet til om behovene som kommer til uttrykk i arbeidsmarkedet i dag, vil tilsvare de behov samfunnet har om 10-20 år, og analysen av dette er derfor lagt på et relativt generelt nivå.

2 Forskningsmessige prioriteringer

SV-fakultet hevder seg meget godt i nasjonal sammenheng, og til dels også internasjonalt. SV-fakultetets faglige prioriteringer reflekterer en generell vektlegging av disiplinmiljøer, og en anerkjennelse av at de ulike disiplinene komplimenterer hverandre metodisk og teoretisk i forhold til en overordnet ambisjon om å forstå samspillet mellom individ og samfunn. Fakultetet legger stor vekt på grunnforskningselementet i vårt samfunnsoppdrag, og vi mener dette gir det beste bidrag til å støtte opp om en anvendt instituttsektor, en robust utdanning og en pluralistisk samfunnsdebatt.

Vår prioritering er gjort i form av ulike puljer. I første pulje inkluderes to forskningsmiljø som uten tvil vil bidra vesentlig i årene som kommer til å realisere UiOs ambisjon om å være forskningsuniversitet av høy standard. I andre pulje presenteres tre forskningsmiljø- eller forskningstema - som alle er meget sterke, men der forskningsmessig kvalitet er noe svakere dokumentert enn for de to førstnevnte. Videre prioriterer fakultetet ARENA som et meget sterkt forskningsmiljø og som en viktig del av fakultetets forskingsprofil. Som en ren forskningsenhet uten undervisningsansvar drøftes ARENA i en egen kategori. De seks forskningsgrupper/miljøer som prioriteres her omfatter om lag 35 % av den samlede forskningsaktiviteten (målt ved andel av totale forskerårsverk, se vedlegg 1.5) ved fakultetet.

I tillegg har vi omtalt en tredje pulje der vi inkluderer fire forskningsmiljø eller forskningstema som det kan være gode grunner til å prioritere i løpet av kommende fireårs periode, og som også kan løftes opp blant de ovennevnte seks, men der pågående organisatoriske og faglige prosesser tilsier at vi ikke foretar en endelig beslutning om dette på

det nåværende tidspunkt. En omtale av denne tredje gruppen reflekterer vårt ønske om at faglig prioritering skal være en dynamisk prosess.

2.1 Seks prioriterte forskningsmiljøer

Første pulje

- Kognitiv nevropsykologi
- Sosial likhet og økonomisk ytelse; den nordiske modellen

Annen pulje

- Demokrati og styring
- Globalisering og lokalisering
- Sosial ulikhet

Forskningsenhet

- ARENA

2.2 Fire forskningsmiljøer med potensial, men ikke prioritert nå

- Vitenskapens endrede rolle; universitet og samfunn
- Utviklingsforskning
- Natur, miljø og energi
- Psykologisk behandling og behandlingsforskning

3 Utdanningsmessige prioriteringer

Fakultetet er bedt om å identifisere områder hvor det foreligger et potensial for å få frem attraktive og faglig gode tilbud som må forventes å virke fornyende både på utviklingen av UiOs programporteføljе og rekrutteringen til denne. Våre vurderinger har ikke bare handlet om utdanningstilbud som er forankret i våre faglige prioriteringer eller hvor det er et stort behov på arbeidsmarkedet etter en viss type kandidater. Vurderingene handler også om samfunnsbehov generelt. Her er det avgjørende at våre utdanningstilbud har grunnlag i kvalitativt gode forskningsmiljøer der grunnforskningselementet står sterkt. Det vil sikre at våre kandidater ikke bare utvikler ferdigheter, lærer seg teknikker og etablerer kunnskap til umiddelbar bruk i arbeidslivet, men også etablerer holdinger og utvikler analytiske ferdigheter som gjør dem i stand til å videreutvikle sin kompetanse i møtet med nye krav i arbeidsmarkedet og endrede samfunnsforhold.

Det er ingen nødvendig sammenheng mellom at toppforskningsmiljøer kan gi grunnlag for god undervisning i *enkeltemner* og at de kan borge for den emneporteføljen og den kontinuiteten som er nødvendig for å bære et *masterprogram*. Programmene må være tilstrekkelig robuste i forhold til personellendring og endringer i forskningstematikk.

Det er to grunner til at den nye gjennomgangen av programtilbudet har vært en nyttig prosess. For det første fordi det er åpenbart at vi kontinuerlig må arbeide for å forbedre det eksisterende tilbudet: utvikle emneporteføljen innenfor programmene, forbedre læringsmål og studiestruktur. For det andre fordi vi ser at utviklingen av studietilbudet – både eksisterende

og nye tilbud – nå bør komme på masternivå. Det betyr slett ikke at bachelorutdanningen blir mindre viktig for fakultetet. Vi må fortsatt ha bachelorprogrammer som setter en høy standard for hvilke krav som stilles for universitetsstudier generelt og som grunnlag for rekruttering til masterstudier spesielt. Samtidig er det på masternivå vi har våre komparative fortrinn gjennom brede, disiplinbaserte forskningsmiljøer som er sterke nok til å drive og utvikle en både variert og spesialisert emneportefølje.

Fakultetet vil arbeide for å forbedre studieprogrammene og derigjennom også å forberede studentene bedre for arbeidslivet. Dette betyr i første omgang å bygge videre på de studieprogrammene og de disiplinene som fakultetet har i dag. Det er viktig å konsolidere og forbedre studietilbudet etter de omfattende endringer som fulgte med kvalitetsreformen. Vi vil fortsette å forbedre læringsmål, emnetilbud, undervisnings- og eksamensformer. Vi har samtidig pekt på muligheten for å utvikle nye årsenheter. Dette kan avlaste problemet med programstudenter som aldri tenker å gjennomføre hele programmet, og dessuten fylle et behov hos flere, og kanskje nye studentgrupper (EVU).

De mest interessante nye utdanningstilbudene på masternivå, er innenfor utviklingsforskning og arbeid og organisasjon. For utviklingsfeltet ønsker vi å se på muligheten av supplere det tilbudet som allerede finnes, med opprettelse av studieretninger innenfor de disiplinære masterprogrammene. Utvikling av studieretninger er allerede til vurdering på enkelte av fakultetets enheter. Innenfor tema ”arbeid og organisasjon” bør fakultetet, i samarbeid med enhetene, vurdere å etablere et nytt masterprogram. Det er innen dette feltet noe aktivitet i de fleste disiplinene ved fakultetet og ved TIK-senteret. Denne utdanningen vil ha en del til felles med det tilbudet som i dag finnes i arbeids- og organisasjonspsykologi (egen studieretning), men ville mer systematisk kunne trekke på andre disipliner, særlig sosiologi, økonomi og juss, sannsynligvis også statsvitenskap, pedagogikk og sosialantropologi. Området har klare likheter med ett av sosiologis kjerneområder ”organisasjon” som ønskes bygd opp både i forsknings - og undervisningsøyemed på ISS. En slik utdanning kunne kvalifisere for å arbeide i personalavdelinger, i arbeidslivets organisasjoner og i offentlige etater som har med arbeidsforhold og arbeidsmarkedet å gjøre, og ville primært vurderes i forhold til behov i markedet.

Fakultetet vil i det videre arbeidet med undervisningsporteføljen konsentrere seg om følgende:

1. Fokusere på rekruttering til programmene

2. Forenkle studiestrukturen på BA-programmene med et tydeligere studieløp

3. Tydeliggjøre kandidatenes kompetanse etter endt utdanning både på bachelor og master

4. Tydeliggjøre valgmulighetene på masternivå (herunder studieretninger) overfor egne bachelorkandidater

5. Utvikle nye studietilbud/studieretninger på masternivå gitt ressurser

FAGLIGE PRIORITERINGER VED SV – FASE 1 Revidert:

Fakultetets langsiktige forskningsprioriteringer

25. april 2008
Vedtatt på fakultetsstyret 11. april 2008

1 Innledning 3
1.1 UiOs bestilling 3
1.2 Arbeidet med faglige prioriteringer på SV: kort historikk 3
1.3 Forskningsmessige prioriteringer ved SV og UiO, overordnede mål 4
1.4 Operasjonalisering av UiOs felles kriterier, samt typer av grunnlagsmateriale 5
1.4.1 Kvalitet og komparative fortrinn 7
1.4.2 Samfunnsbehov 9
1.4.3 Utviklings og samarbeidspotensial 11
2 Vurdering av forskning ved SV-fakultetet 12
2.1. Disiplinorganisering som overordnet strategi 12
2.2 SV-fakultetet som helhet – en samlet vurdering 13
2.3 Institutter og sentra 15
2.3.1 Institutt for sosiologi (ISS) 15
2.3.2 Sosialantropologisk institutt (SAI) 17
2.3.4 Psykologisk institutt (PSI) 18
2.3.5 Økonomisk institutt (ØI) 19
2.3.6. Institutt for Statsvitenskap (ISV) 20
2.3.7 Senter for Teknologi, Innovasjon og Kultur (TIK) 21
2.3.8 ARENA 23
3 SVs faglige prioriteringer 25
3.1 ARENA: Europeisk demokrati i forvandling 26
3.2 Første pulje 26
Kognitiv nevropsykologi 26
Sosial likhet og økonomisk ytelse; den nordiske modellen 28
3.3 Annen pulje 29
Demokrati og styring 29
Globalisering og lokalisering 30
Sosial ulikhet 31
3.4 Tredje pulje 32
Vitenskapens endrede rolle; universitet og samfunn 32
Utviklingsforskning 34
Natur, miljø og energi 34
Psykologisk behandling og behandlingsforskning 35
3.5 Likestillingsvurdering 36
3.6 Oppsummering og oppfølging 37

Vedlegg:

1. Benchmarking i samfunnsfag
    a. Benchmarking i samfunnsfag 2007 (NSD/DBH)
    b. Benchmarking i samfunnsfag 2006 (NSD/DBH)
2. Antall publisering innen prioriterte fagområder 2004-2007. (Antall på nivå 1 og 2 pluss omfang ekstern finansierte midler tilknyttet fagområdene)
3. Enhetenes forskerårsverk og publikasjonspoeng 2004-2006

1 Innledning

Dette dokumentet er resultat av SV-fakultetets reviderte arbeid med fase 1, forskningsprioritering i universitetets helhetlige prosess for faglig prioritering. En tidligere prosess med forskningsprioritering ble avsluttet i juni 2007, som svar på universitetsstyrets bestilling om forskningsprioriteringer i fase 1 (brev 29. juni 2007). Universitetsstyret behandlet saken 11.september 2007, og konkluderte med at SV-fakultetet bør arbeide videre med forskningsprioriteringene i fase 2. Dette dokumentet er et resultat av dette arbeidet, og utgjør sammen med dokumentet om fakultetets langsiktige utdanningsprioriteringer grunnlaget for samledokumentet om faglig prioritering ved SV-fakultetet (svar på fase 2). I lys av de kommentarer som ble gitt fra Universitetsstyret i brev av 19.september 2007, har SV-fakultetet nå gjennomført en prosess med faglig prioritering som prioriterer strammere og gir SV-fakultetet en tydeligere forskningsprofil. Denne prosessen har foregått parallelt med utvikling av tverrfakultære satsingsområder og arbeid med utdanningsprioritering.

1.1 UiOs bestilling

Utgangspunktet for dette notatet er premissene for UiOs prosess for faglige prioriteringer slik de er presisert i universitetsstyrets bestilling til fakultetene 21. juni 2006[1], og særlig de tre felles kriterier for prioritering, definert som henholdsvis

- kvalitet og komparative fortrinn
- behov for kunnskap og kompetanse i samfunnet
- Utviklings- og samarbeidspotensial

I tillegg legger vi til grunn vedtak i Universitetsstyret fra første runde i fase 1, der det heter at *'SV bør arbeide videre mot en tydeligere forskningsprofil på fakultetsnivå'*. Dette er begrunnet med SV-fakultetets rolle som landets største samfunnsvitenskapelige fakultet, omgitt av et mangfold av samfunnsvitenskapelige forskningsinstitusjoner. SVs rolle som en viktig bidragsyter i langsiktige tverrfakultære satsinger trekkes også fram av Universitets-styret. I dokumentet fra rektors rådgivende gruppe for faglig prioritering (27.08.07) finnes det videre en rekke konkretiseringer av hva som er svakheter i fakultetets første svar på fase 1. Vi har i vårt arbeid tatt disse til etterretning, og de er dermed også retningsgivende for det foreliggende notat.

1.2 Arbeidet med faglige prioriteringer på SV: kort historikk

På bakgrunn av SV-fakultetets strategiske plan for perioden 2005-2009 med mål om å skape mer og bedre forskning, identifiserte hver av enhetene kjerneområder for å profilere miljøene utad og gi retning til langsiktige satsinger. Dette arbeidet ble ferdigstilt våren 2006, og var en nyttig forberedelse til universitetsstyrets vedtak om fagdimensjonering i mai 2006. Etter etappevise tilbakemeldinger til rektor, først i desember 2006 om forskningsprioriteringer og

[1] Premisser som har vært sentrale i arbeidet er bl.a. at fokus skal rettes mot områder som skal prioriteres opp, at vekstområdene skal kunne bidra til så vel faglig konsentrasjon, samtidig som prosessen skal utfordre til å tenke fleksibelt og på tvers, samt at det vil være forskjeller fra fakultet til fakultet hvordan de forskningsmessige prioriteringene kommer til uttrykk, og at så vel prioriteringene som resonnementet som ligger bak må kommuniseres tydelig, så vel internt og eksternt. (jfr. brev 21.06.06)

samfunnsbehov, deretter i mars om mulige tverrfaglige og tverrfakultære prioriteringer, ga SV i brev av 29. juni 2007 en samlet tilbakemelding om hvilke langsiktige faglige prioriteringer SV-fakultetet ville fremheve. Disse ble vedtatt i Fakultetsstyret 14. juni 2007.

Universitetsstyret behandlet våre prioriteringer 11. september 2007 med beskjed om å komme tilbake med klarere prioriteringer og tydeligere forskningsprofil på fakultetsnivå og med bedre begrunnelser ut i fra de tre kriteriene. Dette arbeidet ble forberedt høsten 2007, og videreført ved dekanskiftet i januar 2008. Reviderte prioriteringer bygger på enhetsvise møter med instituttledelsen, og innspill fra enhetene. Prinsipper for prioriteringer og ulike utkast er drøftet samlet med instituttledere i to runder og sist 13. mars 2008. Faglige prioriteringer har også vært diskusjonssak i det nye fakultetsstyret (med virkning f.o.m. 2008). Fakultetstyret har hatt faglige prioriteringer til diskusjon 14. februar og revidert forslag er vedtatt i fakultetsstyret 11.april 2008. Det er denne reviderte tilbakemeldingen som nå foreligger.

1.3 Forskningsmessige prioriteringer ved SV og UiO, overordnede mål

Et overordnet mål for forskning ved SV-fakultetet, er å bidra til å nå målsettingen om at SV-fakultetet skal være det fremste samfunnsvitenskapelige fagmiljø i Norge og hevde seg sterkt i internasjonal sammenheng. Det viktigste mål for fakultetet i den inneværende strategiperiode er å skape mer og bedre forskning. (*ref. strategiplan 05-09).* Dette innebærer større konsentrasjon om gode og attraktive forskningsmiljøer, økt internasjonalt samarbeid, økt ekstern finansiering og styrket og bedre integrert forskerutdanning. Prosessen med faglige prioriteringer inngår som et element i dette bredere arbeidet med å styrke forskningen ved fakultetet.

SV-fakultetets målsetting for forskning er forankret i UiOs overordnede mål om å styrke sin stilling som forskningsuniversitet av høy internasjonal standard. Et premiss for arbeidet med faglige prioriteringer er at den prosessen vi nå iverksetter skal bidra til at UiO når dette målet. Dette betyr at de prioriteringer vi nå gjør bør, konsolidere eller fremme fakultetet som det fremste fagmiljøet i Norge, og styrke fakultetets posisjon i internasjonal sammenheng.

I vårt arbeid har vi operasjonalisert de tre kriteriene (kvalitet og komparative fortrinn, samfunnsbehov og utviklingspotensial) på måter vi mener vil støtte opp under dette overordnede målet. Det er en viktig del av prosessen ettersom det innen samfunnsvitenskapene *ikke* uten videre er gitt at en sterk og ensidig prioritering av utvalgte forskningsmiljø basert på de tre nevnte kriterier på kort sikt, i et noe *lengre tidsperspektiv* vil bidra til å virkeliggjøre målet om å styrke og ivareta UiO som forskningsuniversitet av høy internasjonal standard (se utdyping 1.3.2).

I revisjonen av fase 1 har vi arbeidet ut ifra en målsetting om å identifisere forskningstema, forskningsgrupper eller forskningsmiljø som peker seg ut som særlig sterke i henhold til vår operasjonalisering av de ovennevnte tre kriterier. I dette arbeidet har mange kandidater vært vurdert. Vi har foretatt en forholdsvis streng etterprøving av hvorvidt disse innfrir de ovennevnte kriterier, og dermed også vurdert deres innbyrdes styrkeforhold i forhold til de tre kriteriene. I denne vurderingen har vi funnet det hensiktsmessig å sortere våre prioriteringer i tre puljer. Første og andre pulje prioriteres nå, men på litt ulikt grunnlag. Tredje pulje vil få særlig oppmerksomhet, og kan bli prioritert i kommende 4-årsperiode, men en endelig beslutning ansees som lite hensiktsmessig på det nåværende tidspunkt. Når det gjelder Arena,

skiller dette senteret seg vesentlig fra de øvrige, og vi har derfor valgt å omtale det for seg. Vi redegjør i detalj for disse vurderingene i kapittel 3.

SV-fakultetet vedtok 14. september 2007 en handlingsplan for likestilling. Likestillingsplanen fastslår planen at likestillingsvurderinger skal inngå som et av de ordinære styringsredskap ved SV. Dette omfatter også prosessen med faglige prioriteringer. Vi vil i første omgang gjøre en vurdering av faglige prioriteringer basert på UiOs tre nevnte kriterier. Deretter, vil vi gi en likestillingsvurdering av den faglige prioriteringen som her framkommer (se 3.5). Likestillingshensyn vil også prege implementering av faglige prioriteringer ved SV-fakultetet.

Dersom faglig prioritering skal støtte opp om overordnete mål om forskning av høy internasjonal standard, er det viktig at en unngår en for sterk sementering av forsknings-virksomheten over tid. Dette kan unngås ved at prosessen med faglige prioriteringer utøves som en dynamisk prosess, der vurderinger fra tid til annen revideres, og der nye tema kan komme til, mens gamle kan falle ut. I tillegg til de seks prioriterte forskningstemaene, er det flere andre tema vi har valgt å gi en fyldig omtale (se 3.4). Selv om disse pr. i dag ikke innfrir kriteriet om kvalitet like overbevisende som de ovennevnte seks, har de andre former for potensial som gjør dem viktige for fakultetet som helhet, og som gjør at SV-fakultetet vil vurdere å legge forholdene til rette for vekst dersom ressursene gjør det mulig. Noen av disse temaene kan også på lenger sikt utfordre de seks som i denne omgangen er prioritert. En omtale av disse temaene er også et viktig signal til forskningsledelsen på enhetsnivå, og i forhold til enkeltforskere, om at også disse temaene er viktige for fakultetet.

1.4 Operasjonalisering av UiOs felles kriterier, samt typer av grunnlagsmateriale

Hvordan kan de tre felles kriteriene for UiOs faglige prioriteringer operasjonaliseres på en måte som bidrar til at SV-fakultetet innfrir overordnede strategiske mål?

Samfunnsvitenskapelig kunnskapsproduksjon ivaretar (legger premisser for, videreutvikler og bidrar til) det vi kan kalle *samfunnets forståelse av seg selv*. Dette skjer både gjennom empirisk forskning og gjennom mer fortolkende analyse. Bidraget utgjør samtidig noe av grunnlaget for samfunnsforskningens eksistensberettigelse, i Norge så vel som internasjonalt. Dette premisset har noen viktige implikasjoner for SV-fakultetets arbeid med faglige prioriteringer.

Offensiv

For det første innbærer det et samfunnsoppdrag som *går utover* det som til enhver tid kan identifiseres og artikuleres av andre samfunnets toneangivende institusjoner. Mens noen former for kunnskapsproduksjon er klart definert og etterspurt (for eksempel i forhold til miljøutfordringer), er det samfunnsvitenskapens oppgave også å *ligge foran*, dvs. å fange opp problemstillinger som enda ikke lar seg artikulere, eller ikke er etterspurt i dagens situasjon. Noen slike problemstillinger vil komme direkte til nytte etter hvert, andre ivaretar en mulighet for kritisk refleksjon omkring gjeldende samfunnsformasjoner. Det sier seg selv at slike former for analyse og kritisk refleksjon ikke nødvendigvis kommer til syne i form av etterspørsel. Like fullt er det samfunnsvitenskapenes forpliktelse å ivareta også slike former for kunnskapsproduksjon. Samfunnsvitenskapene utgjør dermed, i likhet med de humanistiske vitenskaper, et rom for forståelse og kritisk refleksjon omkring samfunnets meningsdannende aktivitet (se også HFs faglige prioriteringer). Dette sikres gjennom den rollen universitetet har etablert, og søker å fremme, som 'fristed og kraftsenter' (UiO strategisk plan).

Flerfaglig

For det andre innebærer det å bidra til 'samfunnets forståelse av seg selv' en flerfaglig tilnærming. All samfunnsvitenskapelig forskning kan sies å dele et forholdsvis smalt felles fokus. Dette kan enkelt beskrives som *forskning om samfunn*, eller litt mer presist: *forskning om forholdet mellom individ og samfunn*. Betoningen av hhv. individ og samfunn varierer mellom ulike disipliner, som dermed framstår som ulike kombinasjoner av dette doble fokuset på individ og samfunn. Det som først og fremst skiller disiplinene er imidlertid analytisk tilnærmingsmåte, dvs. teorier og metoder. Man kan si det slik at alle former for samfunnsvitenskapelig forskning interesserer seg for omtrent samme fenomen (individsamfunn i ulike "tapninger"), men at måtene man søker innsikt på varierer med de ulike disipliner[2]. Ettersom samfunnsmessige formasjoner a) er gjenstand for enorm variasjon, b) er i stadig endring, og c) ikke kan løsrives fra forskeren (slik for eksempel geofysiske prosesser foregår uavhengig av forskeren) men utgjør det rom forskeren opererer innenfor, vil samfunnsvitenskapen aldri kunne enes om *en* endelig tilnærmingsmåte som overflødiggjør alle andre. Tvert imot er samfunnsvitenskapelige disipliner grunnleggende supplerende eller komplementære. Noen av disiplinene er også historisk vokst fram som en respons på identifiserte begrensinger hos eksisterende disipliner. I dette ligger nødvendigvis også et spenningsforhold, forankret i ulike og i noen grad konkurrerende oppfatninger om hvilke tilnærminger som best kan gi innsikt i et aktuelt samfunnsmessig fenomen. Slike spenninger kommer iblant til uttrykk som debatter på tvers av fagene, og gir næring til faglig utvikling og nytenking. Mange slike debatter utspilles i offentlige rom, for eksempel i avisspaltene, der ulike forståelser av et fenomen brynes mot hverandre. Mens slike debatter innen de mer eksakte vitenskaper, for eksempel medisin, kan sees som uheldige eller villedende (jfr. Fedon-debatten), bidrar slike debatter innen samfunnsvitenskapen nesten alltid positivt, idet de er med å ivareta en helt nødvendig åpenhet for tvil og kritikk, og dermed også en dynamisk kunnskapsproduksjon i forhold til 'samfunnets forståelse av seg selv. Mangfoldet i tilnærminger i de ulike samfunnsfaglige disipliner muliggjør dette, gjennom den friksjon som nødvendigvis oppstår i grenseflatene mellom dem.

Internasjonal og nasjonal

For det tredje må samfunnsvitenskapelig forskning ha en dobbel agenda i forhold til å ivareta hhv. nasjonale og internasjonale dimensjoner. Mens molekylære prosesser antas å skje på omtrent samme måte uavhengig av hvor i verden de finner sted, er samfunnsmessige prosesser gjenstand for stor variasjon. Sagt på en annen måte: Ikke all kunnskap om samfunn og individ har universell gyldighet. I hvilken grad samfunnsvitenskapelig kunnskap antas å være universelt allmenngyldig, varierer riktignok med teori og metode, og til dels også med disiplin. Mens noen samfunnsforskere primært arbeider ut fra antagelser om universelle mønstre eller mekanismer, vil andre samfunnsforskere legge mer vekt på problematisere kulturell og stedlig variasjon og dermed bidra til mer spesifikk kunnskap. Mange jobber også komparativt, og i slike tilfelle er den institusjonelle forankringen i norsk virkelighet vesentlig. At norske forskere publiserer internasjonalt om norske forhold bidrar til å utvide og utfordre internasjonale debatter (jfr. ESOP ved Økonomisk Institutt, se 3.2), samtidig som 'vår forståelse av oss selv' brynes mot andre perspektiver og virkeligheter. Dersom forskerne også publiserer og formidler på norsk (noe de fleste gjør), ivaretar de den doble agendaen som blant annet springer ut av det faktum at "samfunnet" er et fenomen som opererer på ulike nivå: lokalt, nasjonalt og globalt. Samfunnsvitenskapenes oppgave består blant annet (i

[2] Mange forskningstema som går igjen innen ulike disipliner, og stikkordsmessig ser ganske like ut, har likevel et ganske ulikt innhold fra en disiplin til en annen.

motsetning til de fleste naturvitenskapelige fag) i å ivareta vår 'forståelse av oss selv' på en måte der alle disse dimensjonene taes i betraktning.

Disse betraktningene er viktig å ha i bakhodet når vi skal operasjonalisere UiOs felles kriterier for kvalitet på en måte som egner seg for å prioritere, og samtidig ivareta SV-fakultetets overordnede mål om være det fremste samfunnsvitenskapelige fagmiljø i Norge og hevde seg sterkt i internasjonal sammenheng

1.4.1 Kvalitet og komparative fortrinn

UiOs bestilling spesifiserer kvalitet og komparative fortrinn som et sentralt kriterium i fakultetenes prioritering, og nevner en rekke indikatorer på høy kvalitet som kan tas i bruk (positive fagevalueringer, publiseringstall, tilslag i forhold til ekstern finansiering, elitebevilgninger m.m.).

Vi operasjonaliserer kvalitetskriterier slik de er antydet i UiOs bestilling, og basert på det materialet som har vært tilgjengelig. En viktig dokumentasjon er **publiseringsstatistikk** målt i publikasjonspoeng pr. enhet og pr. person. Dette materialet vil legges til grunn for årene 2004-2007. Materialet gir noen grove indikasjoner på forskningsmessig kvalitet, men har samtidig vesentlige begrensinger. Vi vil ta høyde for dette i tolkningen underveis. Begrensingene gjelder blant annet følgende:

1) Kvalitetssikringen for rapportering i Frida i årene 2004-05 er mangelfull, tallene noe usikre. Vi legger derfor mest vekt på publisering i 2006-07[3].
2) Det er store forskjeller i publiseringsmønstre, fra deler av psykologifaget som prioriterer internasjonale tidsskriftartikler på samme måte som medisin, til antropologi, som vektlegger monografier og antologier, og har et publiseringsmønster som ligger nærmere det vi finner i humanistiske fag. Hvordan dette slår ut i forhold til publiseringspoeng er usikkert[4]. Statistikken gir et overordnet inntrykk, men må brukes med forsiktighet (og kombinert med andre kilder) i sammenligning mellom fag.
3) Siteringspraksis kan i noen sammenhenger være et egnet mål. Slik praksis varierer imidlertid mellom fagene, og bruk av siteringsindeks som indikator for forskningsmessig kvalitet er meget omstridt[5]. Siteringer understøtter identifisering av særlig sterke enkeltforskere, men er mindre egnet til å sammenligne mellom grupper. Vi legger derfor relativt lite vekt på siteringsindeks i våre vurderinger her.

For at sammenligninger av publikasjonspoeng pr. enhet og pr. person skal være meningsfulle, forutsettes at ansatte ved UiO har noenlunde lik tid tilgjengelig for forskning. Dette er ikke tilfelle, og særlig systematisk er forskjellen mellom institutter (fem disiplinbaserte) og sentre (to basert på ekstern finansiering), der sistnevnte vil ha forholdsvis flere ansatte uten undervisningsplikt. For å bøte på dette har vi brutt ned publikasjonspoeng i forhold til forskerårsverk, basert på tilgjengelig informasjon om stillingskoder ved enhetene. Det vil si at en professor/førsteamanuensis regnes med 50 % forskningsandel og en forsker med 90 %[6]. En

[3] Vedlegg 1 er basert på tall fra NSD/DBH, men vedlegg 2 og 3 er tall basert på beregninger internt SV i henhold til intern fordelingsmodell for publikasjonspoeng for perioden 2004-2006. Vedlegg 2 er basert på antall publikasjoner på nivå 1 og 2 innen prioritert fagområde og vedlegg 3 viser forskerårsverk for enheten samt publikasjonspoeng for perioden 2004-2006

[4] Jfr. presentasjon av Gunnar Sivertsen, NIFU-Step http://www.admin.uio.no/unidir/komiteer-utvalg/forskningskomiteen/ .

[5] Det er grunn til å anta at bruken av slike måleindikatorer vil påvirke siterings- og publiseringspraksis, og føre til pragmatiske tilpasninger som over tid svekker validiteten av måleindikatoren.

[6] Vi legger inn 90 % her framfor 100 % som er den egentlige stillingsbrøken. Dermed tar vi høyde for at det går forholdsvis mer tid til søknadskriving for forskerstillinger enn for ordinære undervisningsstillinger (selv om søknadsskriving i økende grad tar tid også her).

postdoktor tilegnes 75 % forskningsandel. Dermed blir sammenligningen mellom enheter/institutt mer rimelig.

Tilsvarende forutsetter sammenligning mellom SV-fakultetet ved UiO og tilsvarende fakultet ved andre universiteter at enhetene er sammenlignbare, men igjen er dette ikke helt korrekt, i alle fall ikke dersom publiseringsstatistikk skal si noe om forskningsmiljøets evne til å omsette og formidle sin innsikt i anerkjente publiseringskanaler. Gitt at majoriteten av de fast ansatte ved samfunnsvitenskapelige fakultet er involvert i undervisning, vil de samlede tilgjengelige ressurser, målt i antall studenter pr. ansatt være en relevant størrelse. Vi vet fra Norgesnettrådets evaluering av utdanningssektoren mai 2002 at UiO generelt har relativt mindre ressurser[7] til rådighet enn de øvrige universiteter i Norge. Ifølge evalueringen er UiO 'significantly underfunded', dersom man tar utgangspunkt i basisbevilgninger pr. student. Gitt at SV-fakultetet er blant de fakultetene med høyest antall studenter pr. ansatt, er dette også et av fakultetene der slik underfinansiering blir mest merkbart (et annet er jus). (Dersom vi kunne fastslå at de ansatte likevel ikke underviste mer enn om lag 50 % av sin arbeidstid, (noe som ville resultere i mindre faglærerkontakt og færre møtepunkter for studentene her enn ved andre universitet), ville disse forskjellene være irrelevante. Timeregnskap ved SV tyder imidlertid på at ansatte, spesielt siden innføringen av kvalitetsreformen i 2003, har undervist (og administrert) noe mer enn det en ca. 50/50 fordeling skulle tilsi. Man har m.a.o. strukket seg langt for å ivareta behov på utdanningssiden.) Som vi skal se, har dette ikke ført til at SV-fakultetet ved UiO publiserer svakere enn SV-fakultet ved andre universitet, snarere tvert i mot (se kap.2). Likevel er det viktig å ta denne skjevfordelingen i betraktning ved vurdering av SV-fakultetets kvalitet og komparative fortrinn i nasjonal sammenheng.

Kvalitetsindikasjoner har vi for enkelte fag også gjennom fagevalueringer, (2007:økonomi, 2003: psykologi, 2005: TIK-senteret, 2002: statsvitenskap), og i **elitebevilgninge**r som SFF og i de vurderinger som kommer ut av en slik prosess (økonomi/ESOP, psykologi/kognitiv nevropsykologi, ARENA). Der vi mangler slik informasjon (ISS, SAI.) har vi måttet legge relativt mer vekt på indikasjoner fra publiseringsstatistikk, samt tilslag på **eksterne bevilgninger** (NFR og EU). Vi understreker imidlertid at slik informasjon ikke er dekkende, og må suppleres med lokal kunnskap om hva som faktisk foregår ved enhetene i form av forskningsseminarer, internasjonale konferanser, nettverksaktivitet, pristildelinger og annen aktivitet som vanskeligere lar seg måle kvantitativt. Informasjon om eksterne bevilgninger sier noe om forskningsaktivitet, men er samtidig dårlig egnet til å sammenligne mellom enheter, i lys av at enheters *ønske om* ekstern finansiering har variert[8], og i lys av at det er stor variasjon mellom enheter mht. hvorvidt forskningen lar seg finansiere gjennom de store finansieringskildene[9].

Når det gjelder komparative fortrinn, velger vi å operasjonalisere dette primært i forhold til andre universiteter i Norge. Vi benytter oss av data fra NSD som en type "benchmarking" i forhold til publikasjonspoeng, antall ansatte, avlagte doktorgrader og avlagte studiepoeng fra årene 2006 og 2007 (vedlegg 1). Der vi har tilgjengelig informasjon, vil vi i tillegg se på

[7] http://nokut-no.inforce.dk/graphics/NOKUT/Artikkelbibliotek/Norsk_utdanning/NNR-publikasjoner/evalueringer/eval_uio_eng.pdf

[8] Dette skyldes blant annet at ulike forskningstradisjoner har ulike ressursbehov. Mens for eksempel visse deler av psykologisk forskning er utstyrskrevende, og dermed krever ekstern finansiering, vil den fremste ressursen for antropologer være tid (til feltarbeid).

[9] Eksempelvis vil forskning om tibetansk polyandri vanskeligere tiltrekke seg store eksterne bevilgninger fra NFR enn forskning på for eksempel Norges sårbarhet ved global oppvarming. Eksterne bevilgninger sier dermed ikke alltid noe om kvaliteten på den forskningen som bedrives.

komparative fortrinn i en internasjonal sammenheng. I noen sammenhenger er det også relevant å drøfte komparative fortrinn i forhold til forskning som foregår i instituttsektoren (se 1.4) .

SV-fakultetets vurdering av kvalitet og komparative fortrinn når det gjelder forskning, må nødvendigvis suppleres med en vurdering av de ulike virksomheters bidrag til å styrke UiO som forskningsuniversitet av høy internasjonal standard (se 1.3). Det ligger i begrepet forskningsuniversitet at institusjonen søker en sterk og fruktbar integrasjon mellom forskning og undervisning på alle nivåer. Dette innebærer en spesiell oppmerksomhet om virksomhet som i særlig grad bidrar til å ivareta den krevende balansegangen det er å drive – ikke bare undervisning eller forskning hver for seg – men integrert og med gjensidige positive ringvirkninger. I denne sammenhengen betyr det å ha et blikk for forskningsvirksomhet som er integrert i – eller tydelig bidrar til – å styrke undervisningen ved Universitetet i Oslo. Dette forhindrer likevel ikke at enheter som Arena, som ikke driver undervisning også har en viktig rolle å spille, for eksempel gjennom ringvirkninger i forhold til øvrig forskningsvirksomhet ved fakultetet.

1.4.2 Samfunnsbehov

Bestillingen fra UiO fastslår at UiO har et selvstendig ansvar for å tolke og respondere på samfunnsbehov, og er forpliktet til å møte behov som politiske myndigheter definerer gjennom nasjonale prioriteringer'. Det understrekes videre at 'forskningsområder som er aktuelle for prioritering med henvisning til samfunnsbehov skal kunne gi avgjørende bidrag til å dekke behovet'.

Dette reiser igjen spørsmål om skala. Vi tar her utgangspunkt i at det dreier seg om politiske myndigheter på nasjonalt nivå. Samtidig er det kunnskapsgrunnlaget nasjonale myndigheter har behov for, ikke avgrenset til kunnskap om det som foregår innenfor nasjonens grenser (jfr. bistands-, miljø- og utenrikspolitikk). Samfunnsvitenskapene bør derfor bidra til å dekke samfunnets behov for kunnskap *både* om norske forhold, om internasjonale forhold, og om samfunnsmessige mekanismer. Slik sett har vår operasjonalisering av samfunnsbehov mye til felles med den som ligger til grunn ved Humanistisk fakultet.

Videre legger vi til grunn at samfunnets behov for kunnskap omfatter både det som er direkte etterspurt av politiske myndigheter, eller av markedet, *og* kunnskap som ikke møter samme form for etterspørsel, eller endog blir motarbeidet eller søkt fortiet. Det er mange eksempler på at SV-fakultetets forskere formidler forskningsbasert kunnskap som er i strid med dominerende opinion. Vurderingen av samfunnsbehov må derfor baseres på en skjønnsmessig og faglig vurdering.

I vurdering av samfunnsbehov, står nærværet av *instituttsektoren* sentralt. Flere etterspurte samfunnsbehov ivaretas av forskning av mer anvendt karakter, gjennomført ved instituttsektoren. Svært mange av de sentrale samfunnsfaglige forskningsinstitutter befinner seg nettopp i Oslo-regionen. (ISF, NOVA, NUPI, SIFO, FAFO, AFI, PRIO m.fl.). Noen av disse er allerede samlokalisert i Forskningsparken (under CIENS finner vi TØI, NIBR, CICERO), og noen er nært tilknyttet enheter ved SV-fakultetet. Økonomisk institutt har tilknytning til Frisch-senteret og samarbeid med Norges Bank og SSB. Og PSI har samarbeid innen helsesektoren ved Folkehelseinstituttet, Modum Bad, Rikshospitalet, Diakonhjemmet sykehus, Vinderen Psykiatriske, R-BUP, Helse Sør-Øst, STAMI). Det foregår i dag omfattende samarbeid med mange av disse institusjonene i form av veiledning av PhD-kandidater herfra, professor II stillinger, og konkrete prosjektsamarbeid. I tillegg skjer det en

omfattende rekruttering begge veier: SV-fakultetet utdanner personer som får stillinger i instituttsektoren, og noen av disse returnerer senere til SV-fakultetet. Denne typen samarbeid er som oftest fruktbart for begge parter. Imidlertid kjennetegnes det først og fremst av at relasjonene knyttes mellom enkeltpersoner, og i mindre grad på institusjonelt nivå.

En viss arbeidsdeling i forhold til instituttsektoren er både nødvendig og fornuftig. Det er ingen grunn til at UiO skal satse kraftig for å ivareta samfunnsbehov for kunnskap som allerede er rimelig godt ivaretatt innenfor mer anvendt forskning i offentlig sektor. Samtidig ivaretar SV-fakultetet slike samfunnsbehov ved å bidra til høyt faglig nivå hos de kandidater som UiO rekrutterer til instituttsektoren. Slik sett bidrar SV-fakultetet *indirekte* til kvaliteten på forskning i offentlig sektor. Det er videre en klar oppfatning ved SV-fakultetet om at måten dette best ivaretas på, er gjennom den kvalitetssikringen som er institusjonalisert gjennom faglige disipliner. Det er gjennom slike disipliner (med sine etablerte og anerkjente institusjoner som tidsskrift, referee-ordninger, PhD utdanning, m.m.) at norske forskere kan vurderes etter internasjonale kriterier. Gjennom disiplinbasert utdanning sikrer man at kandidaters kompetanse nettopp *ikke* er bundet opp i en bestemt tematikk som var toneangivende da de studerte. Derimot får de solid kompetanse på teorier og metoder med mer generell anvendbarhet, og blir dermed mer robuste i forhold til endring av tematisk fokus i løpet av karrieren.

En slik kompetanse for instituttsektoren kan selvsagt også skaffes til veie utenlands, og mange studenter velger denne veien. Et rimelig spørsmål er derfor om vi faktisk trenger å utdanne våre samfunnsvitere selv. Svaret på dette er både ja og nei. Det er en åpenbar fordel i forhold til overordnede samfunnsbehov at en del samfunnsvitere har bakgrunn fra utenlandske læresteder. Dersom *alle* hadde bakgrunn fra utlandet ville vi imidlertid stå overfor et stort problem. La oss som et tankeeksperiment si at vi la ned statsvitenskap, og at det heller ikke ble tilbudt ved andre universitet i Norge. Vi ville da rekruttere kandidater i offentlig sektor med mye kunnskap om andre lands forvaltning og internasjonal politikk, men helt uten kunnskap om norsk styresett og forvaltningspraksis. En slik situasjon ville være uholdbar[10]. Statsvitenskap er et eksempel på et fagområde der norske utdanningsinstitusjoner ivaretar et uttalt behov for lokalkunnskap som utenlandske institusjoner ikke kan dekke like godt. Å tilby utdanning i slike disipliner kan altså sies å ivareta et overordnet samfunnsbehov. Opprettholdelse av et høyt nivå på slik utdanning på Master og PhD-nivå, forutsetter at det også foregår forskning (forskningsbasert undervisning). Slik blir en ivaretakelse av samfunnsbehov på dette feltet avhengig av at vi vedlikeholder institusjoner som kan tilby slik utdanning. Dette forhindrer selvsagt ikke en nasjonal arbeidsdeling (’statsvitenskap legges ned i Oslo, utvides i Bergen’). Poenget her er kun at i forhold til samfunnsbehov, har visse former for forskning *i* Norge, og *om* Norge, en viktig rolle å ivareta, og et klart komparativt fortrinn vis-à-vis utenlandske forsknings- og utdanningsinstitusjoner.

Hvis vi ser bort fra spørsmål om rekruttering av kandidater til anvendte forskningsoppgaver, og vurderer forskningen isolert, er nærværet av instituttsektoren med på å begrunne UiOs prioritering av grunnforskning av høy internasjonal standard. Gitt at instituttsektoren er mer avhengig av eksterne bevilgninger og følgelig mer konjunkturavhengige i forhold til aktuelle temaer, hviler det et særlig ansvar på universitetene for å ivareta mindre konjunkturutsatt grunnforskning. Dette styrker resonnementet nevnt innledningsvis om at vår tolkning av samfunnsbehov må gå utover det som til enhver tid etterspørres. I tillegg kan vi her spille en viktig rolle i forhold til instituttsektoren ved å bidra til at anvendte problemstillinger inspirerer

[10] Tilsvarende gjelder i noen grad også for økonomifaget, men for eksempel i liten grad for sosialantropologi og samfunnsgeografi. Vi kommer tilbake til dette i neste kapittel.

teoriutvikling, og at aktuelle internasjonale fagdebatter og nyere teoriutvikling er med å prege mer anvendte forskningsprosjekt. Dette gjør SV-fakultetets forskere i utstrakt grad både gjennom direkte samarbeid, og gjennom en rekke akademiske praksiser som å være referee for tidskrift, forlag, EU og NFR, være med i doktorgradskomitéer, redigere tidsskrift, vurdere stillinger i instituttsektoren, etc. Slik akademisk praksis er blant annet blitt beskrevet som en utstrakt form for gavebytte (resiprositet) som med dagens tellekantsystem er under press. Vi vil ikke utdype denne diskusjonen her, men kun slå fast at slik akademisk praksis også tjener en samfunnsmessig nytte, gjennom at den bidrar til å kvalitetssikre og styrke forskning i instituttsektoren[11]. Ved en institusjon som UiO, og ved SV-fakultetet spesielt, er derfor det å drive grunnforskning på et nivå som hevder seg godt internasjonalt en viktig forutsetning for at samfunnets kunnskapsbehov ivaretas på et kvalitetsmessig akseptabelt nivå. I tillegg til dette vil instituttsektoren fortsatt representere viktige samarbeidspartnere for forskere ved SV-fakultetet. Nye tema vil også kunne innebære at nye relasjoner etableres og konsolideres (se 3.4 for en utdyping).

En omfattende analyse av samfunnets behov for samfunnsvitenskapelig kunnskap i årene som kommer, ligger utenfor rammen av dette notatet, men utgjør samtidig del av pågående arbeid innen alle enheter ved SV-fakultetet.

1.4.3 Utviklings og samarbeidspotensial

UiOs bestilling åpner for å prioritere forskningsområder 'med særlig henvisning til fagutviklingen, rask utvikling internasjonalt og potensialet for videreutvikling som spydspiss'. Forutsetningen er at disse kan begrunnes ut i fra særlig høy kvalitet, overbevisende potensial for videreutvikling og meget sterke og stabile samarbeidspartnere nasjonalt eller internasjonalt.

En ytterligere operasjonalisering av dette punktet aktualiserer avveininger langs flere akser: bredde vs. dybde, nasjonalt vs. internasjonalt samarbeid, og disiplinbasert vs. tverrfaglig samarbeid. SV-fakultetets forskere deltar allerede i en rekke samarbeidsrelasjoner, og foretar daglig avveininger og prioriteringer langs de aksene som her er nevnt. Et slikt komplekst sett av samarbeidsrelasjoner er uoversiktlig, men generelt positivt for faglig utvikling, idet det ofte er i berøringsflater mellom fag eller miljøer at nyvinning foregår. Det er i samsvar med fakultetets ønsker at samarbeidsrelasjoner skal vokse fram mest mulig organisk, og på basis av initiativ og interesse hos forskerne selv.

Samtidig er det utvilsomt også slik at litt forsiktig "skyving" iblant kan gi gode resultater[12], og at koordinering og overordnet prioritering iblant er helt nødvendig. Dette gjelder for eksempel når det er snakk om større investeringer, når samarbeidsavtaler fordrer at SV-fakultetet eller enhetene skal handle som én aktør[13], eller når samarbeid er nødvendig for å ivareta spesifikke samfunnsbehov (jfr. tverrfaglig forskning på miljø).

Vi vil i dette dokumentet stort sett følge UiOs definisjoner av dette kriteriet (se over), med visse presiseringer. Når det gjelder 'fagutviklingen i enkelte fag', og 'rask utvikling

[11] Dette betyr selvsagt ikke at bare universitetsforskere deltar i slik virksomhet, svært mye av dette arbeidet gjøres også av seniorforskere i instituttsektoren. Vårt argument er at universitetene har en særlig oppgave i å holde slik praksis levende, - kanskje spesielt innen samfunnsforskning, der behovet for kunnskap er så stort og ofte så akutt at relevans i blant kan gå på bekostning av kvalitet.

[12] Ved SV-fakultetet har småforsk-midler blitt brukt bevisst for å ivareta dette.

[13] Dette kan være viktig ved etablering av internasjonale utvekslingsavtaler, spesielt i land som Kina.

internasjonalt' er dette utilstrekkelig som kriterium for å prioritere ved SV-fakultetet, med ett unntak (kognitiv nevropsykologi, som er særlig utstyrskrevende, se 2.3.4 og 3.2). For øvrig er fagutviklingen i alle SV-fakultetets disipliner, og også i de felt som dominerer de to sentrene, i rask utvikling internasjonalt, og forskningen ved fakultetet gjenspeiler dette. Overbevisende potensial for videreutvikling og sterke og stabile samarbeidspartnere, er bedre egnet som prioriteringskriterier, og vi vil derfor i hovedsak legge disse kriteriene til grunn i vår videre vurdering.

Når det gjelder potensialet for videreutvikling, har vi gjennom denne revisjonsprosessen fått anledning til å vurdere tverrfaglig samarbeid i lys av det arbeid som har pågått parallelt med tverrfakultære satsingsområder. Vi har på denne måten kommet noe lenger i forhold til prioriteringer her (primært med tanke på utviklingsmuligheter internt ved UiO) enn det som var mulig i forrige runde.

Når det gjelder samarbeidspotensial, velger vi å operasjonalisere dette vidt, og i forhold til uutnyttet potensial. I noen tilfelle er det mest å vinne ved å styrke internasjonale samarbeidsrelasjoner. I andre tilfelle er det mest å vinne ved å styrke samarbeidsrelasjoner internt, innad på en enhet eller internt ved fakultetet. Det siste har å gjøre med at rekruttering til stillinger ved Universitetet tradisjonelt har fremmet en individuell orientering i forskning. Mange dyktige enkeltforskere har omfattende og sterke nettverk internasjonalt, men liten kontakt med dem som sitter i nabokontoret. I noen sammenhenger kan det å styrke samarbeid internt være den beste måten å styrke forskningen ved enheten, for eksempel ved at det muliggjør mer systematisk arbeid for å innhente eksterne midler, arrangere større konferanser etc. I andre sammenhenger kan det være vel så viktig å hegne om og styrke de internasjonale samarbeidsrelasjoner som enkeltforskere har bidratt til å bygge opp gjennom en lang karriere.

2 Vurdering av forskning ved SV-fakultetet

Dette kapittelet er en vurdering av forskning ved SV-fakultetet med vekt på de tre kriteriene, kvalitet og komparative fortrinn, samfunnsbehov og utviklings- og samarbeidspotensial, slik de er operasjonalisert over. Vi gjør først en vurdering av SV-fakultetet som helhet, med særlig vekt på kvalitet og komparative fortrinn. Deretter går vi gjennom forskningsaktivitet slik det er organisert innen de ulike enhetene, som også omfatter kunnskapsbehov i samfunnet og utviklings- og samarbeidspotensial. Aller først vil vi gi en kort beskrivelse av styringsprinsipper og organisering ved SV-fakultetet.

2.1. Disiplinorganisering som overordnet strategi

SVs forskningsledelse og arbeidet med forskningsprioritering er forankret i et styringsprinsipp som innebærer disiplinorganisering som overordnet strategi. Dette er mer enn en historisk tilfeldighet. Disiplinene som er representert ved SV-fakultetet, seks i alt (økonomi, psykologi, statsvitenskap, sosialantropologi, sosiologi og samfunnsgeografi) representerer disiplinære fagfelt som dominerer organiseringen av samfunnsvitenskapelig forskning internasjonalt. Med unntak av samfunnsgeografi, som er fusjonert med sosiologi i ISS etter overføring fra MatNat/HF, utgjør hver disiplin også et eget institutt (hhv. ØI, PSI, ISV, SAI, ISS). Denne bredden i antallet disipliner gjør SV-fakultetet til det man på engelsk kaller 'a comprehensive social science faculty'. Bredden gir også våre disiplinære programstudenter det spekter av emnetilbud som gjør det mulig for dem å sette sammen et utdanningsløp med bred bakgrunn i de sentrale samfunnsfagene. Slik sett har SV-fakultetet en organisering og inndeling som man

kan finne igjen ved en rekke større universiteter verden over[14]. Dette er en åpenbar fordel i forhold til internasjonalt samarbeid, og når det gjelder muligheten for å knytte til seg seriøse samarbeidspartnere.

En innvending mot denne organiseringen er at den ikke i tilstrekkelig grad fremmer tverrfaglighet, og slik kan virke konserverende på disiplinær inndeling. Dette argumentet har utvilsomt noe for seg. Samtidig er ulempene ved en ren tverrfaglig eller tematisk organisering betydelige, spesielt når det gjelder muligheten til å dyrke fram miljøer med sterke rutiner for intern kvalitetssikring. Som nevnt over, er den internasjonale organisering av forskningspraksis i tverrnasjonale disipliner den beste garanti for at det utøves en kontinuerlig kvalitetssikring i fagene. I tverrfaglige organiseringer, der ulike og til dels motstridende kvalitetskriterier gjør seg gjeldende, er slik institusjonell kvalitetssikring på internasjonalt nivå langt vanskeligere å få til. Det samme gjelder kvalitetssikring av doktorgradsprogram, der vi er helt avhengige av å hente inn kompetanse internasjonalt (blant annet som opponenter), og der det å forholde seg til en internasjonal faglig standard er en betydelig fordel. I lys av UiOs overordnede mål om å styrke sin stilling som forskningsuniversitet på høyt internasjonalt nivå, er en institusjonell forankring av den samfunnsvitenskapelige forskningen i disipliner en svært gunstig organisatorisk ”infrastruktur”.

En annen grunn til at denne disiplinorganiseringen er blitt opprettholdt, er at de institutt og disipliner det her er snakk om har en tilstrekkelig kritisk masse[15], og hevder seg godt forskningsmessig, så vel nasjonalt og internasjonalt (se også kapitlene 2 og 3 samt vedlegg 1, 2 og 3). Dette skyldes blant annet at det totale antallet disipliner ikke er særlig høyt. Slik skiller SV-fakultetet seg fra for eksempel historisk-filosofisk fakultet slik det fortonte seg før omorganiseringen, med en rekke ulike fag med til dels svært lav bemanning. SV-fakultetets minste institutt er SAI, men med 20 vitenskapelig ansatte, og 9 stipendiater, er også dette instituttet langt over det man kunne anse som ’minste kritiske masse’, og dessuten også blant de større og internasjonalt anerkjente sosialantropologiske institutt i Europa (se nedenfor).

Av de grunner som her er nevnt, har det vært forholdsvis stor enighet om disiplinorganiseringen på SV-fakultetet. Vi har likevel benyttet denne prosessen med faglige prioriteringer – og de kriterier som er anført som en sjekk i forhold til hvorvidt vår disiplinorganisering kan forsvares. En kort gjennomgang av de ulike instituttene, samt de to tverrfaglige sentre tilknyttet SV følger nedenfor.

Gitt at vi allerede organiserer enhetene primært gjennom disipliner, er det også på denne måten vårt statistiske datamateriale er samlet inn, og er mest solid. I forhold til videre forskningsprioriteringer, har vi vært nødt til å bryte ned dette materialet på nye måter (se kapittel 3). Men før vi kommer så langt, vil vi benytte det datamaterialet som foreligger til å gjøre en overordnet vurdering av SV-fakultetets forskning slik det framkommer på instituttnivå. I tillegg gjør vi en egen vurdering av de to tverrfaglige sentre, Arena og TIK.

2.2 SV-fakultetet som helhet – en samlet vurdering

SV-fakultet hevder seg meget godt i nasjonal sammenheng, og til dels også internasjonalt. Hvis vi legger til grunn tilgjengelige tall om publisering og avlagte doktorgrader er

[14] Variasjoner handler om hvorvidt enkelte store fag med SV-orientering (psykologi, pedagogikk) er skilt ut som egne fakultet. Iblant er noen fag slått sammen organisatorisk (sosiologi og antropologi, statsvitenskap og økonomi), men studieløpene er ved de fleste større universitet klart identifiserbare og atskilte.
[15] Samfunnsgeografi er et mulig unntak her, vi kommer tilbake til dette nedenfor.

samfunnsvitenskapelig fakultet ved UiO det klart sterkeste i nasjonal sammenheng. 2007 data fra DBH viser at SV-fakultetets publikasjonspoeng pr. ansatt er 0,81 (alle stillingskategorier). Til sammenligning er tilsvarende tall for Bergen 0,65, NTNU 0,63 og Tromsø 0,53. Tall for publisering på nivå 2, viser et lignende bilde. Andelen av publikasjoner på nivå 2 (av totale publikasjoner) er for SV-fakultetet i Oslo 31,2%. Tilsvarende tall for Bergen er 24,5%, NTNU 17,1% og Tromsø 17,0%. Tallene fra 2006 viser tilsvarende forholdstall i favør av SV ved UiO (jfr. vedlegg 1b).

I forhold til ekstern finansiering er våre 112 forskerårsverk knyttet til 132 NFR-prosjekter og 15 EU-prosjekter med tildelinger i perioden 2004-2008 på 66.7 millioner kroner. I tillegg kommer kr 45 millioner kroner til Senter for fremragende forskning, ESOP, for perioden 2007 til 2012 med mulighet for forlengelse i ytterligere fem år. ESOP ble i 2006 utpekt av NFR som Senter for Fremragende Forskning (SFF), og er SV-fakultetets første senter av denne typen. ESOP er en forkortelse for "Equality, Social Organization, and Performance", er tilknyttet Økonomisk Institutt og under faglig ledelse av professor Karl-Ove Moene.

Av fakultetets tre søknader ble også *"Center for the Study of Human Cognition"* ved Psykologisk institutt med helt til finalen og fikk tildelt 2 millioner kroner over fem år. ARENAs søknad om SFF nådde ikke til finalen, men fikk meget god omtale.

ARENA har imidlertid fått betydelige bevilgninger fra bl.a. EU. Under EUs sjette rammeprogram har ARENA fått koordinatoransvar for RECON ("Reconstituting Democracy in Europe"). Det femårige prosjektet går i perioden 2007-2011, og omfatter 17 partnere i 12 europeiske land. Professor Erik O. Eriksen ved ARENA er prosjektets faglige koordinator. I tillegg har ARENA fått 26 millioner kroner fra NFR til forskning om EU og Europas nye politiske orden.

Når det gjelder forskningskvalitet ved SV-fakultetet i internasjonal sammenheng, er det langt vanskeligere å finne sammenlignbare enheter og kriterier. Et annet mål på dette er imidlertid søkning til stillinger. SV-fakultetet opplever til dels betydelig og økende pågang av internasjonale søkere, mange fra svært anerkjente universiteter. Dette gjelder spesielt i fag som sosialantropologi, økonomi og psykologi, samt ARENA (se 2.3.8).

Et viktig komparativt fortrinn ved SV-fakultetet vis-à-vis utenlandske institusjoner er tilgangen til norsk empiri. Norge har en rekke særtrekk som kan vekke interesse og kan utfordre teoretiske antagelser i en rekke disipliner[16], noe særlig ESOP har dratt nytte av.
Et komparativt fortrinn vis-à-vis andre samfunnsvitenskapelige fakultet i Norge er rett og slett størrelse. I tråd med argumentasjonen over, er størrelse alene med å sikre at de ulike forskningsmiljø når over en minste kritisk masse. Det sikrer på ingen måte kvalitet, men gjør enhetene robuste i forhold til enkeltforskeres vekslende kompetanse, kreativitet og interessefelt, og styrker muligheten for å opprettholde et dynamisk forskningsmiljø over tid.
Et annet komparativt fortrinn er størrelsen på UiO som helhet. Selv om dette gjør institusjonen tungrodd i noen sammenhenger, er det samtidig med å eksponere SV-fakultetets forskere for et bredt spekter av høyt kvalifiserte forskere. Dette er et fortrinn som utvilsomt kan utnyttes bedre.

[16] Norge er forholdsvis lite kjent, og selvsagt langt mindre toneangivende enn land som USA og Storbritannia når det gjelder å levere empiri for dominerende teorier. Dermed kan norske erfaringer utfordre teoretiske modeller.

Et tredje komparativt fortrinn er lokaliseringen i Oslo. Med kort nærhet til departementer og andre offentlige institusjoner, samt nærhet til en bred og sterk instituttsektor, har forskere ved SV-fakultetet gode muligheter for formidling, samt for å etablere samarbeidsrelasjoner, noe mange benytter seg av. I tillegg er Oslo, med sin befolkningsvekst, sin hovedstadskarakter, og sitt kulturelt mangfoldige befolkningsgrunnlag, et 'samfunnsvitenskapelig forskningslaboratorium' som gir rike muligheter for forskning på temaer som migrasjon, globalisering, kulturelt mangfold og sosial ulikhet.

Når det gjelder samfunnsrelevans viser vi til det som er sagt over og som gjelder generelt for samfunnsvitenskap. Ytterligere utdyping av SV-fakultetets svar på samfunnets kunnskapsbehov omtales spesifikt under hver enhet.

Utviklings- og samarbeidspotensial for SV-fakultetet som helhet er blant annet relevant i forhold til tverrfakultære satsinger. Vi behandler dette under, der det er aktuelt, og kommer tilbake til en samlet vurdering i forbindelse med endelige prioriteringer (se 3.6).

2.3 Institutter og sentra

2.3.1 Institutt for sosiologi (ISS)

Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi består av to disipliner: Samfunnsgeografi og sosiologi. Per i dag har ISS 66 vitenskapelige ansatte med 18 knyttet opp mot samfunnsgeografi og 48 knyttet opp mot sosiologi. Dette inkluderer faglige stillinger samt rekrutteringsstillinger. ISS kan vise til høy publiseringsaktivitet med 5,4 publikasjonspoeng pr. forskerårsverk i perioden 2004-2006 (se vedlegg 3).

Sosiologi

Sosiologi har fire kjerneområder: Sosial ulikhet, Organisasjon, Kultur og Kjønn, hverdagsliv og nære relasjoner. Disse er blitt utkrystallisert som relevante på bakgrunn av forskningsvirksomheten, og er nå i ferd med å konsolideres. Disse bidrar til å samle lærere, stipendiater og masterstudenter, slik at både forskningsvirksomhet og undervisning styrkes innenfor disse områdene. På noen av kjerneområdene er det flere ansatte som forsker på like temaer med like metoder, og det har her vært mulig å bygge opp ett aktivt miljø. Dette gjelder spesielt for kjerneområdet Sosial ulikhet (se 3.3) og til en viss utstrekning også for området Kultur. Fredrik Engelstad er nettopp blitt tilsatt i en åremålsstilling med sikte på å bygge opp kjerneområdet Organisasjon. Forskning innenfor dette kjerneområdet vil høyst sannsynlig styrkes de neste par år. Aktiviteten på kjerneområdet Kjønn, hverdagsliv og nære relasjoner, har vært noe lavere pga at aktive forskere har fått administrative oppgaver. Situasjonen ved ISS illustrerer i særlig grad betydningen av en dynamisk tilnærming til forskningsprioritering, og dette vil også være ISS politikk.

Den faglige profilen ved ISS reflekterer de ansattes forskningsinteresser, og en tradisjon med å utlyse stillinger bredt og uspesifisert, for på denne måten å få de best kvalifiserte søkerne. Ved det generasjonsskiftet som er skjedd de siste 10-15 årene, har man kunnet rekruttere de beste fra instituttsektoren. Derved har det blitt tilsatt meget kvalifiserte og anerkjente forskere med stor empirisk forskningserfaring, men med ulik tematisk vinkling. Dette tilfører intsituttet bredde, samtidig som den faglige profilen er av høy kvalitet. Forskere ved ISS har en rekke nasjonale, nordiske og internasjonale prosjekter, og de har dermed gjort seg bemerket i

akademiske og samfunnspolitiske sammenhenger. Kvaliteten på forskningen utgjør grunnlaget for de kjerneområdene instituttet til enhver tid har.

Sosiologi har tradisjon for å arbeide på tvers av områder og temaer. Dette har blant annet skjedd i form av bokprosjekter m.m. (for eksempel Det Norske Samfunn). Instituttprosjektet "Metodene våre", som vil bli startet opp våren 2008, er et annet eksempel. På dette prosjektet er tilsatte ved både sosiologi og samfunnsgeografi bedt om å skrive om metodeaspektet og bruke egen forskning som illustrasjon. Her er den faglige og tematiske bredden en styrke og en forutsetning for å oppnå den kvalitet vi etterstreber.

Sosiologiske forskningstemaer har gjennomgående meget høy grad av samfunnsmessig relevans, og ivaretar samfunnets kunnskapsbehov, også offensivt. Når det gjelder samarbeidsrelasjoner, er disse sterkest i forhold til deler av instituttsektoren, og spesielt til Institutt for Samfunnsforskning. Samarbeid internt i forhold til andre enheter ved SV-fakultetet er i mindre grad utviklet.

Samfunnsgeografi

For samfunnsgeografi er situasjonen annerledes, da en tematisk spesialisering har lagt grunnlaget for tilsettinger og faglige prioriteringer gjennom en årrekke. Den tematiske spesialiseringen har vært knyttet opp mot fire områder: Bygeografi, Politisk geografi, Utviklingsgeografi og Økonomisk geografi.

De to-tre siste årene har det blitt etablert to større forskningsprosjekter knyttet til samfunns-messige konsekvenser av klimaendringer, og det er utlyst en fast førsteamanuensisstilling i miljøgeografi, slik at miljø vil bli tettere integrert i forskning og undervisning ved samfunnsgeografi i løpet av 2008.

To kjerneområder er nylig pekt ut ved samfunnsgeografi: Utvikling og Transformasjon i Osloregionen. Disse kjerneområdene fungerer som paraplyer, der Utvikling også inkluderer politisk geografi og miljø. Transformasjon i Osloregionen inkluderer byforskning og økonomisk geografi. Noe av denne forskningen inngår som del av programmet Osloforskning. Både samfunnsgeografer og sosiologer er aktive i Osloforskning, som er et forsknings-program i samarbeid mellom Oslo Kommune og Universitetet i Oslo. Programmet er lagt til Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi.

Ved samfunnsgeografi er forskning og undervisning knyttet opp mot temaer med stor samfunnsaktualitet både i en norsk og internasjonal kontekst. Stikkord som globalisering; ulikhet i en lokal og global kontekst; samfunnsmessig sårbarhet for klimaendringer; produksjon, innovasjon, entreprenørskap og arbeid; fred og demokratisering er viktige merkelapper for den faglige aktiviteten. Disse områdene er det ønskelig å videreutvikle, både innenfor og i noen grad utenfor rammene av de to overordnende satsningsområdene.

En samlet vurdering av ISS i forhold til benchmarking for samfunnsfag (vedlegg 1) viser et faglig sterkt institutt som sammen med Sosiologisk Institutt ved Universitetet i Bergen utgjør et ledende sosiologisk fagmiljø i Norge. Publiseringsdata for 2006 og 2007 gir Bergen en knapp ledelse, målt i publikasjonspoeng pr. ansatt, men til gjengjeld utdanner ISS ved UiO langt flere doktorgradskandidater (18 i Oslo mot 5 i Bergen i samme periode). Samfunnsgeografi er isolert noe svakere resultat målt i publikasjonspoeng, men har samtidig utnyttet et komparativt fortrinn ved spesialisering på Oslo-regionen. I tillegg har de en sentral

rolle i forhold til utviklingsforskning, som innebærer kompetanse på et felt som er sterkt etterspurt og med betydelig samarbeidspotensial (se 3.3).

2.3.2 Sosialantropologisk institutt (SAI)

SAI har 30 faglige stillinger hvorav 11 professorer, 4 førsteamanuenser og 9 stipendiater. I forhold til publiseringsaktivitet kan SAI vise til 3,5 publikasjonspoeng pr. forskerårsverk for perioden 2004-2006. Flere av SAIs forskere har mottatt ekstern anerkjennelse for sitt arbeid. UiOs Formidlingspris gikk til Thomas Hylland Eriksen i 2000, Fritt Ords pris til Unni Wikan i 2004, og UiOs Forskningspris til Signe Howell i 2007.

SAI forvalter et særlig ansvar for vedlikehold og utvikling av kompetanse når det gjelder kryss-kulturell forskning. I dette ligger at sosialantropologiens perspektiv er komparativt og globalt. Fagmiljøet ved SAI er forankret i regionale spesialiseringer som til sammen dekker de fleste kontinenter, og samtidig ivaretar sosialantropologiens klassiske temaer: sosial organisasjon, symbolsystemer og økonomiske og politiske prosesser. Faget sosialantropologi representerer en avgrensing av antropologifaget, som utelukker bl.a. fysisk antropologi, arkeologi og lingvistikk, felt som for eksempel inngår i antropologifaget i USA. Sosialantropologi kjennetegnes av at et helhetlig perspektiv ivaretas gjennom langvarige feltarbeid og en analytisk ambisjon om å studere sosialt liv i dets relevante kontekst. Dette, samt hensyn til komparasjon, gjør at sosialantropologien bevisst unngår en for sterk spesialisering når det gjelder samfunnssektorer, tematikk og analytiske perspektiver. Som et av de ledende og største sosialantropologiske instituttene i Europa, påhviler det SAI et særlig ansvar for å ivareta denne orienteringen. Den faglige profilen og virksomheten tydeliggjør at instituttet har maktet å ivareta hensynet til bredde.

Med sin komparative, globale orientering befinner SAI seg i et spenningsfelt der den faglige dialogen mellom ulike spesialiteter (regionale, tematiske og analytiske) blir aktivt vedlikeholdt. Studiet av småskalasamfunn og tradisjonelle former forenes med fokus på endring, modernitet og globalisering. Interessen for ”det fremmede” knyttes til studier ”hjemme”. Det siste har bidratt til at SAI peker seg ut med en sterk tradisjon for folkeopplysning og engasjement i det nasjonale offentlige rom. På dette området står sosialantropologien langt sterkere i norsk offentlighet enn i noe annet europeisk land. Forskningen ved SAI har høy samfunnsrelevans, og mange av instituttets ansatte er involvert i formidling.

SAI har definert fire kjerneområder. I løpet av de siste to årene har disse bidratt til å styrke samarbeidet internt og eksternt, og til å øke aktivitetsnivået på de respektive felt. Kjerneområdene er Natur og samfunn, Komparativ nordisk etnografi, Identitetspolitikk og Minoriteter i en global verden. Disse er ikke organisert som faste forskergrupper, men er derimot tematiske interessefellesskap som integrerer ansatte og studenter gjennom seminarer, workshops, felles publikasjoner og undervisningsaktiviteter. Instituttets strategiske forskningsmidler blir i stor grad brukt for å stimulere forskningssamarbeidet på disse områdene, og som virker retningsgivende for rekruttering.

Gjennom de siste ti år har forskningen ved SAI utviklet seg i retning av et fokus som både gjenspeiler sentrale trekk ved kjerneområdene og spisser dem. Dette er skjedd primært gjennom et fokus på *globalisering og lokalisering*, et tema som går på tvers av de ansattes ulike regionale og tematiske interesser, samt kjerneområdene. Forskningen på dette området

undersøker vilkårene for, og konsekvensene av, at verden på en og samme tid blir én, men – via relokaliseringen av transnasjonale prosesser – mangfoldig og variert på nye måter. Globalisering, transnasjonale flyt og migrasjon har også vært en viktig fellesnevner for flere eksternt finansierte prosjekter (se 3.3) og for rekruttering, internasjonalt samarbeid og publisering.

En samlet vurdering av SAI med utgangspunkt i benchmarking for samfunnsfag for 2006 og 2007 (vedlegg 1) viser at SAI ligger omtrent på nivå med Bergen når det gjelder publikasjonspoeng pr. ansatt, men med en langt større andel på nivå 2, og langt foran tilsvarende institutt ved NTNU og Tromsø mht publisering. Samtidig har Oslo flest avlagte doktorgrader. SAI ivaretar i sin orientering en rekke eksplisitte samfunnsbehov for kompetanse, spesielt i forhold til kulturell kompleksitet, migrasjon og globalisering, samt forståelser av det norske. Instituttet har en betydelig internasjonal kontaktflate, og har i de senere år hatt en konsolidering internt, bl.a. gjennom kjerneområder og gjennom prosjekter knyttet til globalisering. Samarbeidspotensialet innad ved UiO (blant annet tverrfakultært) kan utnyttes bedre (se 3.3).

2.3.4 Psykologisk institutt (PSI)

Psykologisk institutt (PSI) har 53 faste vitenskapelige ansatte fordelt på følgende fagfelt og forskningsområder: Klinisk psykologi (11), kognitiv nevropsykologi (10), helse- og personlighetspsykologi (9), sosial- og samfunnspsykologi (9), utviklingspsykologi (5), arbeids- og organisasjonspsykologi (4), forskningsmetoder (5). I tillegg kommer 4 postdoktorer og 35 stipendiater. PhD-programmet har per i dag 100 kandidater. PSI er den største enheten ved SV-fakultetet og den samlede publiseringsaktiviteten er for perioden 2004-2006 på 137,6 poeng. Fordelt pr. forskerårsverk blir dette 1,5 poeng. Dette er relativt lavt sammenlignet med resten av SV-fakultetet, og svarer til publiseringen ved Psykologisk fakultet, UIB.

Flere forskere på PSI har de senere årene mottatt forskningspriser: Svenn Torgersen (Universitetets forskningspris 1999, Internasjonal pris for studier av personlighetsforstyrrelser, 2007), Svein Magnussen (Forskningsrådets forskningspris 2001, Nansen-prisen 2007), Anders Fjell og Kristine Walhovd (kongens gullmedalje, 2006, Nansen-prisen for yngre forskere, 2006).

Å gi en samlet vurdering av kvaliteten på forskningen ved PSI er vanskelig, ettersom den spenner over et svært bredt fagfelt, noe også den nasjonale evalueringen av psykologifaget fra 2004 viser. Forskningen ved PSI reflekterer psykologiens bredde og omfatter prosjekter som belyser menneskelig opplevelse og atferd fra ulike perspektiver: Kulturelt, sosialpsykologisk, emosjonelt, nevrokognitivt og biologisk. Forskningsprosjekter på PSI fikk i fjor til sammen 20 millioner kroner fra et bredt spekter av kilder (Utenriksdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Forskningsrådet, Rådet for psykisk helse). PSI har de siste årene ansatt flere med internasjonal bakgrunn.

Den sterkeste forskningsgruppen ved PSI er *Center for Study of Human Cognition*, som ble SFF-finalist i 2006. I forbindelse med evalueringen i 2004, ble forskergruppen betegnet som excellent og mange av de ovennevnte priser tilfalt denne gruppen (for ytterligere utdyping, se også 3.2). To andre sterke forskningsmiljøer er klinisk psykologi (Psykologisk behandling og

behandlingsforskning, se side 35) og helsepsykologi. Hva som påvirker våre helsevalg og hvordan forebyggende tiltak virker, er særlig relevante forskningsområder for denne gruppen. Forskningsfokuset bygger på teorier og modeller hentet fra sosialpsykologien, og fokuserer på helseatferd og atferdsendring (for eksempel spisevaner, fysisk aktivitet, røyking, avhengighet), forebyggende tiltak, depresjon, emosjonsregulering, viljestyrkeforskning, etc. Forskningen skjer tildels i samarbeid med UiOs Senter for rus og avhengighetsforskning (SERAF). Mange av de temaene det forskes på har stor vitenskapelig interesse og samfunnsmessige relevans. Gruppen har et omfattende samarbeid med nasjonale og internasjonale forskere og institusjoner, og har nylig mottatt en stor ekstern bevilgning for å videreføre dette arbeidet.

Noe av det som kjennetegner PSI, og som skiller det fra andre enheter ved SV-fakultetet, er det klare samfunnsoppdraget knyttet til profesjonsutdanningen i psykologi. Omfanget av denne undervisningen er resultat av helsepolitiske beslutninger og dermed utenfor UiOs kontroll. Omfanget av undervisning, og spesielt klinisk undervisning, tilsier at PSI bør ha en solid forskningsmessig kompetanse på klinisk forskning. Vi kommer tilbake til dette under kapittel 3.4.

PSI er et mangfoldig institutt med ulike formål. Det rommer til dels svært sterke forskningsmiljø, men har samtidig en klart definert oppgave i å ivareta profesjonsstudiet i psykologi. PSI driver utstrakt samarbeid med en rekke andre helseforetak og forskningsinstitusjoner.

2.3.5 Økonomisk institutt (ØI)

Økonomisk institutt har i overkant av 30 fast vitenskapelige ansatte i full stilling med 22 professorer, 6 førsteamanuenser samt 16 stipendiater. I tillegg kommer ansatte i tidsavgrensede stillinger, herunder 5 professor II og 10 postdoktorer. Den positive økningen i publisering fra 2006 fortsetter og ØI kan vise til publiseringspoeng pr. forskerårsverk på 5,2 poeng.

Økonomisk institutt har forskningskompetanse innenfor blant annet demografi, helseøkonomi, makroøkonomi, matematiske og statistiske metoder, miljøøkonomi, næringsøkonomi, offentlig økonomi, utviklingsøkonomi og økonometri. Med utgangspunkt i disse er det etablert tre kjerneområder: Økonometri, demografi og det som nylig er etablert under tittelen ESOP (Equality, Social Orgnaization and Performance).

Instituttet ble sammen med 19 andre institutter som driver forskning innenfor økonomi og beslektede emner, i 2007 evaluert av et panel av internasjonale forskere på oppdrag fra Norges forskningsråd. Økonomisk institutt var ett av to institutter i Norge som oppnådde toppkarakteren Excellent. Panelet fremhever at det er et gjennomgående høyt internasjonalt nivå på de felter det forskes på ved instituttet.

I 2007 ble instituttet tildelt et senter for fremragende forskning, ESOP. Ved senteret studeres sammenhenger mellom likhet, sosial organisering og økonomisk utvikling, både i rike og i fattige land. ESOP konfronterer økonomisk teori med erfaringer fra Norden, som tilsynelatende motsier deler av teorien, og stiller spørsmål ved grunnleggende forutsetninger om atferd og institusjoner. ESOP utforsker om sjenerøse velferdsstater og egalitære markedsøkonomier er bærekraftige, økonomisk og politisk. ESOP ønsker å trekke lærdommer fra dette for samfunnsøkonomifaget mer generelt. ESOP samler forskere fra ulike

tradisjoner og med ulik metodisk orientering om forskning på beslektede problemstillinger. Omtrent en tredjedel av den faste vitenskapelige staben ved ØI er tilknyttet ESOP.

Økonomisk institutt prioriterer ESOP høyt. ESOP gir mulighet for bedre arbeidsbetingelser innad på instituttet, samtidig som det øker muligheten for samarbeid med andre forskningsmiljøer, både nasjonalt og internasjonalt. ESOP utgjør kjernen i et omfattende nettverk, der man i økende grad tiltrekker seg interesse fra fremstående forskere fra hele verden. Økonomisk institutt vil bruke ESOP som et utgangspunkt, ikke bare for større innsats innenfor ESOPs temaområde, men også som en mulighet til å utnytte instituttets forskningsmessige fortrinn, ved å støtte opp om og satse på områder der instituttet allerede står sterkt, herunder områder der man utnytter synergieffekter med virksomheten ved ESOP.

På basis av ovennevnte evaluering kan vi fastslå at ØI hevder seg meget godt når det gjelder forskningsmessig kvalitet. Opprettelsen av ESOP antas å forsterke den gode utviklingen ved instituttet. ESOP er samtidig med å synliggjøre feltets samfunnsmessige relevans, styrke internasjonale kontakter og legge til rette for nye former for samarbeid (se også 3.2).

2.3.6. Institutt for Statsvitenskap (ISV)

ISV har 33 vitenskapelige stillinger hvorav 24 professorer og 5 førsteamanuenser. 12 stipendiater er ved ISV. Publiseringsaktiviteten er særs høy med 124,1 publikasjonspoeng i perioden 2004-2006, noe som resulterer i 7,8 poeng pr. forskerårsverk (se vedlegg 3).

I 1948 foretok UNESCO en grovinndeling av faget statsvitenskap i fire deler. Denne inndelingen har med visse variasjoner dannet grunnlag for organiseringen av statsvitenskapelige institusjoner ved universiteter verden over. Det er ingen tendens til store endringer i denne klassifiseringen av faget. Ved ISV er benevning i dag Politisk teori, Offentlig politikk, Komparativ politikk og Internasjonal politikk. I noen tilfeller har enkelte felt blitt sterkere vektlagt, som for eksempel ved Universitetet i Bergen, hvor man har etablert selvstendige institusjoner innenfor to av feltene. ISV har de siste førti årene hatt som ambisjon å gi forskningsbasert undervisning og ha aktive forskningsgrupper innenfor alle delene av faget. Denne firedeling, med støttedelen statsvitenskapelig metode, fungerer i dag som en effektiv organisering av staben og undervisningen ved ISV.

ISV har ikke sett noen grunn til å avvike fra denne organiseringen, og disse delene har derfor dannet utgangspunktet for ISVs kjerneområder. Innenfor denne rammen er det likevel muligheter for nyskapning og fleksibilitet. På studiesiden er ISV i ferd med å identifisere ulike studieløp som går på tvers av den etablerte inndelingen.

Forskningsmessig representerer de fire hoveddelene ulike perspektiver og innfallsvinkler til studiet av politikk. Samtidig utgjør de alle nødvendige deler i en helhetlig forståelse av politiske systemers virkemåte. Sammenlignet med andre statsvitenskapelige institusjoner i Norge er ISV det eneste med betydelige forskningsgrupper innenfor alle fagets deler. I Forskningsrådets evaluering av norsk statsvitenskap ble dette fremhevet som et fortrinn som burde utvikles ytterligere. Et større forskningsrådsfinansiert prosjekt som resulterte i boken: *Nyliberalisme – ideer og politisk virkelighet,* 2007, (med bidrag fra store deler av staben ved ISV) er et eksempel på slik videreutvikling. Nettopp ved å dyrke den faglige bredden ved instituttet har nye forskningsmessig konstellasjoner og dynamikk oppstått. Slik sett kan den faglige bredden ved ISV betraktes som et komparativt fortrinn.

I den mest omfattende og systematiske internasjonale sammenligningen av statsvitenskapelige universitetsmiljøer som er gjort, kommer ISV ut som det høyest rangert i Norden, på en 14 plass i Europa og på plass nr. 52 i verden.[17] Blant universitetsinstitutter utenfor USA og Storbritannia er Oslo det fjerde høyest rangerte. I den nasjonale evalueringen av faget statsvitenskap i regi av Norges forskningsråd[18] var ISV i en særklasse i Norge både med hensyn til vitenskapelig kvalitet og publikasjonsintensitet.[19]

Den faglige bredden ved ISV ansees også avgjørende for samarbeid med andre forskningsmiljøer ved UiO, ved andre norske samfunnsforskningsmiljøer og ikke minst internasjonalt. Ansatte ved ISV er del av omfattende internasjonale forskningsnettverk, og ISV har igangsatt arbeid for å synliggjøre og utnytte dette bedre, ikke bare individuelt, men også institusjonelt. ISV var vertsinstitusjon for Makt- og demokratiutredningen fra 1998-2003 som også omfattet forskere fra en rekke andre disipliner (som sosiologi, økonomi, jus, historie og filosofi). Ansatte ved ISV har deltatt og ledet flere tverrfaglige forskningsprosjekter og forskningssentra ved UiO, som SUM, TIK, SMR og ARENA. ISV har i en årrekke hatt et nært samarbeid med Institutt for Samfunnsforskning, særlig innenfor valgforskningen. Ansatte ved ISV er også integrert i den samfunnsvitenskapelige forskningen om miljø- og klimaendringer som skjer ved Cicero. Det er et utstrakt forskningssamarbeid mellom ansatte ved ISV og relevante forskningsinstitutter lokalisert i Oslo-regionen.

Samlet framstår ISV forskningsmessig som et meget sterkt fagmiljø med meget høy publiseringsaktivitet, og en bred kontaktflate for samarbeid utad, til dels båret fram av enkeltforskere. Samarbeidet innad kan styrkes. Prioriteringen av bredde har utvilsomt vært en styrke (jfr. evalueringsrapporten), men kan også gi instituttet en mindre tydelig profil utad. ISV ivaretar dessuten et betydelig samfunnsmessig behov for kompetanse.

2.3.7 Senter for Teknologi, Innovasjon og Kultur (TIK)

TIK har 32 vitenskapelige stillinger hvorav 2 professorer, 8 forskere , 2 førsteamanuenser og 11 stipendiater. Forskerne har 100 % forskningstid. For de øvrige stillingene inngår det undervisning. Publiseringsaktiviteten er jevnt god med over 2 publikasjonspoeng pr. forskerårsverk i snitt over de senere år.

En evaluering av senteret gjennomført i 2005 medførte at Fakultetsstyret sluttet seg til at senteret konsoliderer og konsentrerer sin virksomhet innenfor to kjerneområder: 1. Teknologi, vitenskap og kultur og 2. Innovasjon. TIK var dermed en av de første enhetene ved SV som organiserte forskningen i tematiske områder.

Hovedfokus for forskningen ved TIK har vært kunnskapsutvikling og – overføring slik den foregår i samspillet mellom vitenskap og kultur, teknologi og samfunn. Dette samspillet kan studeres på flere nivåer fra naturens og kulturens gjensidige påvirkning til forholdet mellom investering i FoU og økonomisk vekst. Omorganiseringen av TIKs forskning rundt to kjerneområder representerer et utgangspunkt for å utvikle forskningsnære utdanningstilbud

[17] http://personal.lse.ac.uk/hix/Working_Papers/Hix-PolStudiesReview-2004.pdf

[18] http://www.forskningsraadet.no/servlet/Satellite?c=Informasjonstekst&pagename=ForskningsradetNorsk%2FHovedsidemal&cid=1187748085735

[19] Fra rapporten: ”Forskerne ved instituttet i Oslo utmerker seg ikke bare ved den største publikasjonsmengde pr. forsker, men også ved en balanse mellom arbeider på norsk og på engelsk” . Tallene viser også at publiseringsnivå per forsker var klart høyere ved ISV enn i instituttsektoren.

innen disse områdene, for eksempel ved at masterstudenter skriver oppgaver knyttet til de ansattes forskningsprosjekter. TIK-senterets mål er å drive grunnforskning på internasjonalt høyt nivå samtidig som senteret bidrar med relevante og nyttige kunnskaper til klart definerte brukere.

En av TIKs prioriterte mål for de neste fire år vil være å bygge sterkere forbindelser mellom de to kjerneområdene 1. Teknologi, vitenskap og kultur og 2. Innovasjon. Et nytt prosjekt om universitetets nye rolle i samfunnet (Modernising Universities) som er etablert i samarbeid med Forskningsadministrativ avdeling ved UiO er tenkt å virke som en katalysator for økt samarbeid mellom kjerneområdene.

TIKs masterkandidater kommer raskt i jobb. TIK kan også vise til et økende antall forskere som ønsker gjesteforskeropphold ved senteret. Ved siste stillingsutlysning til faste stillinger var det meget god søkning: 32 søkere hvorav flertallet fra land utenfor Skandinavia. TIKs forskere publiserer i et bredt spekter av nivå 2 tidsskrifter. Tatt i betraktning at det i dag bare finnes tre tidsskrift på nivå 2 innen STS-området, viser omfanget av nivå 2 publisering ved TIK en ekte tverrfaglighet, på høyt nivå. Videre står EU-prosjekter for en betydelig del av den eksternt finansierte virksomheten ved TIK. Mens det tidligere primært var innenfor innovasjonsområdet at senterets forskere tiltrakk seg EU-finansiering, har TIK i den senere tid lykkes i å få finansiering fra FP7 til to nye prosjekter innen feltet Vitenskap, teknologi og kultur. TIK er også koordinator for et COST Action prosjektet STRIKE. TIK er ett av sju forskningsmiljøer som er blitt utpekt som mulige vertsinstitusjoner for prosjekter innen Forskningsrådets nye program for forskning om forskning (Forny).

Forskere ved TIK inngår i tverrfaglig samarbeid med flere miljøer ved UiO. Som eksempler kan nevnes samarbeid mellom TIK og Senter for entreprenørskap ved Matnat-fakultetet som omfatter både undervisning og forskning og et forskningssamarbeid med fagområdet informatikk (en stipendiat og en postdoktor (2005-08) som jobber i et prosjekt med Institutt for informatikk ved UiO). I TIK-miljøet finnes flere historikere som har et institusjonaliserende samarbeid med HF. Når HF nå har utvalgt Humanistiske fagområder som grenser opp mot naturvitenskap, teknologi og medisin som en av sine satsningsområder kan det legge grunnlag for utvidet samarbeidet med HF.

TIK er *grantholding institution* for en EUFP7 COST ACTION (STRIKE) og er partner i tre andre EUFP7 prosjekter. Antall EU prosjekter som TIK er tilknyttet er i seg selv en god indikator av 'network ties'. Utenfor EU har TIK også forskningssamarbeid med liknende forskningsmiljøer i USA og er Norges arrangør til et NSF (National Science Foundation) finansiert prosjekt som skal arrangeres høsten 2008. TIK har også samarbeid både i forskning og utdanning med andre enheter ved UiO, som blant annet Senter for Entreprenørskap ved Matnat-fakultetet (undervisning), fagområdet informatikk (forskning). TIK-miljøet har også institusjonalisert samarbeid med HF.

Forskningsmessig, og målt i publiseringsaktivitet er TIK en forholdsvis sterk enhet, på linje med flere av instituttene (SAI, ISS), men med langt flere avlagte doktorgrader pr. fast ansatt. TIK har nylig etablert et eget tverrfaglig Masterprogram (det første kullet startet høsten 2006), og bidrar gjennom dette til et mer variert studietilbud ved SV-fakultetet. TIK har ifølge evalueringsrapporten to sterke forskningsmiljø, med relativt lite samarbeid seg imellom. Siden denne evalueringen har imidlertid sentrale forskere sluttet[20], og en ny professor er

[20] TIK-senteret har som nevnt kun fire faste stillinger. Øvrige ansatte er tilsatt under forutsetning av ekstern finansiering. Dette gjør forskningsmiljøet sårbart overfor konjunktursvingninger, og gir samtidig et svakt

under ansettelse. TIK ønsker å prioritere et forskningsmessig fokus på vitenskapens og universitetenes rolle i samfunnet. Denne formen for kompetanse ivaretar et eksplisitt uttalt samfunnsbehov, og innebærer potensialet for ytterligere tverrfaglig og tverrfakultært samarbeid. Situasjonen innebærer noen muligheter og utfordringer for TIK-senteret, som diskuteres nærmere i kapittel 2.3.7.

2.3.8 ARENA

Ved inngangen til 2008 har ARENA 11,2 forskerårsverk, hvorav 4,5 årsverk på professornivå. Videre er det knyttet 5 stipendiater til senteret. I løpet av 2008 rekrutteres ytterligere fem forskere/ stipendiater til ARENA. ARENA har ingen stillinger knyttet til undervisning. ARENA har jevnt høy publisering gjennom de senere år, med stor andel av artikler på nivå 2. Produserte publikasjonspoeng i årene 2004-2006 er på 96,6 poeng (NSD/DBH). I 2007 er publikasjonsaktiviteten særlig høy med vel 10 publikasjonspoeng pr. forskerårsverk. ARENAs professor emeritus Johan P. Olsen har mottatt en rekke priser for sitt arbeid[21], og forsker Helene Sjursen ble tildelt 'Anna Lindh-award' i september 2006 for sin forskning om EUs sikkerhets- og utenrikspolitikk. ARENA er et tverrfaglig senter, men har et klart tyngdepunkt innen statsvitenskap. ARENA er et rendyrket forskningssenter, uten undervisningsoppgaver ved SV-fakultetet.

ARENA driver forskning på *politisk integrasjon i Europa*. Senteret har siden starten i 1994 som forskningsprogram under Norges forskningsråd og senere som senter ved UiO siden 2004, etablert seg som et tyngdepunkt i denne forskningen i Norge og som et av de ledende forskningsmiljøene på feltet internasjonalt. I tillegg bidrar ARENA til forskerutdanning og formidling på dette feltet.

ARENA har initiert større internasjonale forskningsprosjekter og søker ekstern finansiering bl.a. gjennom EUs forskningsprogrammer. Tilslag på slike søknader har bidratt til at senteret har kunnet være med å prege forskningsfronten internasjonalt innenfor fagområdene. Denne strategien har også gjort det lettere å rekruttere forskere internasjonalt[22].

ARENA er involvert i to store EU-finansierte prosjekter. *RECON-prosjektet* (Reconstituting democracy in Europe) koordineres av ARENA. Det involverer 19 partnerinstitusjoner over hele Europa og har et totalbudsjett på ca 100 mill kr over fem år (hvorav 45 mill. fra EU). Av dette mottar ARENA et direkte bidrag fra EU på vel 9 mill.kr., samt 7,5 mill. kr. fra NFR. RECON er det eneste 'Integrated Project' som UiO har under 6. rammeprogram. Tilsagnet til RECON-prosjektet kom i kjølvannet av et tidligere ARENA-koordinert prosjekt under 5. rammeprogram som ble avsluttet i 2005. EU-prosjektet CIDEL (Citizens and Democratic Legitimacy in the EU) fikk av EU-kommisjonens eksterne evaluering høyeste karakter. I tillegg til RECON er ARENA nøkkelpartner i det EU-finansierte ***CONNEX*** (Connecting excellence in European Governance) som i 2008 går inn i sitt siste av fem år. Dette er et såkalt 'Network of Excellence', og ARENA har her koordinert en av prosjektets seks forskergrupper. I tillegg bidrar NFR med 8.4 millioner kroner fordelt på to prosjekter.

---

stillingsvern for dyktige forskere, som av forståelige grunner søker seg over i mer permanente stillinger andre steder (ved UiO eller eksternt).

[21] J.P.Olsen er utvevnt til æresdoktor ved Universitetet i Tromsø, og ved Erasmus-Universitetet i Rotterdam. Han er tildelt *The American Political Science Association's John Gaus award* I 2003, og '*The Aaron Wildavsky Enduring Contribution Award* (med James G. March) i 2004.

[22] Ved en stillingsutlysning i 2008 var det 66 utenlandske søkere av 76 søkere totalt.

I 2007 fikk ARENA tilslag på Forskningsrådets utlysning under et nytt nasjonalt Europaforskningsprogram. I 2008 starter prosjektet *The transformation and sustainability of European political order*. Prosjektet har en ramme på 26 mill kroner, fordelt på fem år, med mulighet for fem nye år. I tillegg mottar ARENA støtte fra Forsynings- og administrasjons-departementet og fra Forsvarsdepartementet.

Forskningen under Recon, Connex og det nye NFR-prosjektet er integrerte og delvis overlappende. ARENAs faglige hovedfokus er organisert under overskriften av NFR-prosjektet som fokuserer på politisk orden og fire ulike dimensjoner, (hhv. den administrative/institusjonelle, den konstitusjonelle/demokratiske, den kognitive/kulturelle og den eksterne dimensjon).

ARENA publiserer svært godt (se over). Dette framgår også av DBH-data, der ARENAs publikasjonspoeng pr. ansatt er meget høyt. Publikasjonspoengene er også godt fordelt mellom alle de vitenskapelige ansatte. I forbindelse med NFRs vurdering av norsk statsvitenskap i 2002, fikk ARENA meget god omtale[23]. Det kan også legges til at ARENA ved begge SFF-utlysningene fikk meget gode internasjonale evalueringer[24].

ARENA har som nevnt ingen formell rolle i forhold til ordinær undervisning ved SV-fakultetet. ARENAS bidrag er dermed utelukkende på forskningssiden, inkludert forskerutdanning med fire stipendiater i perioden 2004-2007. Forskningsmessig er ARENA en av SV-fakultetets sterkere enheter, og blant de ledende når det gjelder publisering og ekstern finansiering. ARENAs fokus har en åpenbar samfunnsrelevans og ivaretar et viktig kunnskapsbehov, så vel i norsk som i europeisk sammenheng, noe som indirekte dokumenteres av bevilgninger nasjonalt og internasjonalt. ARENA har også svært omfattende institusjonelt internasjonalt samarbeid med sterke forskningsmiljø.

2.4 Oppsummering

SV-fakultetet er organisert primært ut fra disipliner og består av fem disiplinbaserte institutter og to tverrfaglige sentre. Som gjennomgangen viser, rommer SV-fakultetet fem disiplinært baserte institutter. Samtlige håndterer UiOs ambisjon om å levere forskning som også markerer seg internasjonalt, i tillegg til at de ivaretar til dels meget omfattende undervisningsoppgaver. De to tverrfaglige sentrene er nokså ulike. ARENAs forskningsmiljø framstår som meget sterkt, er blant de fremste sentre for Europaforskning, og har dermed en tydelig faglig profil. TIK-senteret har også levert viktige forskningsmessige bidrag, og rommer flere meget dyktige forskere på sine felt. Samtidig har TIK-senteret hatt noe større vanskeligheter når det gjelder å etablere en robust og samlende forskningsprofil.

[23] I evalueringen heter det blant annet: 'De har lykkes i å utvikle et fremstående forskningssentrum innenfor sitt område med en sterk stilling eksternt og et intensivt miljø internt. Herfra kommer en del av det spennende i dagens norske statsvitenskap. Ambisjonen er å utvikle generell statsvitenskapelig teori ved å anvende den på den unike europeiske integrasjonsprosessen'.
(http://www.forskningsradet.no/servlet/Satellite?c=Publikasjon&cid=1137743013711&pagename=ForskningsradetNorsk%2FHovedsidemal, pdf-fil s.53-54)

[24] Forskningsgruppen og internasjonale partnere fikk ved vurderingen i 2005 tallkarakteren 6 og 7, - dvs. høyeste og nest høyeste karakter.

3 SVs faglige prioriteringer

SV-fakultetets faglige prioriteringer reflekterer en generell vektlegging av disiplinmiljøer, og en anerkjennelse av at de ulike disiplinene komplementerer hverandre metodisk og teoretisk i forhold til en overordnet ambisjon om å forstå samspillet mellom individ og samfunn (se også punkt 2.1). Videre vektlegges hovedsakelig virksomhet som kan bidra til fruktbar integrasjon mellom forskning og undervisning med gjensidig positive ringvirkninger (jfr. ideen ambisjonen om forskningsuniversitet, se 1.4.1). I denne sammenhengen blir rene forskningssentre som ARENA lite sammenlignbare med de øvrige. Dette skyldes dels at rene forskningssentres eksistensvilkår er nokså forskjellige fra (og derfor ikke direkte sammenlignbare med) disiplininstitutt når det gjelder vilkårene for ekstern finansiering og publisering. Samtidig har forskningssentre uten undervisningsportefølje ikke samme mulighet til å gi ringvirkninger i øvrig akademisk virksomhet (undervisning), som er et viktig kvalitetskriterium i forhold til UiOs overordnete ambisjon om å bli et sterkt forskningsuniversitet[25]. Videre framstår ARENA som et integrert forskningsmiljø, der det vil være uheldig å løfte fram ett underområde for særlig prioritering. Mens de øvrige prioriterte forskningsmiljø (se nedenfor) utgjør mindre deler av sine respektive enheter, må ARENA vurderes under ett. Samtidig spiller ARENA en viktig rolle innenfor fakultetets samlede forskningsportefølje. Vi har derfor valgt å trekke ARENA ut av rangeringen, og gir i stedet senteret en egen omtale.

For de øvrige enheter vil vi i det følgende løfte fram det vi anser som særlig sterke forskningsmiljø eller forskningstema, innenfor sine respektive enheter. I noen tilfeller løfter vi fram miljøer som har mottatt en tildeling – eller ”nesten tildeling” - av SFF. I andre tilfeller innebærer det en identifisering av et kjerneområde eller en eksisterende forskningsgruppe med særlige kvalitetsmessige fortrinn og/eller potensial. I noen tilfeller kan det innebære en identifisering med forskningstema som går på tvers av organisatorisk inndeling, og som har vist seg å generere teori- og metodeutvikling gjennom nettopp sin overgripende karakter.

Vi har valgt å presentere følgende liste i form av en tredeling. I første pulje presenteres to forskningsmiljø som er usedvanlig sterke, og som på alle måter og uten tvil vil bidra vesentlig i årene som kommer til å realisere UiOs ambisjon om å være forskningsuniversitet av høy standard. I andre pulje presenteres tre forskningsmiljø- eller forskningstema - som alle er meget sterke, men hvis bidrag til å realisere UiO som forskningsuniversitet er noe mindre overbevisende enn for de to førstnevnte. I tredje pulje har vi inkludert fire forskningsmiljø eller forskningstema som det kan være gode grunner til å prioritere i løpet av kommende fire-års periode, og som også kan løftes opp blant de ovennevnte seks, men der pågående organisatoriske og faglige prosesser tilsier at vi ikke foretar en endelig beslutning om dette på det nåværende tidspunkt. En omtale av denne tredje gruppen reflekterer vårt ønske om at faglig prioritering skal være en dynamisk prosess, og ikke leses som om de var ’skrevet i stein’. Følgende liste over prioriterte og lovende forskningsmiljø og forskningstema er dermed å betrakte som en statusrapport pr. april 2008, retningsgivende for prioriteringer i nærmeste framtid, men samtidig fleksibel nok til å respondere på relevante endringer som måtte skje i tiden som kommer. Men aller først gir vi en egen kort omtale av ARENA.

[25] Mens professorer tilknyttet til Sentre for Fremragende Forskning ofte er midlertidig frikjøpt, og dermed vil gå tilbake til permanente forsknings- og undervisningsstillinger etter en periode, er ARENAsforskere permanent ansatt uten ansvar for undervisning.

3.1 ARENA: Europeisk demokrati i forvandling

ARENA, Senter for Europaforskning, har bygd opp kompetanse om europeiske endringsprosser langs flere dimensjoner (se 2.3.8). Fokuset har særlig vært på de store politiske og administrative integrasjonsprosessene som har gått for seg i regi av EU, herunder tunge politikkområder som utdannings- og sikkerhetspolitikk. ARENA ble ved Forskningsrådets evaluering av norsk statsvitenskap høsten 2002 framhevet som et av Europas fremste forskningsmiljø innen området. Senteret har fått gode evalueringer gjennom to runder med SFF-vurdering, og tiltrekker seg høyt kvalifiserte forskere fra Europa og Nord-Amerika.

Mens de øvrige prioriterte forskningsgrupper som er foreslått omfatter et definerbart forskningsmiljø eller – tema innenfor en organisatorisk enhet, omfatter dette forslaget i prinsippet *hele* ARENA. Det kan innvendes at dette ikke innebærer en tilstrekkelig prioritering. Vi velger likevel å løfte fram hele dette feltet, fordi forskningsmiljøet er meget sterkt (jfr. publikasjoner, ekstern finansiering og ekstern evaluering, se 2.3.8) og allerede tematisk klart avgrenset og integrert på en slik måte at å skille ut et underområdet innenfor enheten ville være kunstig og lite fruktbart.

ARENAs forskning om endringsprosesser i europeisk demokrati er av høy faglig kvalitet. I tillegg har temaet en åpenbar samfunnsrelevans, ikke minst som følge av Norges posisjon og tilknytningsformer til EU, som angår stadig flere felt, og som dermed har stor betydning for det norske politiske styringssystemet. Endelig er forskningsmiljøet ved ARENA sterkt involvert i europeisk forskningssamarbeid, og samarbeidspotensialet i forhold til sterke forskningsmiljø i en rekke europeiske land er meget godt. ARENA bidrar utvilsomt svært positivt til SV-fakultetets samlede forskningsporteføljе. Fakultetet ønsker derfor å prioritere ARENA som helhetlig forskningsmiljø, til tross for at ringvirkningene i forhold til undervisning er mindre tydelige enn for de øvrige prioriterte forskningsmiljø.

3.2 Første pulje

SV-fakultetet prioriterer to forskningsmiljø spesielt. Disse innfrir på en overbevisende måte alle tre kriterier, men fremheves særlig på grunn av forskningsmessig kvalitet, og sitt potensial for å realisere UiOs ambisjon om å være forskningsuniversitet av høy internasjonal standard. Begge forskningsgruppene er godt forankret i brede instituttmiljø, og som derved setter standard og gir ringvirkninger som er positiv både for øvrig forskning og for undervisningsmiljøet generelt. Første pulje omfatter 'Kognitiv nevropsykologi' (PSI) og 'Sosial likhet og økonomisk ytelse – Den nordiske modellen' (ØI).

Kognitiv nevropsykologi

Forskningsmiljøet *Center for the Study of Human Cognition* ved Psykologisk Institutt er et av SVs sterkeste forskningsmiljø. Kognitiv psykologi er studiet av menneskelig informasjonsbearbeiding, og det er særlig gjennom eksperimentelle studier av informasjonsbearbeiding at forskerne har plassert sine bidrag i den internasjonale forskningsfronten. Forskningen dekker temaer som hukommelse, vitnepsykologi, klinisk nevropsykologi og traumepsykologi, og kjennetegnes ved bruk av et mangfold av forskningsmetoder. I tillegg til klassiske eksperimentelle metoder, som reaksjonstidsmåling og nevropsykologiske tester, satses det nå på hjerneavbildningsmetoder (for eksempel funksjonell magnetisk resonans, i samarbeid med Rikshospitalet). Flere av prosjektene gir

også mulighet for å belyse klassiske problemstillinger knyttet til forståelse av bevissthet og hukommelse fra biologisk så vel som psykologisk perspektiv. Med forgreninger til utviklingspsykologi, sosialpsykologi og klinisk psykologi er feltet i rask utvikling. Dette er forskning som kombinerer grunnforskning og anvendt forskning på helt nye måter, og gruppens anvendte prosjekter er spesielt rettet mot vitnepsykologi og hukommelse. PSI har prioritert området med stillinger, laboratorier og utstyr, men gruppen har også tiltrukket seg betydelig ekstern finansiering, bl.a. fra Forskningsrådet. Bidrag fra NFR beløper seg til 20,6 millioner kroner i perioden 2005 til 2012. I tillegg er det 2,4 millioner kroner fra andre kilder for perioden 2007 til 2013. En knoppskyting innen kognitiv nevropsykologi er Enhet for kognitiv utviklingspsykologi (EKUP), etablert i 2007 som en ny forskningsenhet, med utgangspunkt i en femårig finansiering fra Barne- og likestillingsdepartementet. Siktemålet er grunnforskning (bl.a. effekt av traumer på nevropsykologiske funksjoner) så vel som anvendt forskning (bl.a. relatert til effekter av barnevernsvedtak). Miljøet er unikt i Norge fordi nevrovitenskapelige metoder anvendes i studier av så vel spedbarn som barn og ungdom.

Forskningsmiljøet ble i 2006 SFF-finalist. I forbindelse med NFRs nasjonale evaluering av psykologifaget i 2004, ble forskergruppen i kognitiv psykologi og nevropsykologi vurdert som excellent av det internasjonale evalueringspanelet. Medlemmer av gruppen har mottatt flere priser som sin forskning. Miljøet er meget produktivt, har mange gjesteopphold av utenlandske forskere og et bredt internasjonalt nettverk. I tillegg omfatter miljøet UiOs yngste kvinnelige professor. Dette er det eneste miljøet ved SV-fakultetet som er avhengig av betydelig investering i form av kostbart vitenskapelig utstyr. Dette har blitt oppnådd gjennom UiOs og NFRs støtteordninger. Miljøet anslås å omfatte om lag 1/6 av staben ved Psykologisk Institutt.

Kognitiv nevropsykologi utmerker seg meget positivt når det gjelder forskningsmessig kvalitet. Dette skyldes blant annet at miljøet har vært prioritert av PSI, og mottatt tilstrekkelige midler fra NFR, UiO og eksterne institusjoner til å etablere laboratorier. Omfanget på eksterne midler som nevnt over er omfattende. Publiseringsnivået samlet sett er høyt med 178 publikasjoner på nivå 1 og 30 på nivå 2 fra 2004-07. Det kan innvendes at andelen artikler på nivå 2 er forholdsvis lav, og at publikasjonspoeng pr. forskerårsverk også ligger overraskende lavt i lys av øvrig anerkjennelse, kun 0,9 pr. årsverk[26]. Ser vi nærmere på publiseringsstatistikken finner vi imidlertid at av de til sammen 208 publikasjonene i perioden 2004-2007, var litt under halvparten (89 publikasjoner) utgitt i 2007, hvorav 22 på nivå 2. Vi ser altså en betydelig økning i publiseringsaktivitet siste året, og et økende omfang av publikasjoner på nivå 2. Dette reflekterer at forskningsgruppen har ekspandert og etablert seg kraftig de senere år, blant annet gjennom investeringer i laboratorier m.v. Effektene av dette publiseringsmessig er først nylig begynt å gjøre seg gjeldende, og antas å bli mer markert i årene som kommer.

Kunnskapen fra denne forskningsgruppen har vist seg å være anvendbar på stadig flere områder, og forskningen ivaretar dermed samfunnets behov for kunnskap på en god, og til dels uventet måte. Når det gjelder samarbeids- og utviklingspotensialet er det her snakk om samarbeid med andre institusjoner i Oslo-regionen (Rikshospitalet) så vel som internasjonalt. Forskningsmiljøet er svært overbevisende i forhold til alle tre kriterier, og er samtidig godt forankret i et institutt med omfattende undervisningsoppgaver. Forskningen har allerede vist seg å gi gode ringvirkninger internt ved PSI, og dette må også antas å gi betydelige

[26] Det må bemerkes at publiseringspraksis i dette miljøet følger en medisinsk modell med mange forfattere per publikasjon som deler poeng, men der man ikke gis spesifikk uttelling som førsteforfatter. Ansatte på kognitiv nevropsykologi er førsteforfattere på langt de fleste opptalte publikasjoner.

ringvirkninger for undervisning. Slik kan kognitiv nevropsykologi også bidra betydelig til å styrke UiOs rolle som forskningsuniversitet.

Sosial likhet og økonomisk ytelse; den nordiske modellen

Forholdet mellom sosial organisering og økonomisk utvikling er sentralt for politikkutforming, så vel i nordiske velferdsstater som i stater i rask økonomisk utvikling, (eks. Kina). Norske erfaringer på dette feltet gjør norske forskere til viktige bidragsytere i den internasjonale debatten, og utfordrer samtidig teoretiske paradigmer innenfor økonomifaget. Dette er noe av bakgrunnen for ESOP (Equality, Social Organization and Performance), som ble etablert som Senter for Fremragende forskning av Forskningsrådet i 2007. Senteret er lokalisert ved Økonomisk Institutt, og står - med de forpliktelser og muligheter som følger med en SFF-tildeling - helt sentralt i ØIs prioriteringer i årene framover (for nærmere beskrivelse, se 2.3.5). Gjennom SFF tildelingen samler temaet forskere fra ulike tradisjoner og med ulik metodisk orientering om forskning på beslektede problemstillinger. Omtrent en tredjedel av den faste vitenskapelige staben ved ØI er tilknyttet ESOP.

ESOP gir mulighet for bedre arbeidsbetingelser innad på instituttet og større faglig konsentrasjon, samtidig som det øker muligheten for samarbeid med andre forskningsmiljøer, både nasjonalt og internasjonalt. ESOP utgjør også kjernen i et omfattende internasjonalt nettverk, der man i økende grad tiltrekker seg interesse fra fremstående forskere fra hele verden. Økonomisk institutt vil bruke ESOP som et utgangspunkt, ikke bare for større innsats innenfor ESOPs temaområde, men også som en mulighet til å utnytte instituttets forskningsmessige fortrinn, ved å støtte opp om og satse på områder der instituttet allerede står sterkt, herunder områder der man utnytter synergieffekter med virksomheten ved ESOP.

En SFF-tildeling er i seg selv en viktig indikator på forskning av høy kvalitet. Forskergruppen kan vise til svært høy forskningskvalitet i forhold til indikatorer basert på publisering (meget høy internasjonal publiseringsaktivitet, framtredende tidsskrift og høy score på siteringsindex). Når det gjelder publiseringsaktivitet spesifikt innenfor fagområdet er det forventet høy aktivitet, men ettersom de nettopp er startet, er resultatene ikke direkte sammenlignbare med andre forskningsmiljø med lenger fartstid. Etter oppstarten i 2007 kan ESOP vise til 8 publikasjoner på nivå 1 og to på nivå 2. I tillegg har de utarbeidet 24 ”workpapers” som vil sendes til aktuelle publiseringskanaler i 2008.

Gruppen som etablerte ESOP har utdannet svært mange doktorgradskandidater de senere år i forhold til gjennomsnittet ved fakultetet (18 de fem siste år), og også sammenlignet med andre miljø ved Økonomisk Institutt. Forskere tilknyttet ESOP antas å bidra til å generere ytterligere prosjekter, blant annet i samarbeid med Frisch-senteret. Økonomisk institutt er nylig blitt evaluert av et panel av internasjonale forskere på oppdrag fra Norges forskningsråd. Økonomisk institutt var ett av to institutter som oppnådde toppkarakteren excellent. Panelet framhever at det er et gjennomgående høyt internasjonalt nivå på de felter det forskes på ved instituttet. Forskningstemaet som her er foreslått scorer høyt på kvalitet og samfunnsrelevans, både nasjonalt og internasjonalt. I tillegg har ESOP et betydelig samarbeidspotensial, så vel innad ved ØI som i forhold til sterke internasjonale fagmiljø. Forskningsgruppen har kort sagt alle forutsetninger for å kunne gi et betydelig bidrag til å styrke UiO som forskningsuniversitet i årene som kommer.

3.3 Annen pulje

I denne kategorien prioriterer vi forskningsmiljø eller tema som er sterke, tidvis også usedvanlig sterke, men som ikke er fullt så overbevisende som første pulje i forhold til å bidra til å realisere UiO som forskningsuniversitet. Årsakene til dette varierer. Dette er likevel temaer og miljø som alle kan dokumentere meget gode resultater mht. publikasjoner, og til dels også ekstern finansiering. Dette er dels som resultat av at det er gjort vellykkede grep i forhold til samarbeid eller intern prioritering. Samtidig har de alle et særlig sterkt potensial i forhold til ytterligere samarbeid og utvikling. Disse omfatter: Demokrati og styring, Sosial ulikhet, og Globalisering og lokalisering.

Demokrati og styring

Utgangspunktet for dette prioriterte forskningstemaet er den utbredte oppfatning av at politikkens evne og mulighet til å forme samfunnsutviklingen forvitrer, og at demokratiet dermed er truet. Ikke minst trues politikkens kontroll av økonomiske aktørers evne til å omgå nasjonalt definerte politiske institusjoner og myndigheter gjennom forflyttning av kapital på tvers av landegrenser. Men også nasjonalt og lokalt utfordres politiske myndigheters styringsevne av private aktører, sivilsamfunnet og økt vekt på individuelle rettigheter. Motargumentet mot dette er at politikken ikke nødvendigvis svekkes, men antar nye former. Den styringsmessige utfordringen som følger av økonomisk globalisering viser også hvordan politiske myndigheter søker å gjenvinne styringsevnen gjennom nye organisasjonsformer nasjonalt og internasjonalt, også i samarbeid med private økonomiske aktører (utøving av politikk gjennom eierskap i bedrifter i andre land, Oljefondets etiske retningslinjer m.m.). Et felt der flernivåstyringen fremstår som en spesiell utfordring, er miljø- og ressurspolitikk. Klimaavtaler får liten betydning dersom ikke de aller fleste industrialiserte land slutter seg til avtalen, samtidig som ethvert effektivt tiltak vil ha konkrete konsekvenser lokalt.

Institutt for Statsvitenskap har betydelig kompetanse i forhold til disse problemstillingene. I denne sammenheng er kompetansen på forholdet mellom demokrati og selvbestemmelse for nasjoner og grupper, og på demokratiske styringsformers vilkår - og mangel på vilkår - i splittede og konfliktfylte samfunn særlig relevant. En prioritering av dette temaet ved ISV viderefører tildels problemstillinger som var fremtredende i Makt- og demokratiutredningen og i et NFR-finansiert instituttprosjektet ved ISV som avsluttes i 2008. Flere vitenskapelige ansatte ved ISV er delaktige i nasjonalt og internasjonalt forskningssamarbeid omkring denne type problemstillinger. Her ligger det godt til rette for mer koordinert og konsentrert forskningsinnsats ved ISV. Flere av instituttets ansatte har omfattende internasjonal publisering på området, og enkeltpersoner har mottatt prisbelønning for sitt arbeid. Temaet omfatter anslagsvis en tredjedel av ISVs publiseringer. Siden forskerne publiserer på flere områder er andelen ansatte noe høyere.

Publiseringsaktiviteten innenfor området er nokså høy. Publikasjoner innen temaet 'Demokrati, verdier og utvikling' – som omfatter i underkant av halvparten av instituttets ansatte omfatter 60 publiseringer på nivå 1 og 31 publiseringer på nivå 2 i årene 2004-2007. Omfanget av eksterne midler er fordelt på fem prosjekter de senere år med en samlet finansiering fra NFR på 22.5 millioner kroner. I tillegg er det to prosjekter med departementsstøtte samt to bidragsprosjekter tilknyttet fagområdet med tildeling på i alt 10.5 millioner kroner. Mye av denne forskningen vil kunne videreføres innen et overordnet teoretisk forskningsprogram for flernivåstyring og analyser av demokratibetingelser.

Forskningstemaet 'Demokrati og styring' står forskningsmessig sterkt, og har samtidig en klar disiplinær forankring, og internasjonal orientering. En prioritering av dette området er en måte

å imøtekomme (dels indirekte) samfunnsbehov for forskning på fornying og nyskaping i offentlig sektor (jfr. Forskningsmeldingen). SV-fakultetets bidrag her er å bidra til en stadig videreutvikling av grunnforskning som grunnlag for politikkutvikling og som basis for mer anvendte problemstillinger. I tillegg har temaet et sterkt utviklings- og samarbeidspotensial: I tillegg til å bidra til vedlikeholde av internasjonale samarbeidsrelasjoner, vil temaet ha en helt sentral rolle i det foreslåtte tverrfakultære satsningsområdet 'Demokrati som idé og praksis – Strukturelle, politiske og kulturelle forutsetninger', og dermed gi stryke til tverrfakultært samarbeid. Videre vil temaet videreføre samarbeid internt på Institutt for statsvitenskap og bidra til å gi den forskningen som foregår ved instituttet en tydeligere profil. Samarbeidet kan ventes å ha gode ringvirkninger også i undervisningssammenheng.

Globalisering og lokalisering

Noen av de viktigste endringsprosesser i verden i dag er knyttet til prosesser som løselig omtales som globalisering. Ved Sosialantropologisk institutt har denne erkjennelsen preget viktige deler av forskningsvirksomheten de siste 6-7 årene, og fikk særlig et løft gjennom det NFR-finansierte prosjektet (*Transnational Flows of Concepts and Substances* (6 millioner kroner 2001-2004). Prosjektet omfattet snaut halve staben av fast ansatte og en rekke studenter, og hadde som formål å videreutvikle fagets metodiske strategier på måter som gjør det mulig å gripe disse prosessene, og derved å styrke sosialantropologiens bidrag til den samfunnsvitenskapelige forståelsen av globalisering. Andre eksterne prosjekter relatert til temaet er 'The meaning of kinship in contemporary Norway' (1998-2003), og særlig *Informal Child Migration in Europe* (NFR, 8 millioner kroner), som omfatter samarbeid med FAFO og ISF. Forskning med fokus på prosesser knyttet til de utfordringer globalisering reiser er sentrale for rekruttering, internasjonalt samarbeid, publisering og også for den anerkjennende oppmerksomhet SAI har mottatt de senere år. UiO's Formidlingspris gikk til Thomas Hylland Eriksen i 2000, Fritt Ords pris til Unni Wikan i 2004, UiO's Forskningspris til Signe Howell i 2007. Temaet er godt oppsummert i nyere publikasjoner ved SAI, som omfatter både antologier og monografier ved internasjonalt anerkjente forlag, der et stort antall SAI forskere bidrar[27]. Publiseringsaktiviteten innen dette forskningstema omfatter 38 publikasjoner på nivå 1 og 20 publiseringer på nivå 2 fra 2004-2007. (I tråd med antropologisk publiseringstradisjon vektlegges monografier.)

Et sosialantropologisk fokus på Globalisering og lokalisering er prosessuelt, komparativt, knyttet til folks erfaringer på konkrete steder og/eller i konkrete relasjoner, og det forbinder mikro med makro. Videre overskrider det skillet mellom det "tradisjonelle" og "moderne", og forutsetter at man beveger seg på tvers av tema og felt og utnytter de komparative muligheter den overgripende tematikken gir. Dette har vist seg å bidra til produktive samarbeids-relasjoner internt ved instituttet. Globalisering og lokalisering er ikke definert som kjerneområde i seg selv, men går på tvers av disse, og virker slik sett integrerende. Det kan nevnes at SAI har hatt usedvanlig god internasjonal søking til faste stillinger de senere år, og er blant de største sosialantropologiske institutter i europeisk sammenheng. Instituttets styrke og komparative fortrinn internasjonalt er blant annet knyttet til instituttets bredde og mangfold (noe som styrker den komparative dimensjonen i faget), samt enkelte framtredende internasjonale forskere med svært høy publiseringsaktivitet og faglig synlighet.

Feltet globalisering og lokalisering kan vise til forskningsmessig gode resultater. Samtidig ivaretar feltet i særlig grad så vel samfunnsbehov som utviklings- og samarbeidspotensialet.

[27] *Globalisation – Studies in Anthropology* (Hylland Eriksen red. 2003), (*Holding Worlds Together* (Lien og Melhuus red.2007), *The Kinning of Foreigners: Transnational Adoption in a Global Perspective* (Howell 2006) og *Globalization* (Hylland Eriksen 2007)

Innen et tematisk fokus på globalisering og lokalisering står migrasjon, kulturell kompleksitet og integrasjon helt sentralt. Disse temaene representerer viktige utfordringer i Norge så vel som i andre land i en tid da folkeforflytninger skjer i et høyt tempo og stort omfang. Grunnleggende og disiplinbasert kunnskap om slike prosesser er et nødvendig supplement til – og grunnlag for – mer anvendt forskning på feltet. Samarbeidet med instituttsektoren i prosjektet '*Informal Child Migration*' er et eksempel på hvordan slikt samarbeid kan skje. Men feltet har også betydelig samarbeidspotensial utover dette. Foruten å virke integrerende og samlende på SAI, og å bidra til å gi instituttet en klarere faglig profil (jfr. Demokrati og styring ved ISV), må feltet sees i nær sammenheng med det foreslåtte tverrfakultære satsingsområdet innen Humsam-fakultetene om Kulturell Kompleksitet og endring (KULTENK), der SV-fakultetet har en sentral rolle. Likeledes er det viktig å understreke den nære forbindelsen mellom SAI's forskningsfokus på globalisering de senere år og etableringen av forskningsprogrammet CulCom. CulCom søker å forstå kulturell kompleksitet som en pågående prosess; ikke primært som et møte mellom "kulturer", men mer prinsipielt som et produkt av måten mennesker søker å realisere verdier på. KULTENKs understreking av betydningen av å rette dette perspektivet *utover* den norske konteksten ('Norway and beyond') og også mot historiske prosesser, er helt i tråd med SAI's tilnærming til dette feltet, og med konklusjoner som framkom av globaliseringsprogrammet 'Transnational Flows'.

Globalisering og lokalisering prioriteres av SV-fakultetet med henvisning til at temaet de senere år har generert mye god forskning, og virket integrerende og innovativt i fagmiljøet. I tillegg har temaet betydelig samfunnsmessig relevans og aktualitet, og et sterkt samarbeidspotensial, ikke minst interfakultært. Temaet har hatt ringvirkninger for undervisningen ved instituttet og er godt integrert i øvrig virksomhet.

Sosial ulikhet

Norge framstilles utad som et land preget av små sosio-økonomiske forskjeller, og der idealer om likhet står sentralt, så vel politisk, som ideologisk og kulturelt. Dette preger også i stor grad norsk selvforståelse. Men også i Norge finnes betydelig sosial ulikhet, knyttet til bl.a. inntekt og utdanning, men også i forhold til etnisitet og kjønn. Forskning viser også at sosioøkonomisk ulikhet øker i Norge (de rikeste blir rikere), og at sosial ulikhet er en stadig viktigere forklaringsvariabel når det gjelder levekår, sykelighet og dødelighet, bl.a. i Oslo. Økende migrasjon og økonomisk globalisering kan ytterligere forsterke denne tendensen. Det er nasjonalt, men også lokalt, behov for å belyse, problematisere og bidra til en diskusjon av endringer vedrørende klasseforskjeller, samt å studere utslag av slike forskjeller i forhold til utdanning, helse, m.m. Et forskningsmessig fokus på sosial ulikhet framstår dermed som en særlig viktig oppgave for samfunnsvitenskapelig forskning, ikke minst ved Universitetet i Oslo, idet utfordringene i hovedstaden er spesielt merkbare.

Sosial ulikhet er et av fire kjerneområder som er blitt utkrystallisert som relevante i tidligere prosesser av faglige prioriteringer innen forskningsvirksomheten ved Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi. Området Sosial ulikhet har et forskningsmiljø med 6 stipendiater, 1 postdoktor i tillegg til 2,8 forskerårsverk. Gruppen utmerker seg når det gjelder internasjonale publikasjoner og siteringer, og kan vise til 83 publikasjoner på nivå 1 og 17 på nivå 2 fra 2004-2007. Det er knyttet 30 prosjekter til området hvorav 22 fra NFR og 8 fra departementer med i alt 10 millioner eksterne kroner til fagområdet. Det er også etablert gode kontakter med instituttsektoren, og spesielt til Institutt for Samfunnsforskning. Forskerne deltar aktivt i samfunnsdebatten rundt disse spørsmålene og forskningen deres er livlig debattert i media.

Sosial ulikhet prioriteres av SV-fakultetet primært med henvisning til dokumentert forskningsmessig aktivitet, og også med henvisning til feltets åpenbare samfunnsmessige relevans. I tillegg har området betydelig potensial i forhold til utvikling og samarbeid, spesielt i forhold til undervisning. ISS skal etablere en kombinert forskning/undervisningsgruppe hvor en lærer koordinerer arbeidet innen området Sosial ulikhet. Gruppen består av dyktige seniorforskere med fokus på grunnforskning og som igjen kobles til undervisning. Forskerne på sosial ulikhet representerer i ISS sammenheng også en god modell for hvordan man kan arbeide aktivt innad på instituttet om ekstern finansiering m.v. Sosial ulikhet har også potensial for sterkere tverrfaglig integrasjon[28].

3.4 Tredje pulje

I tillegg til ovennevnte prioriterte forskningsmiljø, vil vi her nevne ytterligere fire forskningsmiljø eller – tema som SV-fakultetet vil rette særlig oppmerksomhet mot, og som det kan bli aktuelt å prioritere blant de ovennevnte seks i løpet av kommende 4-års periode. Dette er tema med betydelig potensiale for brobygging internt på SV eller ved UiO, og/eller med betydelig samfunnsmessig relevans. Vi anser disse fire temaene som svært lovende. Samtlige tema som her foreslås er slike som det kan være meget gode grunner til å prioritere, men der pågående prosesser, ved UiO eller internt ved enhetene, tilsier at vi avventer situasjonen og ser en eventuell styrking av feltet i et bredere organisatorisk og forskningsfaglig perspektiv. Dette gjelder: Vitenskapens endrede rolle; universitet og samfunn (TIK), Utviklingsforskning (ISS/ISV/SAI) og Natur, miljø og energi (ISV, SAI, ISS, ØI, TIK), og Psykologisk behandling og behandlingsforskning (PSI).

Flere av disse temaene vil også kunne styrke og tydeliggjøre forholdet til ulike deler av insttituttsektoren. Dette gjelder spesielt 'Utviklingsforskning' og 'Natur, miljø og energi' (se under).

Vitenskapens endrede rolle; universitet og samfunn

Forholdet mellom vitenskap og samfunn reiser en rekke utfordringer som også berører universitetene. SV-fakultetets kompetanse på samspillet mellom vitenskap og samfunn er særlig forankret i det tverrfaglige TIK senteret (Senter for Teknologi, Innovasjon og Kultur). TIK har initiert og ønsker å videreutvikle en forskningsprofil som fokuserer på universitetenes rolle i samfunnet, herunder endrede syn på vitenskap i samfunn, bruken av evaluering for å fremme organisasjonsmessige mål i høyere utdanning, og kunnskapsoverføring mellom universitetene og samfunnet for øvrig. Det empiriske fokuset i prosjektet er norske universitet i en regional og global kontekst.

TIK har to satsingsprosjekter innenfor dette feltet, hhv. *Modernising Universities* (en postdok, en stipendiat og en seniorforskere, finansiert av TIK samt med ca. 500 000 korner fra FA ved UiO) og *Kvinner i realfag* (en postdoktor og en stipendiat, finansiert av UiO sentralt, og i samarbeid med Matnat). TIK er også nasjonal representant i COST ACTION (STRIKE-*Science and Technology Research In a Knowledge-based Economy*) et FP7 nettverk. TIK deltar også gjennom ett NSF prosjekt som heter *Reconciling Supply of and Demand for Research in the Science of Science and Innovation Policy.*

[28] Blant annet i forhold til sosialantropologer gjennom kjerneområdet Komparativ Nordisk Etnografi (et av fire kjerneområder ved SAI), der likhetsidealer er et helt sentralt fokus i publisering og forskning og undervisning

Styrken ved denne satsingen på TIK ligger først og fremst i samfunnsrelevans og utviklings- og samarbeidspotensialet. Temaet er strategisk relevant i forhold til sentrale utfordringer for så vel SV-fakultetet, UiO norsk utdanningspolitikk og norsk demokrati. Som en av de mest student-tunge fakultetene ved UiO, og med særlig kompetanse på demokrati- og integrasjonsprosesser, har SV-fakultetet både en egeninteresse og et ansvar i å bidra til en bedre forståelse av betydningen av høyere utdanning og forskning i samfunnet. Det samme mener vi bør gjelde UiO, som landets største og fremste forskningsuniversitet. En slik forståelse er også i tråd med Stjernø-utvalget, som bl.a. anbefaler at universiteter selv initierer forskning omkring egen virksomhet (s.193). Forskningstemaet er også relevant i lys av pågående prosjekt om UiOs historie, samt 200-årsjubileet for UiO i 2011.

Temaet har relevans for hvordan samfunnet betrakter høyere utdanning, og hvordan universitetene skal plassere seg i spenningen mellom dannelse og mer yrkesrelevant opplæring. Samspillet mellom utdanning, forskning og demokrati er også moden for analyse gjennom studier av betydningen av vitenskap og teknologi mer generelt. Det er nettopp denne typen kompetanse, samt den tverrfaglige tilnærmingen til feltet, som utgjør TIKs komparative fortrinn i denne sammenhengen. Vi viser til Stjernø-utvalgets innstilling (kap. 2.1) som anbefaler en styrking av forskning om høyere utdanning, identifiserer behovet for mer tverrfaglig forskning på feltet, og viser til evaluering av tidligere forskning som for lite teorigenererende og kritisk (s.191-192).

Programmet kan lett forankres med annen forskning ved UiO, som foreksempel ARENA sitt EU prosjekt '*The Transformation and Sustainability of European Political Order'*, som har europeisk forskning som et av sine undertema. Et fokus på vitenskapenes og universitetenes endrede rolle i samfunnet spenner over begge TIK's kjerneområder (Vitenskap, teknologi og kultur, - og innovasjon). Temaet berører også mer tradisjonelle områder innen samfunnsforskning som demokrati og styring, og har et klart brobyggingspotensial internt i forhold til andre enheter ved SV-fakultet, spesielt ISV og ARENA, men også indirekte til ISS, ØI (Frisch-senteret) og SAI. En styrking av dette temaet er dermed i tråd med SVs mål om å fremme brobyggende aktiviteter i grenseflatene mellom TIK og de andre enhetene ved SV-fakultetet. Nasjonal brobygging er også relevant: TIK senteret har også inngått partnerskap med motparter i Bergen og Trondheim for å søke ett fagråd i området *Vitenskap og teknikkstudier*. Konsortiet TIK, Bergen og Trondheim forbereder nå en søknad till NORDFORSK om en forskerskole i *Teknikk og vitenskapsstudier*.

Dersom vi inkluderer alle publikasjoner ved TIK som har en viss relevans til tematikken, teller disse 39 publiseringer på nivå 1 og 10 på nivå 2. Det finnes i alt 12 prosjekter med totalt 20.6 millioner eksterne kroner tilknyttet fagområdet. NFR støtter syv av prosjektene og fire er EU-finansiert. Temaet kan ha virke faglig integrerende ved TIK-sentret, forutsatt at aktuelle forskere og forskningsgrupper på feltet trekker i samme retning. Det kan innvendes at de forskerne som publiserer mest innen feltet representerer ulike vitenskapsteoretiske tradisjoner og aldri har utgjort noen forskingsgruppe. I tillegg er bemanningssituasjonen innen den ene av de to gruppene som har bidratt til å utvikle dette feltet (VTK- vitenskap, teknologi, kultur) i øyeblikket noe usikker, idet sentrale forskere er sluttet (se 2.3.7). En ny professor som etter planen vil ansettes høsten 2008 kan forhåpentlig styrke TIKs engasjement innen VTK. En prioritering av dette temaet forutsetter imidlertid en (re)-etablering av velfungerende forskergrupper. SV-fakultetet vil derfor utsette en endelig avgjørelse vedrørende prioritering av dette temaet til TIKs ressurs- og bemanningssituasjon er mer avklart.

Utviklingsforskning

Flere av forskningsmiljøene ved SV-fakultetet arbeider med utviklingsforskning (dvs. nord-sør problematikk, og utviklingsproblematikk i land i sør). Forskningstemaet står særlig sentralt innen samfunnsgeografi, der utviklingsforskning er pekt ut som ett av to kjerneområder, men temaet er også sentralt innen sosialantropologi, økonomi og statsvitenskap. Ved ISS omfatter dette temaet 3,3 årsverk, og har en rimelig god produktivitet med 4,1 publikasjonspoeng pr. årsverk. Utviklingsforskning har også lange aner ved ISV. På dette feltet har den nære kontakten og samarbeidet med Senter for Utvikling og Miljø (SUM) vært av stor betydning. Et omfattende studentutvekslingsprogram med Indonesia og Sri Lanka fokuserer nettopp koplingene mellom demokrati, fred og utvikling.

Som det framgår av fakultetets langsiktige utdanningsprioriteringer (Faglige prioriteringer Fase 2), foregår det forskning og undervisning relatert til utvikling i samtlige fagdisipliner, og på alle nivå (bachelor, master, PhD). Et konkurransefortrinn for SV er nettopp den brede disiplinære forankringen av temaet. Vi viser her til evalueringen av norsk utviklingsforskning referert i ovennevnte dokument, der det konkluderes at det ville være ønskelig å styrke *uavhengig* forskning på området (dette i lys av det nære båndet mellom utviklingsforskning og den norske regjering som ifølge rapporten setter kritisk tenkning i fare). Komiteen fastslår også at utviklingsforskning vil nyte fordeler av en nærmere forankring i fagdisiplinene. Dette er et godt utgangspunkt for å se nærmere på en prioritering av utviklingsforskning ved SV-fakultetet. Med sin brede og solide disiplinorientering har SV-fakultetet muligheten for å styrke nettopp uavhengighet og disiplinær forankring innen feltet, og har her et komparativt fortrinn vis-à-vis instituttsektoren (der en stor del av utviklingsforskningen pr. i dag utføres).

Samfunnsbehovet for utviklingsforskning er åpenbart til stede. I tillegg kan en styrking av utviklingsforskning ved SV-fakultetet fremme tverrfaglige samarbeid mellom disiplinene, og også i noen grad være relevant i forhold til tverrfakultært samarbeid ved UiO, og i forhold til eksterne institusjoner som arbeider med slike tema i dag (NORAD, FAFO m.fl.).
En styrking av dette feltet bør også vurderes sammen med en evt. innføring av et tydeligere tilbud om utviklingsforskning på masternivå (evt. i form av spesialiserte studieretninger, jfr. Faglige prioriteringer Fase 2). En evt. prioritering av utviklingsforskning ved SV-fakultetet må imidlertid også sees i lys av den forskningen som pr. idag foregår ved SUM. SUMs framtid er i øyeblikket uavklart, både når det gjelder organisatorisk tilknytning, og når det gjelder omfanget av SUMs forskning på utvikling i årene som kommer. Det synes lite hensiktsmessig å foreta en endelig beslutning mht. evt. prioritering av utviklingsforskning ved SV-fakultetet før det foreligger en avklaring omkring utviklingsforskning ved UiO generelt, og spesielt når det gjelder SUMs omfang og organisering.

Natur, miljø og energi

Forskning om natur, miljø og energi foregår også ved flere av enhetene ved SV-fakultetet. Ved SAI utgjør 'natur og samfunn' ett av fire prioriterte kjerneområder. Men også ved ISS (samfunnsgeografi), ISV, ØI og TIK står temaene sentralt. I øyeblikket er det minst to eksternt finansierte prosjekter på feltet, (et ved samfunnsgeografi, og et ved sosialantropologi i samarbeid med TIK). Hittil har det imidlertid vært lite koordinering internt ved SV-fakultetet omkring dette temaet, og det er vanskelig å gi en samlet oversikt over kvaliteten eller omfanget av den forskning som gjøres (jfr. tverrfakultær forskning på Miljøendring og bærekraftig energi[29]).

[29] Jfr. Rapporten om tverrfakultære forskningsområder:
http://www.admin.uio.no/prosjekter/profag/dokumenter/Fase%202/FK2_%20rapportmedalt.pdf

Samtidig er behovet for samfunnsvitenskapelig forskning på miljø og energi stort. Miljøendringer og energispørsmål representerer noen av de viktigste utfordringer verden står overfor. Dette fordrer en kompetanse som kombinerer tekniske, politiske og sosiale perspektiver. Behovet for forskningsmessig kompetanse på energi og miljø er også nevnt i forskningsmeldingen som et av fire tematiske områder som skal styrkes. På bakgrunn av disse utfordringene, og som del av UiO-prosessen knyttet til tverrfakultære satsinger, har Matnat-fakultetet og SV-fakultetet sammen utarbeidet et notat om miljøendringer og bærekraftig energi som tverrfakultært forskningsfelt, presentert for forskningskomiteen 18. februar. Det ble her foreslått å fortsette sonderinger på feltet, i første omgang fakultetsvis, for å undersøke muligheten for videre utvikling av flerfaglig samarbeid på dette feltet. En slik sondering gir SV-fakultetet en god anledning til å vurdere det forskningsfaglige (kvalitetsmessige) grunnlaget for en eventuell prioritering av dette feltet. En prioritering må samtidig også sees i lys av videre arbeid med eventuell tverrfakultær satsing, og i forhold til organisering av slik tverrfaglig miljø-forskning ved UiO generelt. En satsing på natur, miljø og energi vil kunne styrke og konsolidere samarbeidsrelasjoner mellom SV-fakultetet og tverr- eller samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutt forankret i CIENS (CICERO, NIBR, TØI). Her finnes et interessant potensiale for å etablere en plattform for bredere tverrfaglig samarbeid som SV-fakultetet vil undersøke nærmere.

Temaet er også sentralt som ett av fem undertemaer i det foreslåtte tverrfakultære satsingsområde KULTENK, Kulturell endring og kompleksitet. Her utgjør temaet 'Natur og naturlighet' et tematisk fokus som vil forene forskningsvirksomhet ved minst tre fakultet (SV, HF, JUS), og der bidraget fra SV er helt sentralt for gjennomføringen.

Samarbeidspotensialet innen dette temaet er med andre ord betydelig, og kan grovt sorteres etter to akser: En akse mellom SV og Matnat-fakultetet, og en annen HUMSAM-akse som forener interesse for natur og miljø utenfor de naturvitenskapelige fag. Av disse to, er samarbeidspotensialet innen HUMSAM-feltet utvilsomt lettest å realisere, og foregår i noen grad allerede. En satsing på KULTENK fra sentralt hold, vil kunne innebære en styrking av dette feltet også innen SV. Samarbeidet mellom SV og Matnat er, av faglige grunner, langt mer utfordrende idet de aktuelle disipliner er mer forskjellige[30]. Samtidig er en mulig gevinst av et slikt samarbeid kanskje vel så stor.

Utviklingen i dette feltet, identifisering av samfunnsmessige kunnskapsbehov og pågående sonderinger i forhold til Matnat tilsier at vi ikke beslutter en endelig prioritering av feltet på det nåværende tidspunkt, men sonderer feltet nærmere, og åpner for en prioritering i løpet av kommende fireårsperiode.

Psykologisk behandling og behandlingsforskning

Klinisk kompetanse i psykologi er en helt sentral del av kunnskapsproduksjonen ved Psykologisk institutt. Dette er selve grunnlaget for profesjonsstudiet i psykologi, som utgjør det mest eksplisitte samfunnsoppdraget ved samfunnsvitenskapelig fakultet, nemlig å utdanne profesjonelle psykologer som kan hjelpe mennesker med livsvansker og psykiske lidelser. Profesjonsstudiet i psykologi er dimensjonert av departementet, og er blitt opptrappet ut fra en vurdering av samfunnsbehov for klinisk psykologisk kompetanse. Innen psykisk helsevern er det et påtrengende behov for behandlere som evner å tre inn i åpnende og kurative dialoger

[30] Jfr. dokumentet 'HUMSAM-fagene ved UiO: Omfang og karakteristiske trekk' (Graver m.fl. mars 2008).

med klienter med varierte psykiske problemer. Her ligger den kliniske psykologens spisskompetanse. Forskningsfeltet søker å kartlegge og få en dypere forståelse av hvilke psykologiske prosesser som fører til konstruktive forandringer i menneskers liv.

Av de 53 fast vitenskapelige ansatte ved PSI er elleve tilknyttet klinisk psykologi som forskningsfelt. I tillegg er en rekke personer knyttet til undervisning, samt i rekrutteringsstillinger som stipendiat (flere av disse er eksterne) eller postdoktor. Staben består av personer som står sentralt i og har satt sterkt preg på utviklingen av profesjonell klinisk psykologi i Norge. Når det gjelder publikasjonspoeng ligger denne gruppen 'midt på treet' ved PSI, med 1,4 poeng pr. årsverk. Det finnes to omfattende ekstern finansierte prosjekter på feltet, ledet av professor Jon Monsen og professor Helge Rønnestad. Begge er finansiert av NFR, og studerer systematisk henholdsvis endringsmekanismer og kurative faktorer i psykoterapeutisk arbeid. Prosjektene er internasjonalt orientert og samarbeider med fremragende miljøer i USA.

Når vi velger å inkludere dette forskningstemaet i tredje pulje, skyldes det at forskningsfeltet kan trenge et løft. Klinisk psykologisk forskning er sterkt forankret i en form for undervisning som SV-fakultetet uansett vil prioritere i årene som kommer. I lys av SV-fakultetets ambisjon om forskningsbasert undervisning og vår overordnede målsetting om å styrke forskningen ved fakultetet, kan det være aktuelt å bidra til at kvalitet i forskningen om psykologisk behandling styrkes. En prioritering av feltet fra SV-fakultetets side vil imidlertid skje i nært samarbeid med Psykologisk nstitutt, og på bakgrunn av en grundig vurdering fra forskningsmiljøet av hva som skal til for at feltet skal styrkes. Dette arbeidet er ennå ikke påbegynt, og en evt. endelig beslutning mht. prioritering må derfor skyves noe fram i tid.

3.5 Likestillingsvurdering

SV-fakultetet vedtok 14. september 2007 en forholdsvis ambisiøs handlingsplan om likestilling ved fakultetet. Denne fastsetter måltall som et viktig grep i forhold til å skape en mer balansert rekruttering til faste vitenskapelige stillinger. Aktive former for rekruttering og utvelgelse av gode søkere er et annet viktig grep. Videre fastslår planen at likestillings-vurderinger skal inngå som et av de ordinære styringsredskap ved SV. Dette omfatter også den pågående prosessen med faglige prioriteringer.

Likestillingsvurdering av forskningsvirksomheten er en viktig ambisjon for UiO som helhet, og også understreket gjentatte ganger av UiOs koordineringsutvalg for likestilling. Dette reiser to spørsmål. For det første: Vil overnevnte prioritering, basert på UiOs tre definerte kriterier (som ikke inkluderer likestilling) komme i konflikt med overordnede mål om likestilling ved fakultetet? For det andre: Hvordan kan implementeringen av ovennevnte prioritering iverksettes slik at det bidrar til å trekke i samme retning som handlingsplanen for likestilling, og hvordan kan evt. uheldige bivirkninger unngås?

Når det gjelder det første spørsmålet er svaret i utgangspunktet nei. Det er så vidt vi kan se ingen av de forskningsmiljø som her er prioritert som innad ved sine respektive enheter er spesielt mannsdominert. Forskningsmiljøet Kognitiv nevropsykologi har i likhet med PSI for øvrig en overvekt av mannlige forskere, (ni fast vitenskapelige ansatte hvorav to kvinner), men det kan tilføyes at forskningsmiljøet omfatter flere meget lovende unge kvinnelige forskere. Ser vi nærmere på publikasjoner, finner vi at blant 14 forskere som bidrar med minst to artikler i 2007, er 5 kvinner. En prioritering kan gi muligheter for flere kvinner til å

markere seg mht. publisering i et internasjonalt anerkjent miljø. Forskningsmiljøet bør aktivt tilrettelegge for dette.

En klar prioritering av et forskningsmiljø ved Økonomisk institutt i første pulje, kan sies å innebære en prioritering av mannstunge forskningsmiljø, ettersom Økonomisk institutt i utgangspunktet har en kjønnsmessig skjev fordeling. Forskningsmiljøet rundt Senteret for Fremragende Forskning er i så måte intet unntak [31]. Men en prioritering av ØIs forskningsmiljø om Sosial likhet og økonomisk ytelse kan også virke til å fremme likestilling, og gi Økonomisk institutt en gylden anledning til å oppnå en mindre skjev kjønnsmessig balanse. Dette skyldes at et SFF innebærer rekruttering, blant annet av mindre etablerte eller yngre forskere. Det påhviler ESOP-miljøet et særlig ansvar for å utnytte denne muligheten i årene som kommer. Dette skal ikke gå på bekostning av forskningsfaglig kvalitet, men kan blant annet skje gjennom aktive søkeprosesser for å sørge for at kvinnelige forskere søker stillinger, og en systematisk satsing på kvinnelige talenter ved instituttet, for eksempel gjennom frikjøp.

Dette bringer oss over på det andre spørsmålet, knyttet til en likestillingsorientert implementering. Her har fakultetet et særlig ansvar for å sikre at de grep som skjer lokalt i forhold til rekruttering spesielt er forankret i fakultetets handlingsplan for likestilling. Videre har fakultetet et ansvar for bidra til å styrke enhetenes likestillingskompetanse, og til å bidra til at enhetene utnytter de muligheter for å fremme likestilling som til enhver tid finnes. Et viktig grep i denne sammenheng, er å fremme søknader om midler for frikjøp til lovende kvinnelige forskere innenfor de prioriterte forskningsfelt. Dette gjelder spesielt for enheter der kjønnsbalansen blant professorer er skjev, som ØI, PSI og ISV. Et annet viktig grep er bruk av kvinnelige professor II, spesielt ved ISV og ØI (jfr. Handlingsplan for likestilling, SV).

3.6 Oppsummering og oppfølging

Vi har gjennom denne vurderingen av SV-fakultetets forskningsvirksomhet identifisert i alt seks forskningsmiljø eller forskningstema som vil prioriteres i kommende periode. To av disse utmerker seg ved i særlig grad å bidra til å styrke UiOs rolle som forskningsuniversitet på høyt nivå, og er omtalt i første pulje. I andre pulje løfter vi fram tre øvrige forskningsmiljø- eller tema som kan dokumentere meget høy faglig kvalitet, men som ikke kan dokumentere like sterk ekstern anerkjennelse som de i første pulje. Ytterligere ett miljø (ARENA) kan vise til forskning av meget høy kvalitet og tydelig ekstern anerkjennelse, og kan særlig bidra til å profilere UiO utad. Til sammen utgjør disse seks SV-fakultetets prioriteringer i kommende periode. Videre har vi identifisert ytterligere fire tema som det kan bli aktuelt å prioritere i kommende periode, men som det på det nåværende tidspunkt er for tidlig å treffe en endelig beslutning i forhold til.

Hva en prioritering av disse forskningsmiljøene fra SV-fakultetets side innebærer er ikke uten videre klart. Budsjettsituasjonen tillater ingen ekspansjon i inneværende år, og uten tilførsel av friske midler er det vanskelig å se hvordan disse feltene kan styrkes ytterligere. Det eneste vi kan slå fast er at de seks forskningsmiljø eller – tema som her er prioritert vil bli forsøkt skjermet for budsjettmessige kutt. De fire øvrige vil bli gjenstand for vurdering i løpet av perioden, og vil kunne inkluderes blant de prioriterte etter hvert.

[31] Kun en av de 20 forskerne som bidro til publisering på feltet i 2007 er en kvinne.

De ulike forskningstemaene og forskningsgruppene som her er prioritert, vil ha ulike økonomiske behov, og ulike virkemidler vil være aktuelle. En økonomisk prioritering vil reflektere slik ulikhet. En vesentlig omfordeling av midler mellom institutt som følge av denne prioriteringen vil heller ikke være aktuelt. Det framgår av argumentasjonen over (se 1.4, 2.1) at en slik omfordeling ville undergrave SV-fakultetets styrke som forskningsfakultet med bred forankring i robuste disiplinære enheter. Ytterligere prioritering vil derfor i stor grad skje lokalt, ved de respektive enheter. Her kan fagprioriteringsprosessen bidra til å legge føringer når det gjelder fordeling av småforsk-midler, stipendiater, frikjøp av kvinnelige ansatte, stillingsutlysninger (inkl. professor II) og annen forskningsmessig virksomhet som konferanser, gjesteprofessorer, seminarserier m.v. Prioriteringen av enkelte tema eller miljø *bør* også over tid reflekteres i forskningsrelaterte aktiviteter som omfatter studenter på alle nivå, slik at ringvirkningen av forskningsprioriteringen for undervisningen sikres (gjennom for eksempel tema for masteroppgaver, emnetilbud, felles seminarer med studenter og vitenskapelige ansatte og studenter, m.v.). I denne prosessen vil fakultetet være i dialog med de berørte enheter, blant annet i form av styringsdialoger og samråd i forbindelse med tilsettingssaker. For øvrig vil implementeringen av faglige prioriteringer gjennomføres i samsvar med fakultetets vedtatte handlingsplan for likestilling.

Vedlegg 1: BENCHMARKING I SAMFUNNSFAG/DATA FOR 2007, rapport 15. mars 2008

	Enhet	Publikasjonspoeng	Endring i poeng, %	Publiseringsnivå 2	Ansatte, alle	Avlagte dokt.grader	Avlagte studiepoeng	Publ.p. /Ansatte (alle)	Avlagte stud.p. /Ansatte	Avlagte dokt.gr. /Ansatte
	Universitetet i Oslo/SV	374,4	16,8 %	31,2 %	463,4	44	3652,2	0,81	7,88	0,09
	Universitetet i Bergen/SV+PSI	327,9	15,9 %	24,7 %	506,5	28	3141	0,65	6,20	0,06
	Norges tekn.-naturvit. universitet/SVT	308,5	19,6 %	17,1 %	486,2	41	4090,2	0,63	8,41	0,08
	Universitetet i Tromsø/SV	155,7	2,3 %	17,0 %	292,5	24	1479,4	0,53	5,06	0,08
Universitetet i Oslo/SV	Institutt for sos. og samfunnsgeografi	77,9	-12,7 %	24,8 %	71,4	11	686,7	1,09	9,62	0,15
	Institutt for statsvitenskap	66,2	50,6 %	23,8 %	54,3	8	721,5	1,22	13,29	0,15
	Sosialantropologisk institutt	47,5	55,7 %	70,9 %	42	2	344	1,13	8,19	0,05
	Psykologisk institutt	76,3	22,5 %	20,4 %	126,1	11	946,6	0,61	7,51	0,09
	Økonomisk institutt	57,4	75,1 %	29,2 %	72,1	6	538,3	0,80	7,47	0,08
	ARENA-Senter for europaforskning	32,2	-18,6 %	34,6 %	18,5	–	–	1,74	–	–
	Senter for teknologi, innov. og kultur	16,9	-23,8 %	37,3 %	32,4	6	41,1	0,52	1,27	0,19
Universitetet i Bergen/SV+PSI	Sosiologisk institutt	31,6	-10,1 %	21,1 %	26	1	272,1	1,22	10,47	0,04
	Institutt for statsvitenskap*	47,1	144,0 %	24,2 %	56,7	4	541,7	0,83	9,55	0,07
	Institutt for sosialantropologi	29,4	-17,4 %	40,5 %	33,6	1	271,6	0,88	8,08	0,03
	Psykologisk fakultet	136,2	25,5 %	18,1 %	220,3	16	1045,1	0,62	4,74	0,07
	Institutt for økonomi	11	-60,2 %	28,6 %	32,7	0	316,1	0,34	9,67	0,00
NTNU/SVT	Institutt for sos. og statsvitenskap	68,7	24,1 %	14,1 %	65,5	10	744,4	1,05	11,36	0,15
	Sosialantropologisk institutt	5,9	47,2 %	31,1 %	21,7	1	266,4	0,27	12,28	0,05
	Psykologisk institutt	45	27,6 %	8,4 %	82,8	4	1075	0,54	12,98	0,05
	Institutt for samfunnsøkonomi (ISØ)	19,4	10,1 %	16,0 %	21,1	4	245,8	0,92	11,65	0,19
Universitetet i Tromsø/SV	Institutt for sosiologi	3,5	-57,7 %	13,8 %	14,6	4	85,8	0,24	5,88	0,27
	Institutt for statsvitenskap	12,8	-28,8 %	10,4 %	23,4	4	152,5	0,55	6,52	0,17
	Institutt for sosialantropologi	6,6	-7,7 %	20,0 %	18,3	2	87,7	0,36	4,79	0,11
	Institutt for psykologi	35,3	9,3 %	33,3 %	32	1	335,3	1,10	10,48	0,03
	(Økon. Inst. - ingen enhet ved SV-fak.)	–	–	–	–	–	–	–	–	–

* Data for Institutt for sammenliknede politikk og Institutt for adm. og organisasjonsvitenskap er slått sammen (Institutt for statsvitenskap)

Vedlegg 1 b: BENCHSMARKING I SAMFUNNSFAG/DATA FOR 2006, rapport 15. mars 2008

	Enhet	Publikasjonspoeng	Endring i poeng, %	Publiseringsnivå 2	Ansatte, alle	Avlagte dokt.grader	Avlagte studiepoeng	Publ.p. /Ansatte	Avlagte stud.p. /Ansatte	Avlagte dokt.gr. /Ansatte
	Universitetet i Oslo/SV	320,5	-9,3 %	24,3 %	438,5	27	3658,4	0,73	8,34	0,06
	Universitetet i Bergen/SV+PSI	282,9	-7,0 %	20,2 %	491,9	38	3116,2	0,58	6,34	0,08
	Norges tekn.-naturvit. universitet/SVT	257,8	-26,3 %	17,5 %	495,4	33	3937,2	0,52	7,95	0,07
	Universitetet i Tromsø/SV	152,2	9,1 %	19,5 %	275,8	15	1421,3	0,55	5,15	0,05
Universitetet i Oslo/SV	Institutt for sos. og samfunnsgeografi	89,3	42,2 %	14,3 %	68,9	9	691,0	1,30	10,03	0,13
	Institutt for statsvitenskap	43,9	-26,2 %	15,8 %	56,7	3	721,4	0,77	12,72	0,05
	Sosialantropologisk institutt	30,5	-15,8 %	31,6 %	36,7	3	306,7	0,83	8,36	0,08
	Psykologisk institutt	62,3	-9,2 %	15,7 %	119,3	5	991,5	0,52	8,31	0,04
	Økonomisk institutt	32,8	-10,3 %	21,6 %	65,9	4	555,2	0,50	8,42	0,06
	ARENA-Senter for europaforskning	39,5	4,0 %	64,5 %	17	–	–	2,32	–	–
	Senter for teknologi, innov. og kultur	22,2	-54,4 %	27,0 %	32,8	3	29,7	0,68	0,91	0,09
Universitetet i Bergen/SV+PSI	Sosiologisk institutt	35,2	-2,7 %	7,7 %	25,8	4	270,8	1,36	10,50	0,16
	Institutt for statsvitenskap*	19,3	63,0 %	39,4 %	56,8	9	509,9	0,34	8,98	0,16
	Institutt for sosialantropologi	35,5	4,6 %	31,1 %	31,9	1	246,8	1,11	7,74	0,03
	Psykologisk fakultet	108,5	-6,7 %	13,2 %	203,5	16	1066,3	0,53	5,24	0,08
	Institutt for økonomi	27,6	42,2 %	32,70 %	30	1	330,4	0,92	11,01	0,03
NTNU/SVT	Institutt for sos. og statsvitenskap	55,4	-46,5 %	33,9 %	73,7	6	762,1	0,75	10,34	0,08
	Sosialantropologisk institutt	4	-29,8 %	25,0 %	18	2	296,3	0,22	16,46	0,11
	Psykologisk institutt	35,2	-33,3 %	11,2 %	81,2	4	1079,3	0,43	13,29	0,05
	Institutt for samfunnsøkonomi (ISØ)	17,6	-54,2 %	18,7 %	21,6	1	230,1	0,81	10,65	0,05
Universitetet i Tromsø/SV	Institutt for sosiologi	8,4	600,0 %	4,3 %	13,6	1	64,5	0,62	4,74	0,07
	Institutt for statsvitenskap	17,8	-6,3 %	13,7 %	23	2	141,8	0,77	6,17	0,09
	Institutt for sosialantropologi	7,1	77,5 %	16,7 %	19,5	2	90,5	0,36	4,64	0,10
	Institutt for psykologi	32,3	24,4 %	18,1 %	31,1	5	350,6	1,04	11,27	0,16
	(Økon. Inst. - ingen enhet ved SV-fak.)	–	–	–	–	–	–	–	–	–

* Data for Institutt for sammenliknede politikk og Institutt for adm. og organisasjonsvitenskap er slått sammen (Institutt for statsvitenskap)

VEDLEGG 2 Antall publiseringer, omfang eksterne midler

2.4.2008 iaf

	Omfang publisering, antall på nivå 1 og 2. 1)			*Omfang prosjekter med ekstern finansiering i perioden 2004-2013. 2)*							
	Nivå 1	Nivå 2	Sendt til vurdering	NFR		EU		UiO		Andre	
				Ant	Kr	Ant	Kr	Ant	Kr	Ant	Kr
Demokrati og styring	60	31		5	22 507 000	0	0			4	10 566 000
Europeisk demokrati i forvandling	77	62		3	43 200 000	3	14 000 000			3	26 000 000
Globalisering og lokalisering	48	52		1	7 857 000						
Kognitiv nevropsykologi	178	30		12	20 599 000					1	2 383 000
Sosial likhet og økonomisk ytelse; den nordiske modellen	8	2	24	1	63 000 000			1	14 000 000		
Sosial ulikhet	83	17		22	7 367 000					8	2 506 800
Vitenskapens endrede rolle; universitet og samfunn	39	10		7	33 378 000	1	1 050 000			3	9 054 000
Sum	493	204	24	51	197 908 000	4	15 050 000	1	14 000 000	19	50 509 800

1)Tabellen viser **antall** publikasjoner på nivå 1 og 2 for perioden 2004 til og med 2007 fordelt på prioriterte fagområder.

2)Tabellen viser anslag over midler det er gitt tilsagn om for tiårs-perioden fra 2004 til 2013. Ikke regnskapstall.

Vedlegg 3: Enhetenes forskerårsverk og publikasjoner 2004-2006, Interne SV-beregninger, desember 2007

25.04.2008

SV-fakultetet	Årsverk	% forskn	forsknings årsverk
Forsker	23,8	90 %	21,4
Førsteamanuensis	41,9	50 %	21,0
Instituttleder	6,0	0 %	0,0
Post doktor	15,9	75 %	11,9
Professor	106,3	50 %	53,1
Professor II	3,5	50 %	1,8
Stipendiat	93,7	0 %	0,0
Universitetslektor	11,1	0 %	0,0
SV totalt	**302,3**	**36 %**	**109,1**

Prioriterte områder - fordeling av forskningsårsverk	forsknings årsverk	andel av tot. Forsk.års-verk.
Demokrati og styring	7,3	7 %
Europeisk demokrati i forvandling	6,5	6 %
Globalisering og lokalisering	6,3	6 %
Kognitiv nevropsykologi	7,6	7 %
Sosial likhet og økonomisk ytelse; den nordiske modeller	6,6	6 %
Sosial ulikhet	2,8	3 %
Sum	**37,1**	**34 %**

ISS

Årsverk fordelt på stillingskategorier Startet før 1.10.07			**Andel Andel av**
Stillingskategori	**Årsverk**	**% forskn.**	**tot**
Amanuensis	0	50 %	0,00
Forsker	1,4	90 %	2,76
Førsteamanuensis	6,2	50 %	12,22
Instituttleder	1	0 %	1,97
Post doktor	**3**	**75 %**	**5,91**
professor	20,15	50 %	39,70
Professor II	1	50 %	1,97
Stipendiat	13	0 %	25,62
Universitetslektor	5	0 %	9,85
	50,75		100,00

Fagområder	antall publ	forsknings-årsverk	publ. poeng 2004-2006	publ. poeng pr. årsverk	Hele årsverk
Kjønn, hverdagsliv og nære relasj	12	4,5	20,3	4,5	10,6
Kultur	9	2,5	17,3	7,1	6,4
Organisasjon	7	1,8	5,3	2,9	3,9
Sosial ulikhet	16	2,8	26,5	9,5	11,8
Transformasjon i Osloregionen	3	1,0	3,7	3,7	2
Utvikling	12	3,3	13,3	4,1	12
REST	6	1,4	7,1	5,2	4
	0	-	-	-	
Totalt	65	17,2	93,6	5,4	50,7

SAI

Årsverk fordelt på stillingskategorier Startet før 1.10.07			
Stillingskategori	**Årsverk**	**% forskn.**	**Andel av tot**
Forsker	2	90 %	6,85
Førsteamanuensis	4	50 %	13,70
Instituttleder	1	0 %	3,42
Post doktor	**0,2**	**75 %**	**0,68**
Professor	11	50 %	37,67
Professor II	0	50 %	0,00
Stipendiat	9	0 %	30,82
Universitetslektor	2	0 %	6,85
	29,2		100,00

Fagområder	antall publ	forsknings-årsverk	publ. poeng 2004-2006	publ. poeng pr. årsverk	Hele Årsverk
Natur, kultur og samfunn	6	1,5	5,4	3,6	5
Komparativ nordisk etnografi	4	-	-	-	4
Politikk, kultur, og identitet	18	6,0	24,6	4,1	15,2
Minoriteter i en global verden: Kor	5	2,0	3,4	1,7	5
	1	-	-	-	0
	0	-	-	-	
	0	-	-	-	
	0	-	-	-	
Totalt	34	9,5	33,4	3,5	29,2
Globalisering og lokalisering					

PSI

Årsverk fordelt på stillingskategorier Startet før 1.10.07			Andel
Stillingskategori	**Årsverk**	**% forskn.**	**av tot**
Amanuensis	0,2	50 %	0,23
Forsker	4,5	90 %	5,18
Førsteamanuensis	18,6	50 %	21,40
Instituttleder	1	0 %	1,15
Post doktor	**3**	**75 %**	**3,45**
professor	26,6	50 %	30,61
Professor II	1,2	50 %	1,38
Stipendiat	28,7	0 %	33,03
Universitetslektor	3,1	0 %	3,57
	86,9		100

Fagområder	antall publ	forsknings-årsverk	publ. poeng 2004-2006	publ. poeng pr. årsverk	Hele årsverk
Kognitiv og nevropsykologi	24	7,6	21,1	0,9	20,7
Klinisk psykologi	33	7,2	31,4	1,5	23
Samfunnspsykologi:	13	5,0	39,1	2,6	12
Psykopatologi og personlighet	11	2,7	24,3	3,0	9,2
Arbeids-og Organisasjonspsykolo	7	1,0	3,0	1,0	4,5
Utviklingspsykologi	11	2,5	8,0	1,1	7,4
Helsepsykologi	8	2,0	1,7	0,3	8
Rest / udefinert	11	1,7	9,0	1,8	2,8
Totalt	118	29,6	137,6	1,5	87,6

ØI

Årsverk fordelt på stillingskategorier Startet før 1.10.07			Andel av
Stillingskategori	**Årsverk**	**% forskn.**	**tot**
Forsker	0	90 %	0,00
Førsteamanuensis	6	50 %	11,28
Instituttleder	1	0 %	1,88
Post doktor	**7**	**75 %**	**13,16**
Professor	22,5	50 %	42,29
Professor II	0,7	50 %	1,32
Stipendiat	16	0 %	30,08
Universitetslektor	0	0 %	0,00
	53,2		100

Fagområder	antall publ	forsknings-årsverk	publ. poeng 2004-2006	publ. poeng pr. årsverk	Hele årsverk
ESOP*	31	6,6	47,3	7,2	20,6
Økonometri	8	3,5	20,7	5,9	8
Demografi	4	2,5	14,2	5,7	4
Udefinert	27	7,3	15,8	2,2	21,6
	0	-	-	-	0
	0	-	-	-	0
REST	1	-	5,1	-	0
	0	-	-	-	0
Totalt	71	19,9	103,0	5,2	54,2

*Publisert av personer som i dag er tilknyttet ESOP

ISV

Årsverk fordelt på stillingskategorier Startet før 1.10.07			Andel
Stillingskategori	**Årsverk**	**% forskn.**	**Andel av tot**
Amanuensis	0	50 %	0,00
Forsker	0,5	90 %	1,12
Førsteamanuensis	5,1	50 %	11,38
Instituttleder	1	0 %	2,23
Post doktor	**1**	**75 %**	**2,23**
professor	24	50 %	53,57
Professor II	0,4	50 %	0,89
Stipendiat	11,8	0 %	26,34
Universitetslektor	1	0 %	2,23
	44,8		100,00

Fagområder	antall publ	forsknings-årsverk	publ. poeng 2004-2006	publ. poeng pr. årsverk	Hele Årsverk
Politisk styring, nasjonalt og intern	16	4,5	47,3	10,5	11,6
Miljø- og ressurspolitikk	9	3,2	10,6	3,4	8,8
Demokrati, verdier og utvikling	24	7,3	66,3	9,1	21,4
Annet	3	1,0	-	-	3
	0	-	-	-	
	0	-	-	-	
	0	-	-	-	
	0	-	-	-	
Totalt	52	16,0	124,1	7,8	44,8

ARENA

Årsverk fordelt på stillingskategorier Startet før 1.10.07			Andel av
Stillingskategori	**Årsverk**	**% forskn.**	**tot**
Forsker	7,2	90 %	64,29
Førsteamanuensis	0	50 %	0,00
Instituttleder	0	0 %	0,00
Post doktor	**0**	**75 %**	**0,00**
Professor	0	50 %	0,00
Professor II	0	50 %	0,00
Stipendiat	4	0 %	35,71
Universitetslektor	0	0 %	0,00
	11,2		100

Europeiske politiske orden - transformasjon og bærekraftighet	antall publ	forsknings-årsverk	publ. poeng 2004-2006	publ. poeng pr. årsverk	Hele årsverk
Administrative-regulative dimens		-	-	-	
Constitutional-democratic dimens		-	-	-	
Cognitive-cultural dimension of p		-	-	-	
External dimension of political or		-	-	-	
Samlet	14	6,5	64,9	10,0	11,2
		-	-	-	
		-	-	-	
		-	-	-	
Totalt	14	6,5	64,9	10,0	11,2
			96,6	(DBH-tall)	

TIK

Årsverk fordelt på stillingskategorier Startet før 1.10.07			
Stillingskategori	**Årsverk**	**% forskn.**	**Andel av tot**
Forsker	8,2	90 %	31,25
Førsteamanuensis	2	50 %	7,62
Instituttleder	1	0 %	3,81
Post doktor	**1,667**	**75 %**	**6,35**
Professor	2	50 %	7,62
Professor II	0,2	50 %	0,76
Stipendiat	11,17	0 %	42,57
Universitetslektor	0	0 %	0,00
	26,237		100

Fagområder	antall publ	forsknings-årsverk	publ. poeng 2004-2006	publ. poeng pr. årsverk	hele årsverk
Innovasjon Nye innovasjonssider	9	2,4	-	-	7,7
Vitenskap og teknologi, kultur	21	8,3	42,8	5,2	18,537
Rest / udefinert	0	-	-	-	0
	2	-	3,0	-	0
	0	-	-	-	
	0	-	-	-	
	0	-	-	-	
	0	-	-	-	
Totalt	32	10,7	45,8	4,3	26,237

FAGLIGE PRIORITERINGER VED SV – FASE 2:

Fakultetets langsiktige utdanningsprioriteringer

14. april 2008
Vedtatt på fakultetsstyremøte 11.04.08

1. INNLEDNING 3
1.2 Prosessen 3
2. KVALITET OG KOMPARATIVE FORTRINN 4
3. SAMFUNNSBEHOV 5
3.1 Samfunnets behov for utdanning og SV-fakultetets rolle 5
3.2 Behovet for profesjonsutdanningen i psykologi 6
3.3 Behovet for mastergradsutdanning i samfunnsfag 6
3.4 Behovet for lærerutdanning i samfunnsfag 9
3.5 Behovet for bachelorutdanning og kortere utdanning på bachelornivå 10
4. UTVIKLING OG SAMARBEIDSPOTENSIAL 10
4.1 Viktige strategiske valg for SVs videre arbeid med programporteføljen 10
4.2 Kobling mellom forskningsprioriteringer og utdanningsprioriteringer 12
4.3 Nye utviklingsmuligheter 13
4.3.1 Arbeid og organisasjon 13
4.3.2 Utvikling 14
4.3.3 Nye masterprogram bygd på de tverrfaglige bachelorprogrammene 15
4.3.4 Siviløkonomutdanning, generalister for næringslivet 16
4.3.5 Utvikling av studieretninger på disiplinære masterprogram 17
4.3.6 Oppretting av årsenheter og utvikling av tverrfaglige/tematiske emnegrupper 18
4.3.7 Etter – og videreutdanningstilbud 18
4.4 Samarbeidspotensial 19
4.4.1 Samarbeidspotensial med Det humanistiske fakultet 20
4.4.2 Eksternt samarbeid 21
5. KONKLUSJON 21

VEDLEGG:

Beskrivelse av utdanningstilbudet ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet

1. INNLEDNING

Fakultetet har i fase 2 foretatt en helhetlig gjennomgang av sitt utdanningstilbud og vurdert hvilke prioriteringer som bør legges til grunn for en langsiktig videreutvikling av dette tilbudet. I tråd med universitetsstyrets bestilling har fakultetet utarbeidet en sammenfattende beskrivelse av fakultetets utdanningstilbud (Vedlegg 1). Dette notatet presenterer de viktigste resultatene av porteføljeanalysen, og analyserer utviklingspotensialet ut fra de tre kriteriene som ligger til grunn for prosessen: kvalitet, samfunnsbehov og samarbeid og utviklingspotensial. Presentasjonen er strukturert i henhold til de tre ovennevnte kriteriene.

Forskningsprioriteringene fra fase 1 har i noen grad lagt premissene for arbeidet med utdanningsprioriteringene i fase 2. Her går det fram at SV har identifisert seks forskningsmiljø/tema innenfor sine disiplinære institutter og enheter som fakultetet vil prioritere fremover (Se analyse av fagprioriteringer, fase 1: forskningsprioriteringer og samlet rapport fra fase 1 og 2). Med ett unntak (ARENA) er dette miljøer som en kan forvente har ringvirkninger for undervisningskvalitet på eksisterende studieprogrammer. Men som vi kommer tilbake til, er det ikke aktuelt å utvikle egne undervisningsprogrammer som spesifikt dekker forskningstemaene innenfor disse miljøene. Samtidig vil forskere på disse områdene fortsatt bidra på emnenivå innefor rammen av programmene. Som vi argumenterer for under, er det imidlertid ikke grunn til å forvente at de positive koplingene mellom toppforskningsmiljøer og undervisningskvalitet går gjennom at disse miljøene også driver egne undervisningsprogrammer, men mer gjennom at de setter en faglig standard og holder de nære omgivelser oppdatert på internasjonal forskning.

Bestillingen presiserer da også at ikke alle programmer behøver å være like sterkt knyttet til de forskningsmessig sterkeste miljøene og at andre sider ved studiekvalitet enn sterk forskningsmessig basis kan trekkes inn. Sterk forskningsmessig basis skal dessuten veie tyngre for masternivået enn bachelornivået. Sammenhengen mellom forskningskvalitet i spesialiserte toppmiljøer og undervisningskvalitet diskuteres nærmere i avsnitt 4. 2. På bakgrunn av dette har SV valgt å også fremheve andre kriterier som grunnlag for våre utdanningsprioriteringer fremover.

1.2 Prosessen

Fase 2 av prosessen for faglige prioriteringer ved SV har vært preget av involvering fra alle nivå. Målet for fakultetet har vært å forankre arbeidet hos enheter og programmer på fakultetet. Aktiviteter som har vært gjennomført som en del av prosessen har vært:

- I forkant av analysedelen ble det brukt en del tid i ledergruppa til å snakke om hvilken vei vi ville gå og hvilke ideer vi hadde for videre utvikling av programporteføljen. Fakultetet gikk også tilbake for å se på det arbeidet som ble gjort i forhold til strategisk plan for 2005-2009.
- Instituttledergruppa har vært involvert i arbeidet på flere stadier av prosessen, og fase to har vært tema på flere instituttledermøter.
- Dekanen har hatt egne møter med studentrepresentanter, arbeidet har vært diskutert i Forum for studiespørsmål flere ganger med faste studentrepresentanter og høringen på utviklingsmuligheter og samarbeidspotensial ble også sendt til SVSU (studentutvalget ved SV).
- Arbeidet har vært diskutert flere ganger i Forum for studiespørsmål hvor det sitter programledere/undervisningsledere fra alle enheter og tverrfaglige programmer.
- Forslag til utviklingsmuligheter og samarbeidspotensial har vært på høring til enhetene og SVSU.
- Det har vært orientert om arbeidet i kontorsjefgruppa og i studieadministrativt møte med studiekonsulentene.

- Enkeltpersoner, andre fakultet og blant annet utdanningsdirektoratet har vært kontaktet for å få innspill/klargjøringer til analysen.
- Arbeidet har vært diskutert i fakultetsstyret og på eget fakultetsstyreseminar med instituttlederne.
- Forslaget ble vedtatt av fakultetstyret 11. april 2008.

Fakultetet ser at den omfattende prosessen rundt arbeidet med fase to kan gi gevinster for arbeidet med utdanningsprioriteringer i tiden som kommer, og at implementeringsfasen vil bli enklere. For fakultetet har det under hele prosessen vært viktig å vurdere utviklingsmuligheter som kan gjøres innenfor vårt eksisterende tilbud.

Beskrivelsen er basert på tallmateriale hentet fra blant annet DBH, Samordna opptak, FS og NAV. En del av grunnlagsmaterialet er basert på tall som er utarbeidet av universitetet sentralt. I analysen har vi også gjort bruk av diverse rapporter, blant annet fra NFR, Nifu Step og SVs kandidatundersøkelse fra 2005.

2. KVALITET OG KOMPARATIVE FORTRINN

I en nasjonal sammenligning står fakultetet sterkt når det gjelder forskning i alle de seks hoveddisiplinene. Antall publikasjonspoeng per vitenskapelig ansatt ligger høyt. Disiplinmiljøene er størst eller blant de største i landet. Et sterkt forskningsgrunnlag er viktig for høyt spesialiserte utdanninger. Samtidig har bredde innenfor disiplinen vist seg å være en fordel ved rekruttering til masterutdanninger. Dette gir mulighet til spesialisering innenfor disiplinene og peker i retning av at UiO har et særlig fortrinn i å gi utdanninger på masternivå. At fakultetet har opparbeidet erfaring og godt ry for sine disiplinutdanninger, tilsier det samme.

Fakultetet har jevnt over gode søkertall, høy inntakskvalitet og akseptabel studiepoengsproduksjon[1]. Fakultetet har imidlertid et for stort antall studenter per vitenskapelig ansatt (33). Dette går på bekostning av den oppfølgingen vi kan gi våre enkelte studenter, særlig på bachelornivå. Fakultetet vil fremheve at tross det høye tallet studenter per ansatte har bachelorprogrammene ved fakultetet en høy etterspørsel blant søkere. Det er ingen indikasjoner på at våre studenter i større grad enn gjennomsnittet ved UiO faller fra studiene, har lavere gjennomstrømming eller er misfornøyd med studietilbudet. Dette tar vi til inntekt for at fakultetet disponerer sine begrensede ressurser på en god og effektiv måte.

Det kan tenkes at etterspørselen sier mer om popularitet enn kvalitet på bachelornivå. Stor søkermengde gir uansett høyere kvalitet på de studentene som tas opp på programmene. Vi ser også at det er de samme programmene med stor etterspørsel og høy inntakskvalitet som også ligger høyest i forhold til blant annet studiepoengsproduksjon og lavere frafall (de fem tverrfaglige bachelorprogrammene).

Plasseringen i Oslo gir visse komparative fortrinn. 40 % av søkerne til læresteder i Oslo kommer fra Oslo og Akershus, i tillegg er det attraktivt for en del studenter å bo og studere i hovedstaden. Byen er sentrum for de nasjonale politiske institusjonene, statsforvaltningen, interesseorganisasjonene og mange store foretak. Det betyr at UiO har særlige fortrinn når det gjelder å utdanne for arbeid i disse sektorene. Den lokal rekruttering av studenter er god og overgangen til arbeid vil være lettere for de ferdige kandidatene. Det er også lettere å få til et godt samspill mellom utdanning og arbeidsliv. Timelærere og sensorer kan hentes fra arbeidsplasser i byen, og mange studenter får anledning til å skrive masteroppgaver i tilknytning til jobb eller på oppdrag fra arbeidsgivere via fakultetets

[1] For detaljert oversikt over tallene, se vedlegg 1,nøkkeltall, tabell 14 søkere til lavere grads studier studieåret 2007/2008, Tabell 16, Søkertall og poenggrenser til studier 2007/2008, Samordna Opptak, tabell 5, Studiepoengsproduksjon

Vitenskapsbutikk. Oslo har mange helseinstitusjoner, noe som gir tilsvarende fortrinn for profesjonsutdanningen i psykologi. Nærhet til en omfattende instituttsektor gir generelt gode muligheter til å velge spesialiserte tema for masteroppgaven, og ikke minst et bredt arbeidsmarked for anvendt forskning.

Undersøkelsen Studentspeilet fra 2005 og 2007[2] viser at UiO har et omdømme blant utdanningssøkende som et universitet med god faglig kvalitet på sine studier. Studenter som hadde høye forventninger til UiO faglig sett når de begynte her, har fått innfridd dette og er svært fornøyde. Studentene ved UiO er av den oppfatning at universitetsstudiene er relevante for deres senere yrkesvirksomhet. 51 % av studentene ved SV svarte at studiene ganske nøyaktig svarte til forventningene. 78 % av de som svarte på undersøkelsen sier at de vil anbefale UiO til andre. Gode søkertall over flere år og bra respons fra studentene indikerer at fakultetet har et rykte for god kvalitet på studiene.

Kvaliteten på utdanningen reflekteres også i at de vi utdanner får relevant arbeid. Det er også verdt å merke seg at etterspørselen etter samfunnsvitere forventes å øke i fremtiden. Arbeidsmarkedet for samfunnsvitere er beskrevet i vedlegg 1, del 4.

Både i antall søkere og antall opptatte på masterprogrammene har vi innen de fleste fagområder ca 40-50 % av den totale studentmassen på landsbasis innenfor fagområdet[3]. SV vil likevel fokusere på tiltak for å bedre rekrutteringen til våre masterprogram, slik at vi opprettholder søkertallene. Målsettingen vil fortsatt være å rekruttere de beste studentene. Fakultetet ser et stort potensial i å rekruttere studenter fra andre læresteder til masterprogrammene. Det er per i dag færre studenter fra både de tverrfaglige programmene og de disiplinære bachelorprogrammene som søker og takker ja til en plass på våre disiplinære masterprogram enn forventet. Fakultetet vil i denne sammenheng søke å informere bedre om de spesialiseringsmuligheter som ligger innenfor de disiplinære masterprogrammene.

Fakultetets tverrfaglige/flerfaglige programmer både på bachelor og master gir oss et komparativt fortrinn, da vi har liten konkurranse med andre læresteder på disse programmene. Fakultetet ser også at profesjonsutdanningene tiltrekker seg mange og gode studenter.

Bildet av utdanningssiden av SV-fakultetets virksomhet er altså i hovedsak godt. Samtidig må vi forvente sterkere konkurranse om de beste studentene i tiden fremover, ikke minst fra utenlandske læresteder. Det tilsier at vi må fortsette arbeidet med å øke kvaliteten i utdanningen og sikre god tilpasning til arbeidsmarkedet. Den faglige profilen til fakultetets enheter, slik den kommer til uttrykk i vår forsknings- og utdanningsvirksomhet, er noe som kontinuerlig vurderes. Programmene våre er robuste gjennom sin disiplinære forankring, og har stor fleksibilitet til å ivareta utdanningsprofil og -kvalitet i forhold til endringer i forskningssatsinger og et samfunn i kontinuerlig utvikling. Den viktigste fornyelsen av vårt utdanningstilbud ivaretas gjennom emneporteføljen og de endringer som skjer i pensum, undervisning og eksamensordninger. Det er da også her fakultetets fortrinn kommer til uttrykk gjennom en forskningsbasert undervisning, der de emneansvarlige er forankret i aktiv forskningsvirksomhet over et bredt spektrum av disiplinære tema og metodevalg.

3. SAMFUNNSBEHOV

3.1 Samfunnets behov for utdanning og SV-fakultetets rolle

Samfunnets behov for ulike utdanninger kommer først og fremst til uttrykk gjennom etterspørselen etter arbeidskraft med ulike utdanninger og gjennom søkningen til studiene. Noen studerer av ren

[2] http://www.uio.no/studier/studentspeilet/
[3] Se vedlegg 1, nøkkeltall og tabell 11 Søknads- og opptakstall for samfunnsvitenskapelige masterprogram 2006

interesse uten tanke på senere arbeid, men også i dette tilfellet dekker studiene et behov[4]. Søkningen til studiene sier noe om hva søkerne samlet sett venter å få igjen av studiene økonomisk og på andre måter. De kan ta feil, men et studietilbud som er helt uten søkning i lang tid, kan vanskelig sies å dekke et samfunnsmessig behov. Her må en imidlertid også ta høyde for utdanninger der behovet finnes, men som det ikke er tilstrekkelig søkning til, som for eksempel realfag. I andre sammenhenger blir behovet for offentlige tjenester gjerne identifisert med etterspørselen fra brukerne. Imidlertid kan det være noen grunner for at samfunnet skal legge større vekt på i hvilken grad utdanningene fører til suksess i arbeidsmarkedet enn det utdanningssøkerne selv gjør. Fakultetet vil i sin vurdering av behov legge størst vekt på arbeidsmarkedet for ferdige kandidater og vurderinger av hvordan det vil utvikle seg framover. Samtidig er det opplagt knyttet usikkerhet til om behovene som kommer til uttrykk i arbeidsmarkedet i dag, vil tilsvare de behov samfunnet har om 10-20 år, og analysen må derfor legges på et relativt generelt nivå.

SV-fakultetet utdanner for ulike deler av arbeidsmarkedet. Utdanning for forskning (og for undervisning i høyere utdanning) er selvsagt en viktig oppgave. Ca 30 prosent av samfunnsviterne med utdanning på masternivå eller høyere er sysselsatt innen forskning (vidt definert[5]). Flertallet av samfunnsviterne har imidlertid administrativt arbeid (også vidt definert). De øvrige er for det meste psykologer med klinisk arbeid innen psykisk helsevern, barnevern m.v. Fakultetet deltar i universitetets lærerutdanningsprogram for videregående skole, men andelen av samfunnsviterne som arbeider i videregående skole er liten og lærerutdanning har så langt hatt lite fokus ved fakultetet (se pkt. 3.4). Men ut fra de jobber fakultetet kvalifiserer til i dag, er det derfor behovet for samfunnsvitere som forskere, administratorer (utredere, analytikere) og klinikere som vi må se på.

Antallet samfunnsvitere som fullfører utdanning på masternivå i samfunnsfag er på landsbasis mer enn doblet siden 1990 (profesjonsutdanningen i psykologi ikke medregnet). Etterspørselen etter forskere har ikke steget like sterkt, og det betyr at administrative yrker dominerer for de yngre årskullene.

3.2 Behovet for profesjonsutdanningen i psykologi

Klinisk kompetanse i psykologi har lenge vært mangelvare i helseforetakene, i barnevernet og andre steder. Det må blant annet sees i sammenheng med opptrappingsplanen for psykisk helsevern. Profesjonsstudiet i psykologi er dimensjonert av departementet. En opptrappingsplan for antall studieplasser ble fullført for et par år siden. Noen ny opptrapping er neppe aktuell før en ser om dagens nivå er tilstrekkelig til å redusere mangelen over tid. I prioriteringsprosessen har fakultetet derfor tatt antallet studieplasser i klinisk rettet psykologutdanning (profesjonsstudiet) for gitt. Det kan hende at vi fremover må vurdere overvekten av kvinner som utdannes, og om det er nødvendig å sette inn tiltak for å øke andelen menn som tas opp på studiet. Foreløpig ser ikke Psykologisk institutt dette som et problem, da fordelingen i arbeidslivet ikke er like skjev.

3.3 Behovet for mastergradsutdanning i samfunnsfag

Etterspørselen fra offentlige myndigheter etter anvendt samfunnsforskning har vært stor i Norge, og det er ingen tegn til at den avtar. Økt forskning i helseforetakene har gitt nye muligheter for psykologer. Fakultetet er en viktig leverandør av akademisk arbeidskraft til høyskolesektoren og de nye universitetene, ikke minst til økonomisk-administrativ utdanning, men også til sosialfaglige og helsefaglige utdanninger. Alt tyder på at behovet for samfunnsvitere til forskning vil øke i årene framover, men siden dette er fortsettelsen av en langvarig trend, betyr det ikke nødvendigvis at antallet kandidater som går til forskning trenger å øke særlig mye framover. Det har vært oppe til vurdering

[4] Dersom en ser bort fra universitetets dannelsesoppdrag, er det ut fra en økonomisk tankegang lett å tenke at utdanning for arbeid alltid bør prioriteres før utdanning for konsum (utdanning av ren interesse). Så enkelt er det ikke, for formålet med arbeid er jo også konsum. All utdanning er derfor i siste instans utdanning for konsum. Det som begrunner favorisering av utdanning for arbeid, er først og fremst at en del av gevinsten av utdanning for arbeid vanligvis tilfaller andre enn utdanningssøkeren selv, for eksempel fordi gevinsten blir skattlagt.

[5] 20 prosent om vi holder oss til universitet, høyskoler og instituttsektoren.

om det er behov for ulike retninger på masternivå, en som er tilrettelagt for de som ønsker å bli forskere og en som er rettet mer mot andre områder av arbeidsmarkedet.

Den viktigste sysselsettingsmuligheten for kandidater med mastergrad i samfunnsfag er ulike former for administrativt arbeid i privat og offentlig sektor. Oppgavene spenner over et bredt spekter:

- Utredning
- Analyse
- Saksbehandling
- Organisasjonsutvikling
- Systemutvikling
- Virksomhetsstyring
- Budsjettering
- Planarbeid
- Rådgivning
- Informasjon
- Markedsføring
- Markedsundersøkelser
- Statistikkproduksjon
- Personalforvaltning
- Ledelse

Dette er en stor og voksende del av arbeidsmarkedet[6], men det er også mange utdanninger som leder fram til administrative yrker. Noen er høyt spesialiserte utdanninger for arbeid med bestemte saksområder, for eksempel rettsstudiet og fakultetets femårige masterprogram i samfunnsøkonomi. Andre er typisk tverrfaglige generalistutdanninger for administrativt arbeid, for eksempel siviløkonomutdanningen. Andre tverrfaglige utdanninger er igjen spesialisert med tanke på administrativt arbeid i en bestemt sektor, for eksempel helsesektoren. De typiske masterløpene ved SV-fakultetet skiller seg ut fra alle disse. De er *spesialistutdanninger* på den måten at de faglig er sterkt konsentrert om en disiplin, selv om de har innslag fra flere fag. De er derimot *generelle* utdanninger på den måten at de ikke er innrettet mot arbeid i bestemte sektorer (som helseøkonomer) eller mot bestemte arbeidsoppgaver (som rettsstudiet).

Utdanningene ved SV-fakultetet gir omfattende trening i ferdigheter som trengs i mye administrativt arbeid, spesielt i utrednings- og analysearbeid. Bredden som oppnås gjennom eksponering for flere fag, spesielt på bachelornivå, gir et grunnlag for å arbeide tverrfaglig. Spesialiseringen gir trening i å gå i dybden, og gjør at kandidatene har større kunnskaper og ferdigheter innenfor sine spesialområder enn kandidater som har gjennomgått typiske generalistutdanninger, for eksempel siviløkonomer. De typiske masterutdanningene ved SV-fakultetet gir trening i metode og analytiske ferdigheter som er fleksibel i forhold til konkrete arbeidsoppgaver og rimelig robuste i forhold til endringer i arbeidsmarkedsbehov.

Store deler av markedet for arbeidskraft med høyere utdanning er preget av at det finnes mange spesifikke oppgaver som krever en spesifikk utdanning. Det gjelder for eksempel for helsefag og teknologiske fag. Det går da an å lage mer eller mindre gode prognoser over etterspørselen etter kandidater med de forskjellige utdanningene. Det administrative arbeidsmarkedet er annerledes. De generelle kvalifikasjonene som høyere utdanning gir, er ofte viktigst. Samme stilling kan i de fleste tilfeller fylles av personer med mange forskjellige utdanninger og ofte er det heller ikke slik at det er en bestemt utdanning som passer best til jobben. Det går an å lage anslag over samfunnets totale behov

[6] I en fersk studie blir det hevdet at for å dekke etterspørselen bare etter økonomisk-administrativ utdanning trengs det et årlig opptak på 10 000 studenter til slik utdanning på nivå fra høyskolekandidat til master (Ole Gjølberg i Finansavisen 12/11-07). I dag blir det tilbudt ca 4 500 opptaksplasser, av de 285 ved SV-fakultetet (samfunnsøkonomiprogrammene pluss bachelorprogrammet i offentlig administrasjon og ledelse).

for administrativ arbeidskraft, men behovet for enkeltutdanninger er vanskelig å definere. Også fra de administrative utdanningene som er rettet mot mer spesifikke behov, er det ofte mange som går til mer generelle stillinger i konkurranse med kandidater med annen utdanning. Selv for de mer spesifikke administrative utdanningene er det derfor vanskelig å definere det samlede behovet. I praksis må derfor en vurdering av arbeidsmarkedets behov ta utgangspunkt i hvordan det går med de ferdige kandidatene.

I de fleste organisasjoner er det behov for faglig bredde på det administrative området. I små organisasjoner trenger en gjerne generalister. I større organisasjoner kan en få til faglig bredde også ved å ansette kandidater med ulike spesialiseringer, men som kan arbeide i lag og utfylle hverandre. Fordelen med dette er at den samlede kompetansen i gruppen blir større enn om en bare skulle ha ansatt generalister. Små organisasjoner kan på sin side gå til konsulentbransjen for å få tilgang på tilsvarende spesialistkompetanse.

Utenom forskning er det få stillinger der en *må* ha en sosialantropolog eller en sosiolog, men det er mange steder der de kan gjøre god nytte for seg og utvide kompetansen i et arbeidslag. Fakultetets hovedrolle i markedet for administrativt arbeid har vært og vil være å forsyne det med arbeidskraft som er sterkt faglig spesialisert i forhold til de utdanningene som høyskolene gir, og samtidig er i stand til å arbeide tverrfaglig. Alt i alt er det muligens behov for flere med sammensatt økonomisk-administrativ utdanning enn for tradisjonelle samfunnsvitere. På landsbasis er det da også flere studieplasser i økonomisk-administrativ utdanning enn i alle de samfunnsvitenskaplige disiplinstudiene til sammen. Det er likevel et klart behov for det bidraget til større bredde i den samlede kompetanse som de forskjellige samfunnsvitenskaplige utdanningene representerer.

De fleste utdanningene ved fakultetet er ikke spesielt rettet mot offentlig sektor. Når flertallet likevel havner der, har det nok til dels sammenheng med at mange offentlige organisasjoner er store nok på det administrative området til å ha rom for disiplinspesialister[7]. Det samme forholdet kan være med på å forklare at en finner relativt mange samfunnsvitere i forretningsmessig tjenesteyting. Når en organisasjon skal rekruttere nye medarbeidere ser den ofte etter personer som har samme bakgrunn som de som arbeider der fra før. Det har ofte vist seg at når en virksomhet først har ansatt en samfunnsviter, så ansetter den raskt flere. Mange siviløkonomer i privat sektor utfører arbeidsoppgaver som også samfunnsvitere kan utføre.

Statsvitenskap avviker litt ved å være mer innrettet mot arbeid i offentlig sektor enn de andre studiene[8]. Det går an å tenke på et femårig studium i statsvitenskap som en generalistutdanning for administrativt arbeid i offentlig sektor. Dette er imidlertid ikke til hinder for at en spesialisering i statsvitenskap kan gi arbeid i privat sektor på linje med de andre spesialiseringene.

For samfunnsøkonomene (både 5-årig og 3+2) finnes det i større grad et spesifikt arbeidsmarked som er forbeholdt dem, særlig innen statsforvaltningen og finansnæringen. Mange samfunnsøkonomer må likevel finne jobb i konkurranse med andre utdanningsgrupper.

Konklusjonen er at det ikke er mulig å sette noe fornuftig tall på samfunnets samlede behov for de vanlige disiplinutdanningene ved SV-fakultetet eller lage presise prognoser langt fram i tid. Arbeidslivet trenger folk med kompetanse både om enkeltmennesker, grupper, organisasjoner og ulike kulturer. Samfunnsvitere har denne kompetansen innenfor alle de områder i arbeidslivet hvor det er behov for kunnskaper om mennesker, kulturer og samfunn. Etterspørselen er sannsynligvis svært elastisk fordi gode arbeidslag kan settes sammen av folk med ulike fagkombinasjoner. Samtidig er utdanningene et viktig bidrag til å øke mangfoldet og den faglige bredden mange steder i arbeidslivet. Etterspørselen vil være sterkt avhengig av kvaliteten på de kandidatene fakultetet sender ut og hvor godt arbeidsgivere kjenner til våre kandidaters kompetanse. Fakultetet er i gang med en rekke tiltak for å forbedre læringsutbyttet og øke arbeidslivsrelevansen. Høye karakterkrav ved opptak de siste årene

[7] Det kan også spille inn at relativt mange av studentene av ulike grunner ønsker arbeid i offentlig sektor.
[8] I litt mindre grad gjelder det også samfunnsøkonomi.

kan også virke positivt. God søkning kan indirekte bidra til god etterspørsel etter kandidatene. Dette underbygger at søkningen til studiene må tillegges vekt når det skal prioriteres.

Den viktigste indikatoren på om vi utdanner for mange eller for få i forhold til behovet er om kandidatene forholdsvis raskt får jobber som krever høyere utdanning. Samfunnsvitere har lavere ledighet enn landsgjennomsnittet og de har også en kraftigere lønnsvekst blant nyutdannede enn gjennomsnittet. Slik situasjonen er i dag og som den antas å bli i fremtiden så viser det seg at høyere utdanning betaler seg i form av lavere arbeidsledighet. Etterspørselen etter akademisk arbeidskraft har vært jevnt økende i lengre tid også når vi justerer for konjunktursvingninger. Denne trenden med stor etterspørsel forventes å fortsette. Både privat sektor og forskningssektoren etterspør stadig flere samfunnsvitere og ifølge en undersøkelse utført av Nifu Step[9] gjort på oppdrag fra Akademikerne vil offentlig sektor i årene som kommer få problemer med å rekruttere nok akademikere innefor alle fagområder grunnet stor etterspørsel og økende lønnsforskjeller. En annen viktig indikator er at vi har mange nok godt kvalifiserte søkere. Dessuten kan det være aktuelt å se på hvor raskt beholdningen av ferdige kandidater øker, siden en for rask vekst kan tenkes å være et faresignal.

3.4 Behovet for lærerutdanning i samfunnsfag

Etterspørselen etter samfunnsfaglærere i videregående skoler varierer noe med skiftende læreplaner og størrelsen på årskullene. Det ser ut til at det er et økende behov for lærere i samfunnsfag. Etter kunnskapsløftet er nå undervisningen i samfunnsfag i grunnskolen mer disiplinorientert enn tidligere. Det er derfor viktig at vi utdanner samfunnsfaglærere med god disiplinkunnskap. Antallet programfagsenheter innen samfunnsfag er økt fra 2 til 4 (sosiologi og sosialantropologi, sosialkunnskap, internasjonal politikk og samfunnsgeografi). I gammel struktur var det mulig å ha kun 15 timer studieretningsfag og bare en fordypning, og i dag er timeantallet fordoblet til minimum 30 timer programfag. Gode samfunnsfaglærere i den videregående skole vil kunne bidra til at elevene blir bedre i samfunnsfag, og at de studentene vi rekrutterer er bedre og mer motiverte studenter med større kunnskap i samfunnsfag enn tidligere. På landsbasis vil etterspørselen etter lærere i samfunnsfag uansett bare være en liten del av etterspørselen etter arbeidskraft med samfunnsvitenskapelig utdanning.

I en undersøkelse utført av NIFU Step[10] viser det seg at aldersfordelingen generelt blant lærere i den videregående skole er temmelig skjev, med en klar overvekt av forholdsvis eldre lærere. Denne skjevheten kan gi grunn til uro over rekrutteringen, siden en stor andel av lærerne vil nå pensjonsalder i løpet av de neste 10 åra, og fordi det er få unge lærere. Dette kan tilsi at det vil være et økt behov for å utdanne lærere fremover, også samfunnsfaglærere. Resultater viser at flest lærere som underviser i samfunnsfag med høyere utdanning har hovedfag i historie. Det er få som har hovedfag/master i sentrale samfunnsfag som sosiologi og statsvitenskap, og det er heller ikke mange med kortere utdanning i disse fagene. Andelene med mer enn ett års utdanning (men ikke hovedfag/master) er henholdsvis 10 og 14 prosent for sosiologi og statsvitenskap.

UiOs lærerutdanning i kultur- og samfunnsfag har god søkning (Lektor – og adjunktprogrammet), men tilbudet i en fordypning i ett samfunnsfag ved SV-fakultetet er ikke spesielt godt tilrettelagt for lærerstudenter. Det kommer blant annet av at samfunnsfag i skolen er organisert på andre måter enn disiplinene på fakultetet. Fakultetet har imidlertid en godt tilrettelagt 60 – gruppe i samfunnsfag som har tatt høyde for endringene i Kunnskapsløftet. Lærerstudentene har i dag ikke mulighet til en faglig spesialisering i samfunnsfag på masternivå, bare en spesialisering i samfunnsfagdidaktikk. For framtidig rekruttering til fakultetet kan kvaliteten på samfunnsfaglærerne være viktig, og vi må vurdere om vi i større grad må tilrettelegge for at LAP - studenter[11] som ønsker det kan kvalifisere seg for å søke inn på våre disiplinære masterprogram. Kunnskapsdepartementet vurderer for tiden

[9] Den endelige rapporten frå Nifu Step er ikke offentlig per 28.03.08.
[10] Kartlegging av lærenes kompetanse i videregående skole, 2007, NIFU Step
[11] Studenter fra Lektor – og adjunktprogrammet som følger studieretningen i kultur – og samfunnsfag.

organiseringen av lærerutdanning i framtiden. Det betyr påvirkningsmuligheter, men også at det kan være grunn til å vente med å binde seg til en bestemt plan.

3.5 Behovet for bachelorutdanning og kortere utdanning på bachelornivå

Også for kandidater som avslutter en bachelorgrad ved fakultetet vil det først og fremst være administrativt arbeid som er aktuelt. De må da konkurrere om jobbene primært på grunnlag av sine generelle kvalifikasjoner, selv om kjennskap til tema eller disipliner i en del tilfeller kan komme inn som en viktig tilleggskvalifikasjon. I enda mindre grad enn for master er det mulig å lage gode tall for arbeidslivets behov for samfunnsvitere med utdanning på bachelornivå.

Det er imidlertid viktig å være klar over at for studentene kan lavere grads utdanning på SV-fakultetet dekke mange ulike behov. Mange har ikke fullføring av grad som mål. For det første er det en del som har behov for å skaffe seg tilleggspoeng for å komme inn på annen utdanning. For det andre er det mange som alt har fullført en utdanning på bachelornivå (eller høyskolekandidat) og som ønsker å ta videreutdanning / supplerende utdanning på fakultetet. Et eksempel kan være sykepleiere som ønsker å lære mer psykologi eller saksbehandlere i offentlig forvaltning som ønsker å lære litt statsvitenskap. Andre eksempler kan være studenter som ønsker å skaffe seg de forkunnskapene som er nødvendige for opptak på et bestemt masterprogram, oftest et av programmene på fakultetet. Noen vil rett og slett ha noe å gjøre mens de venter på jobb. Alle disse behovene kan en få dekket ved å søke opptak på fakultetets bachelorprogrammer.

Fakultetet kan ikke granske hvilke mål studentene har og stenge ute de som ikke vil fullføre femårige løp. Det fakultetet eventuelt kan gjøre, er å innføre faste studieløp og strenge progresjonsregler som gjør det mindre attraktivt å søke fakultetet for en del av de som har andre mål enn å fullføre programmene. Videreutdanning er imidlertid et samfunnsbehov som UiO ønsker å prioritere. Det kan tilsi at fakultetet oppretter egne programmer (årsenheter og lignende) for de som søker videreutdanning på bachelornivå[12]. Dette er vurdert nærmere i del 4.3.6 og 4.3.7.

4. UTVIKLING OG SAMARBEIDSPOTENSIAL

I denne delen av analysen vil fakultetet redegjøre for hvilke muligheter for utvikling av programporteføljen vi finner mest interessant og mulighetene for ytterligere samarbeid med andre enheter og utdanningsinstitusjoner. Redegjørelsen vil dekke både nye utviklingsmuligheter og muligheter innefor det eksisterende programtilbudet. Vi vil igjen understreke at analysen legges på programnivå, og at emneporteføljen må være under kontinuerlig vurdering av de ansvarlige for programmene. Men at det fakultetsstrategiske blikket ut over dette primært må handle om opprettelse eller nedleggelse av utdanningsprogrammer.

4.1 Viktige strategiske valg for SVs videre arbeid med programporteføljen

I forbindelse med kvalitetsreformen skjedde det en gjennomgripende fornyelse av studietilbudene ved SV-fakultetet. Fakultetet har i dag 25 studieprogram. Lengden av programmene er til sammen 66,5 år. Det er et pågående arbeid for å heve kvaliteten på de programmene vi tilbyr, og et så omfattende tilbud er bare mulig ved at de samme emnene i stor grad blir brukt i flere programmer og ved at fakultetet tar inn mange studenter, holder store forelesninger og bruker lite ressurser på hver enkelt student. Fakultetet har i dag likt antall program på bachelor og masternivå. Fornyelsen i *programporteføljen* i forbindelse med kvalitetsreformen var primært på bachelornivå.

[12] Siden det dreier seg om utdanning som det er mulig å få gratis tilgang til ved UiO, vil det være uaktuelt å basere slik videreutdanning på studieavgifter.

Hensynet til studiekvaliteten tilsier at fakultetet med dagens ressurser ikke kan opprette nye ressurskrevende programmer uten å legge ned andre. Det er heller ikke aktuelt på kort sikt å legge ned noen av de programmene vi har. Dersom enkelte av de utviklingsmulighetene som beskrives skal kunne utnyttes, vil det derfor kreve enten ressurser utenfra eller nedlegging av eksisterende tilbud på lengre sikt. Kostnaden med å opprette et nytt program vil avhenge sterkt av hvor mange nye emner det krever. Hvor mye ressurser som frigjøres ved å legge ned et eksisterende program, avhenger tilsvarende av hvor mange emner som da kan legges ned. Siden det i utgangspunktet er mye gjenbruk av emner, vil oppretting av bare ett nytt program som krever mange nye emner, kunne føre til drastiske konsekvenser for den eksisterende programporteføljen. Fakultetet har etter kvalitetsreformen vært igjennom en omfattende endring av studieopplegget. Vi er i ferd med å høste erfaringer og driver et kontinuerlig arbeid med kvalitetsforbedring. Det er derfor viktig for fakultetet i den nåværende fase å se på hvordan vi kan videreutvikle det tilbudet vi allerede har i dag.

Fakultetet vil i det videre arbeidet med programporteføljen konsentrere seg om følgende:

1. Fokus på rekruttering til programmene:
SV vil fortsette å jobbe for å opprettholde den gode søkningen til våre bachelorprogrammer. Med såpass høye søkertall siden 2003 kan vi si at vår programportefølje er en suksess[13]. Vi kan likevel ikke ta for gitt at den gode søkningen til bachelor siden 2003 vil opprettholdes. På master har vi de siste årene hatt en nedgang i inntakskvalitet, og noen programmer sliter med å fylle plassene med gode studenter. Det vil si at fakultetet må tenke nøye gjennom hvordan vi ønsker å profilere våre studietilbud og hvor store ressurser vi skal bruke på rekruttering på de ulike nivåene. Vi må også gå igjennom studiestruktur og læringsmål for de programmene som sliter, med sikte på forbedringer.

2. Stabilitet i programtilbudet på bachelornivå:
Fakultetet ser ikke for seg store endringer i programtilbudet på bachelornivå i årene fremover. Det blir imidlertid viktig å videreutvikle programmene og fokusere på tiltak som kan gjøre studiene mer arbeidslivsrelevante og på en forenkling av studiestrukturen.

3. Tydeliggjøring av studietilbudet og programstruktur på bachelor og master:
Det er et mål å forenkle studiestrukturen. Bachelorprogrammene har i dag en forholdsvis komplisert struktur med mange valg. Det kan tyde på at dette påvirker frafall og gjennomstrømming. Det ser ut til at stor valgfrihet er mer attraktivt for studentene i teorien enn i praksis, da mange studenter på bachelornivå ikke har nok innsikt i de alternative fagområdene til å ta valg tidlig i studiene. Viktige spørsmål i denne sammenheng er om vi skal gå for en mer låst struktur med mindre valgfrihet, evt. kombinert med mindre faglig bredde, enn det bachelorprogrammene på fakultetet har i dag. På master kan opprettelse av studieretninger bidra til å tydeliggjøre det tilbudet vi har. Dette blir vurdert nærmere i del 4.3.5.

4. Tydeliggjøre kandidatenes kompetanse etter endt utdanning både på bachelor og master:
Videre arbeid med læringsmål og læringsutbytte både på bachelor og masternivå blir viktig i den videre prosessen, i tillegg til tiltak som kandidatundersøkelser, formidling av masteroppgaveprosjekter via Vitenskapsbutikken, karriereuke, kurs i masteroppgaveformidling og videreutvikling av nettsider om arbeidslivet for studenter og arbeidsgivere. På dette feltet vil fakultetet videreføre samarbeidet med Det humanistiske fakultet.

5. Utvikling av nye studietilbud/studieretninger skal skje på masternivå:
På lang sikt ønsker fakultetet å ha overvekt av studietilbud på masternivå i forhold til bachelornivå, og legge vekt på å tilby hele løp frem til og med master- og phd-nivå. Alle våre bachelorstudier skal gi mulighet til å kvalifisere for opptak på et av våre masterprogrammer, og nyutvikling skal primært skje på dette nivået.

[13] Vi hadde til studieåret 2007/2008 over 5000 førsteprioritetssøkere til ca 1300 plasser på bachelor og profesjonsstudiene.

4.2 Kopling mellom forskningsprioriteringer og utdanningsprioriteringer

Fakultetets prioriterte forskningsområder spenner over flere tema og finnes innen alle disipliner. Med unntak av ARENA er disse allerede i dag koplet til undervisningen gjennom ulike emner, spesielt på masternivå. Dette kan ha åpenbare fordeler og bør utvikles videre. Spørsmålet er imidlertid om disse forskningsmiljøene kan og bør være et særskilt grunnlag for egne studieprogrammer eller om dette må trekkes inn som del av en mer helhetlig vurdering.

For det første er det ingen grunn til å vurdere disse i forhold til bachelor eller PhD nivåene. For bachelor er nivået for lavt til at det er hensiktsmessig, for PhD er det selvsagt at mange stipendiater vil være tilkoplet. Også for masternivå er det tvilsomt om det er hensiktsmessig å knytte særegne og nye programmer til de prioriterte forskningsområdene. Det er ingen nødvendig sammenheng mellom at toppforskningsmiljøer kan gi grunnlag for god undervisning i enkeltemner og at de kan borge for den emneporteføljen og den kontinuiteten som er nødvendig for å bære et masterprogram. Programmene må være tilstrekkelig robuste i forhold til personellendring og endringer i forskningstematikk. Igjen er det en mer fleksibel og realistisk mulighet å vurdere opprettelsen av studieretninger basert på slike toppforskningsmiljøer innenfor de eksisterende masterprogrammene (Se 4.3.5). Ved utvikling av studieretninger på master vil kopling til forskning være et kriterium.

For det andre er det spørsmål om den forskningsbaserte undervisningen blir best ved at det er toppforskerne som står for undervisningen. Det vil være toppforskere med fremragende pedagogiske evner, og det vil være toppforskere som ikke formidler like bra. Det som er kjernen i den forskningsbaserte undervisningen er at forelesere må være aktive forskere selv, men ikke nødvendigvis innen alle de tema som favnes av et masteremne (for ikke å snakke om et masterprogram). Slik vil det sjelden være. Men det er forankringen i et aktivt og bredt forskningsmiljø på feltet som både gir de holdninger til kunnskapsutvikling og den kjennskap til aktuell forskning som bærer en god forskningsbasert undervisning. Det er med andre ord mer snakk om at gode forskningsmiljøer produserer relevanskriterier for undervisningen, enn at det er de fremste forskerne som per definisjon gir den beste undervisningen. Derfor tror vi at de fremragende forskningsmiljøer er en klar styrke for undervisningen ved de instituttene som har dem, men at det ikke bør være noen automatikk i at disse toppforskningsmiljøene også må ha egne studieprogrammer.

Når det gjelder de satsingsområder fakultetet har utpekt, er det en del variasjon med hensyn til om undervisningsoppgaver er koplet til det aktuelle området. Det er nylig opprettet en egen studieretning i kognitiv nevropsykologi innenfor masterprogrammet i psykologi. Bachelorprogrammet i Europastudier (EU) (opprettet 2003) dekker ARENAs fagområde, men spenner langt videre. En mulighet vil være å opprette et masterprogram i Europastudier, et forslag som for øvrig er fremmet av programrådet for Europastudier (EU). Spørsmålet er imidlertid i hvilken grad det faktisk er mulig å trekke på ressursene ved ARENA. Stillingene der har i dag ikke undervisningsplikt og de er i stor grad eksternt finansiert. Den faglige bredden ved ARENA er i dag også liten i forhold til det som ville kreves for å gi et mastertilbud som både kunne gi suksess i arbeidsmarkedet og trekke til seg nok studenter. ESOP derimot dekker et bredt felt innen samfunnsøkonomi. De eksisterende masterprogrammene i samfunnsøkonomi kan lett knyttes opp mot ESOP, og det er vanskelig å se at det kan være noe å vinne på å opprette et nytt program. Når det gjelder utviklingsforskning som et mulig prioritert område fremover har fakultetet koblinger til programporteføljen med bachelorprogrammet i utviklingsstudier. I tillegg vil området kunne kobles opp mot de ulike mulighetene som diskuteres nærmere innenfor utvikling på masternivå (Se 4.3.2). Det foregår allerede mye undervisning innenfor feltet utvikling på de fleste av fakultetets institutter. Satsingsområdene innen statsvitenskap, sosiologi og sosialantropologi er alle koplet til en rekke emner innen den disiplinære masterutdanningen. Det vil også være naturlig at flere av de prioriterte forskningsområdene gjenspeiles i utviklingen av studieretninger på de disiplinære masterprogrammene. Konklusjonen ser altså ut til å være at de foreløpige forskningsprioriteringene ikke så langt tilsier oppretting av nye *programmer*, men at koblingene mellom forskningsprioriteringene og utdanningstilbudet primært vil synliggjøres i emneporteføljen, opprettelse

av nye studieretninger og innenfor allerede eksisterende studieretning og programmer. Det kan også tenkes at slike miljøer gir grunnlag for å justere opptaksrammer innenfor den eksisterende programporteføljen.

4.3 Nye utviklingsmuligheter

Fakultetet er tilbakeholdne til å utvikle nye programmer på bachelornivå, men prosessen omkring faglige prioriteringer har ført til at fakultetet ønsker å se nærmere på to nye muligheter på masternivå. Det gjelder innen utdanningsområdene "utvikling" og "arbeid og organisasjon". Disse diskuteres nærmere nedenfor. En diskusjon på fakultetet over lengre tid har vært opprettelse av nye masterprogrammer bygd på de tverrfaglige bachelorprogrammene, og dette er også drøftet under. I tillegg har vi med en kort vurdering av utvikling av siviløkonomutdanning. I en videreutvikling av det eksisterende studietilbudet synes fakultetet at opprettelsen av studieretninger på de disiplinære masterprogrammene er det mest interessante. Andre tiltak som diskuteres er opprettelse av årsenheter, tverrfaglige 40- grupper og EVU - tilbud.

Andre muligheter som har vært diskutert er blant annet å utdanne generalister for offentlig administrasjon med et studieprogram som er en parallell til siviløkonomutdanningen, men rettet mot offentlig sektor. Studentrekrutteringen til en slik utdanning kan bli vanskelig. De eksisterende tilbudene i Helseøkonomi og helseledelse og i Offentlig administrasjon og ledelse har relativt dårlig søkning sammenlignet med andre samfunnsvitenskapelige programmer. En generalistutdanning for offentlig administrasjon vil også bety relativt mye elementærundervisning og binde fakultetet til å opprettholde flere fagmiljøer uavhengig av hvor godt de gjør det innen forskning. Studieprogram innen etnisitet og flerkulturelle samfunn har også vært nevnt. Fagområdet har ikke tilsvarende bred forankring på fakultetet som arbeid og organisasjon og utvikling, men det finnes aktuelle forskningsmiljøer i sosialantropologi, sosiologi og psykologi. Det har selvsagt også tilknytning til den tverrfakultære forskningssatsingen Culcom. Selv om temaet kan interessere mange i dag, er det ikke uten videre lett å se hvilke behov i arbeidslivet et slikt program skulle dekke. De eksisterende programmene i sosialantropologi gir gode muligheter for å studere både etnisitet og flerkulturelle relasjoner, herunder også mulighet for å trekke inn aktuelle emner fra andre disipliner og fakulteter. Flerkulturelle relasjoner har også en plass i det eksisterende tilbudet i kulturpsykologi og i bachelorprogrammet i Kultur og kommunikasjon. Fakultetet har på bakgrunn av disse vurderingene valgt å ikke omtale disse mulighetene videre.

4.3.1 Arbeid og organisasjon

Kartlegging som fakultetet tidligere har gjort av hvilke tema som det blir forsket på, peker i retning av at området arbeid og organisasjon kan være aktuelt. Det er her noe aktivitet i de fleste disiplinene ved fakultetet og ved TIK-senteret. Denne utdanningen vil ha en del til felles med det tilbudet som i dag finnes i arbeids- og organisasjonspsykologi (egen studieretning), men ville mer systematisk også kunne trekke på andre disipliner, særlig sosiologi, økonomi og juss, sannsynligvis også statsvitenskap, pedagogikk og sosialantropologi. Området har klare likheter med ett av sosiologis kjerneområder "organisasjon" som ønskes bygd opp både i forsknings - og undervisningsøyemed på ISS. En nærmere beskrivelse av innholdet i et slikt masterprogram, og en avgrensing i forhold til eksisterende tilbud, vil imidlertid måtte utarbeides på et senere tidspunkt.

En slik utdanning kunne kvalifisere for å arbeide i personalavdelinger, i arbeidslivets organisasjoner og i offentlige etater som har med arbeidsforhold og arbeidsmarkedet å gjøre, og ville primært vurderes i forhold til behov i markedet. Organisasjonene både i offentlig og privat sektor satser mer og mer på 'Human Resources' (HR), organisasjonsutvikling og personalpolitikk. I følge Karrieresenteret på UiO og HR-Norge er det ingen ren HR-utdannelse i Norge per i dag. Høgskolen på Lillehammer har en bachelor i organisasjon og ledelse som er veldig HR-rettet og de vurderer å starte opp en master, men per i dag så er det ingenting på masternivå. HR-Norge sier at rundt regnet så er det en

HR-stilling per 200 ansatte i hele Norge. Det ser ut til at dette er et veldig stort arbeidsfelt som er i rask vekst, spesielt innenfor kunnskapsbedrifter og kunnskapsorganisasjoner. Da det ikke finnes mange tilsvarende programmer i Norge i dag, burde det være et godt rekrutteringspotensial. SV kan ha et konkurransefortrinn på dette feltet i og med at psykologi er en del av fakultetet og kan bidra med faglig kompetanse på feltet. Opprettelse av et slikt tilbud på bachelor kan få en litt for lik rekrutterings- og profileringsprofil som bachelorprogrammet i offentlig administrasjon og ledelse.

Fakultetet ser for seg to ulike måter å få til en prioritering på dette feltet på masternivå:

1. Opprettelse av et nytt masterprogram innen arbeid og organisasjon med forankring i disiplin
2. Opprettelse av en studieretning innen arbeid og organisasjon med emner fra flere disipliner

Fakultetet har få fordypninger innenfor feltet på bachelor med unntak av på sosiologi og psykologi som har dette som definerte kjerneområder. Vi ser derfor ikke på opprettelsen av et tverrfaglig masterprogram som den optimale løsningen, i og med at videreføring fra bachelor til master ikke vil bli ivaretatt uten at det må gjøres større endringer på bachelornivå. En løsning kan være et masterprogram etter samme modell som fakultetets masterprogram i Peace and conflict studies (PECOS) hvor studentens disiplinære fordypning følger studenten inn i det flerfaglige og tematiske masterprogrammet. Dette betyr at studenten avlegger tematisk skreddersydde emner innen tematikken på programmet samtidig som hun/han avlegger relevante emner på masternivå fra sin disiplin. Dette gjør at det tematiske forankres i disiplinene på fakultetet. Fakultetet mener at forankring i disiplinene er kritisk for å få til et godt faglig tilbud, og for å unngå et ”lappeteppe” tilbud med liten sammenheng. Et slikt program på masternivå vil i noen grad kunne konkurrere med eksisterende tilbud i psykologi.

En annen løsning vil være opprettelse av studieretninger innenfor ett eller flere av de disiplinære masterprogrammene. Dette vil være mer ressursbesparende enn et eget masterprogram, og vil samtidig kunne trekke på ulike disipliners styrke innenfor feltet ved et samarbeid på tvers på emnenivå. Fordelene med utvikling av studieretninger på våre disiplinære program er diskutert i del 4.3.5. Problemet kan være en svak tydeliggjøring av tilbudet i forhold til arbeidsmarkedet.

4.3.2 Utvikling

Med utvikling tenker vi her nord - sør problematikk og utviklingsproblematikk i land i sør.
En ekstern komité har evaluert utviklingsforskning i Norge i oppdrag fra NFR[14]. I rapporten konkluderes det blant annet med at det er et stort volum av utviklingsforskning i Norge sett i sammenheng med landets størrelse. Det som er spesielt er at en stor del av forskningen utføres av instituttsektoren. Komiteen mener det ville være ønskelig å ha flere muligheter til å fronte uavhengig forskning utført på området. Den nære båndet mellom utviklingsforskningen og den norske regjering kan sette kritisk tenkning og den bredere relevansen av slik forskning i fare. Komiteen mener videre at utviklingsforskning i framtiden vil nyte fordeler av en nærmere forankring i fagdisiplinene. Norge vil da få utviklingsforskning som er teoretisk god og forankret i relevante disipliner.

Fakultetet har flere fagmiljøer som forsker og tilbyr undervisning på området utvikling, særlig sosialantropologi, samfunnsgeografi, statsvitenskap og samfunnsøkonomi. Det foregår forskning og undervisning relatert til utvikling i alle fagdisiplinene. Undervisningen som gis i dag, foregår på bachelornivå i fagdisiplinene og ved bachelorprogrammet i utviklingsstudier, i tillegg til på høyere nivå (se nedenfor). Et konkurransefortrinn for SV-fakultetet på dette området er nettopp den brede disiplinære forankringen av tema som gjør det mulig med spesialisering innen ulike retninger.

Fakultetet bør utdanne folk som er gode på utvikling og som også på en solid måte kan forankre forskningen sin i en fagdisiplin. I denne sammenheng er det avgjørende hvordan et eventuelt slikt løp

[14] Evaluation of Norwegian Development Research, Report commissioned by the Research Council of Norway August 2007

på masternivå legges opp. Et rent tverrfaglig løp vil kunne bli for utvannet, og det er viktig at utdanningen forankres i en fagdisiplin (slik som gjøres på PECOS programmet). En frykt med et helt tverrfaglig løp fra begynnelsen til slutt er at det vil kunne komme til å underminere utviklingsforskningen på sikt. Ser man på institusjoner som driver tverrfaglig forskning, så har ikke sjelden personene som jobber der en fagdisiplinær bakgrunn. En tverrfaglig grad kan fort bli et lappeteppe noe som lett vil svekke kandidatenes muligheter på arbeidsmarkedet.

Fakultetet tilbyr i dag to masterprogram innenfor temaet utvikling; Master in Development Geography og Master in Environmental and Development Economics. Disse programmene har liten opptaksramme (total 29 plasser). Development Geography tar kun opp 4 kvotestudenter. Samfunnsgeografi tilbyr i dag teorispesialisering innen området utvikling både på bachelor og master, og har lang erfaring med å veilede studenter som skriver oppgave basert på feltarbeid i utviklingsland. Fakultetet anslår at minst halvparten av dem som går ut med master i samfunnsgeografi har spesialisert seg innen utvikling, og siden 2004 har de fleste som har tatt dr.graden ved samfunnsgeografi fokusert på problemstillinger i sør. Samfunnsgeografi har utvikling som et av sine to prioriterte forskningsområder og dette gjenspeiles i at det gis betydelig plass i undervisningen. Fakultetet oppfordret samfunnsgeografi til å prioritere utvikling allerede i 2005/2006. På ISV holder de nå på å bygge opp et tilbud innen utvikling på masternivå. Ved ESOP senteret på Økonomisk institutt studeres sammenhenger mellom likhet, sosial organisering og økonomisk utvikling, både i rike og i fattige land. ØI har emner innenfor tema utvikling både på bachelor og masternivå. SAIs undervisningsporteføljе både på bachelor - og masternivå er gjennomsyret av utviklingsperspektiver.

Istedenfor å bygge opp konkurrerende tilbud til de som allerede finnes både i de eksisterende tematiske programmene og de disiplinære masterprogrammene (mange studenter skriver utviklingsrelaterte oppgaver innenfor rammen av et disiplinært program), mener fakultetet at det vil være viktigere å vurdere muligheten for å lage et f. eks felles masteremne i metode/feltarbeidsemne for utviklingsstudenter ved fakultetet, eller noe som alle disiplinene er enige om at de selv ikke dekker godt nok eller effektivt nok alene. For å synliggjøre tilbudet på området kan fakultetet utvikle studieretninger innen utvikling på de disiplinære programmene, hvor også kandidatene får spesifisert på vitnemålet hva de har spesialisert seg i. Svært få læresteder tilbyr utdanning innen utvikling på masternivå, og det er stor etterspørsel etter de tilbudene som eksisterer i dag. Fakultetet har god søkning til vårt bachelorprogram i utviklingsstudier. Fakultetet ser også muligheter for samarbeid med blant annet HF og SUM innenfor dette utdanningsområdet.

4.3.3 Nye masterprogram bygd på de tverrfaglige bachelorprogrammene

Fakultetet opprettet i 2003 fem tverrfaglige bachelorprogram[15] som alle har hatt meget god søkning. Programmene er lagt til rette for at studentene kan gå videre til ulike disiplinære masterprogram eller fakultetets tematiske masterprogram. Studentene må da på bachelornivå velge en disiplinær spesialisering på toppen av den tematiske spesialiseringen. Det ble ikke opprettet egne tematiske masterprogram som direkte videreføring av de tilsvarende bachelorprogrammene. Mange studenter har uttrykt et sterkt ønske om at det blir gjort og har sterke meninger i forhold til hvordan slike program bør bygges opp. Fakultetets strategi er at det i stedet skal legges best mulig til rette for overgang til disiplinære masterprogrammer og synliggjøring av det eksisterende tilbudet.

De tverrfaglige programmene kan videreføres på masternivå på to ulike måter, enten som brede tverrfaglige programmer eller som tematiske spesialiseringer innenfor en av disiplinene. Det første alternativet kan bety slutt på kravet om disiplinær spesialisering på bachelornivå. Vi vil da ha etablert femårige utdanningsløp av en type som fakultetet ikke har hatt før, og som har enkelte fellestrekk med generalistutdanninger. Den faglige progresjonen kan vanskelig bli like sterk fra bachelor til master som i de disiplinære programmene. Kandidatene vil ikke få samme fordypning i teori og metode, og

[15] Bachelorprogrammene i internasjonale studier, kultur og kommunikasjon, offentlig administrasjon og ledelse, Europastudier (EU) og utviklingsstudier.

de vil kunne stille svakere på deler av arbeidsmarkedet, særlig innen forskning og utredning. Samtidig vil de selvsagt kunne stille sterkere i en del stillinger der temaet de har studert står sentralt. Spørsmålet er hvor stort samfunnsbehovet for de aktuelle utdanningene er på masternivå. Hvor sterkt vil kandidatene stå i forhold til om de velger en disiplinær spesialisering, og hvor mye sterkere vil de stå enn om de hadde avsluttet med bachelor?

Et annet spørsmål er hvorledes en kan organisere frem tilstrekkelig robuste emneporteføljer i utviklingsspørsmål innenfor instituttene uten å fragmentere de disiplinære miljøene. Det gjelder både dersom en velger en flerfaglig profil og om en satser på disiplinbaserte mastergrader i utvikling. Hvert av de tematiske programmene kan i dag lede til flere forskjellige disiplinære mastergrader. Ressursmessig er det åpenbart umulig å opprette et nytt program for hvert slikt alternativ, og de fleste av programmene ville få for få studenter til å kunne overleve. Det vil i høyden kunne opprettes noen ganske få slike masterprogrammer som er spesialisert på både tema og disiplin. Det vil igjen få virkning på hvilke disiplinære spesialiseringer som blir valgt i de tverrfaglige bachelorprogrammene.

Kostnadene med å opprette nye grader avhenger imidlertid sterkt av hvor mange nye emner som må opprettes. Der en kan klare seg med bare gjenbruk av emner er kostnaden minimal. Erfaringen fra bachelornivå er imidlertid at en lett kan undervurdere behovet for nye emner når en starter et program. Uten nye emner kan programmet lett bli et lappeteppe uten nok indre sammenheng.

Spørsmålet er også hvor mange studenter nye programmer vil få. Fakultetet tar opp 60 studenter til hvert av de tverrfaglige bachelorprogrammene. Med normalt frafall kan en vente at ca 40 studenter fullfører bachelor. Ikke alle vil kvalifisere for master og en god del vil sannsynligvis velge andre masterprogram. Rekruttering utenfra kan være nødvendig for å komme opp i et antall studenter som kan forsvare et eget tilbud.

Det finnes allerede tre masterprogrammer og en studieretning ved fakultetet som kan ses på som mer spesialiserte videreføringer av de tematiske bachelorprogrammene. I tillegg kvalifiserer alle de tverrfaglige bachelorprogrammene til å søke opptak på begge TIKs masterprogram.

a. M. i Environmental and development economics kan videreføre B. i utviklingsstudier.
b. M. i Development geography kan også videreføre B. i utviklingsstudier.
c. M. i Peace and conflict studies kan videreføre B. internasjonale studier.
d. M. i psykologi, studieretningen for kultur, samfunns- og sosialpsykologi kan videreføre B. i kultur og kommunikasjon

De tre førstnevnte ble vedtatt opprettet før de tverrfaglige bachelorprogrammene kom i gang og med tanke på andre studentgrupper. Det bør nå vurderes om de kan utnyttes bedre som påbygninger på de tverrfaglige programmene. Flere masterprogrammer bør sannsynligvis vurdere å gjøre som psykologi og opprette en studieretning som legger spesielt til rette for overgang fra et tverrfaglig program. Opprettelsen av studieretninger på fakultetets disiplinære masterprogram diskuteres i del 4.3.5.

4.3.4 Siviløkonomutdanning, generalister for næringslivet

Det er en internasjonal trend at stadig flere universiteter oppretter siviløkonomliknende utdanning. Standard økonomisk-administrativ utdanning er satt sammen av større og mindre biter fra ulike samfunnsvitenskaplige disipliner. Dersom en mener at fakultetet ut fra samfunnsbehov burde utdanne mer for privat sektor, er det ikke umulig å se for seg at fakultetet kunne utvikle en siviløkonomutdanning. Det ville da være aktuelt å trekke inn valgemner fra HF (språk, historie), JUR og MN. Det UiO mangler for å starte siviløkonomutdanning er et tilstrekkelig stort fagmiljø i bedriftsøkonomi. Siviløkonomutdanning ville bety en bredere og mindre konjunkturavhengig rekruttering av studenter til UiO. Det ville imidlertid også bety at fakultetet forplikter seg til å opprettholde en lang rekke spesialiserte fagmiljøer uten hensyn til om dette bidrar til å heve forskningen ved fakultetet. Siviløkonomutdanning vil medføre relativt mye elementærundervisning og siviløkonomstudenter har lav tilbøyelighet til å gå videre til forskerutdanning.

Det finnes i dag ca 25 institusjoner som tilbyr økonomisk-administrativ utdanning i Norge, herav minst 7 som tilbyr femårige løp. UiO ville relativt lett kunne gi et tilbud som faglig sett er blant de bedre, men det vil kreve store investeringer over lang tid for å bygge opp en posisjon som kan konkurrere med NHH. Både hensynet til en rasjonell nasjonal arbeidsdeling og målet om å styrke de prioriterte forskningsområdene innen SV-fakultetet, tilsier at siviløkonomutdanning neppe er veien å gå. Det kan være mer hensiktsmessig å opprette en årsenhet innenfor feltet.

4.3.5 Utvikling av studieretninger på disiplinære masterprogram

Vi har tidligere vurdert muligheten for opprettelse av nye masterprogrammer bygd på de tverrfaglige bachelorprogrammene vi tilbyr i dag. Fakultetet er imidlertid usikre på kostnadene ved oppretting av slike masterprogram og hvor mange studenter slike masterprogram vil kunne trekke til seg. I dag finnes det muligheter for å kunne ta ulike fordypninger innenfor et masterprogram, men det er kun masterprogrammet i psykologi som har opprettet definerte studieretninger.

Utvikling av mer definerte studieretninger på flere av våre masterprogram vil bety en tydeliggjøring av de mulighetene som allerede finnes innenfor fakultetets masterprogram, og mulighet for å søke seg inn på en mer spesialisert retning. Gjennom programevalueringer på bachelornivå ser det ut til at studentene synes det er vanskelig å få en god nok oversikt over fakultetets tilbud på masternivå og hvilke faglige muligheter som finnes innenfor hvert program. Det ser også ut til at ”innpakningen” og navn på både eventuelle studieretninger og graden har betydning for søkerne. Det vil derfor være viktig å finne navn på studieretninger som godt gjenspeiler det reelle innholdet. En mulig konsekvens av oppdeling i studieretninger er at instituttene binder seg mer til en gitt emneportefølje enn i dag. En studieretning kan være en variasjon innenfor en felles programplan, og hvor mulighet for valg av studieretning ikke omfatter alle årene av studieprogrammet eller har en egen studieretningsplan. En studieretning kan også gi mulighet for valg som omfatter alle årene av studieprogrammet og hvor det foreligger en egen studieretningsplan. Hva slags type studieretning som vil passe best i våre programmer vil måtte vurderes på et senere tidspunkt.

Andre fordeler ved å innføre studieretninger:

- Studentene sluses tidlig inn på det temaområdet de skal skrive oppgaven innen, noe som kan lette gjennomføring på normert tid.
- Mulighetene for å koble forskning og studietilbud øker, siden faste ansatte kan sette i gang eller formidle prosjekter innenfor kjerneområdenes problematikk.
- Kjerneområdene vil kunne være en rød tråd fra bachelorprogrammet til masterprogrammet.
- Utvikling av studieretninger vil mest være et spørsmål om omorganisering.
- Administrativt vil dette være mer fleksibelt enn studieprogrammer da de primært vil være en organisering innenfor det disiplinære masterprogrammet.

Fakultetet er svært positive til å vurdere nærmere muligheten for å opprette studieretninger på de disiplinære masterprogrammene. Det er viktig at en slik oppdeling ikke begrenser mulighetene studentene har på master, men heller er med på å synliggjøre de mulighetene som finnes. Det må fortsatt være så fleksibelt at vi ikke mister studenter som har interesser som ligger noe utenfor kjernetilbudet i masterprogrammet. Masterprogrammet i psykologi har løst dette ved at flere av studieretningene er forholdsvis brede både mht. det faglige innholdet og ønskede opptakskrav til studieretningen. Fakultetet tror at opprettelsen av studieretninger er et bedre og mer realistisk alternativ enn å opprette nye masterprogram.

Ved opprettelse av studieretninger kan fakultetet også vurdere om det er ønskelig at enkelte av retningene gis på engelsk for å kunne tiltrekke seg internasjonale søkere, slik som i den kognitive studieretningen på masterprogrammet i psykologi. Internasjonal rekruttering vil være særlig aktuelt

når vi på et fagområde har et sterkt forskningsmiljø, men ikke tilstrekkelig nasjonal rekruttering til å utnytte dette i studiesammenheng. Dersom flere studieretninger skulle gis på engelsk, vil det være nærliggende å tenke på en eventuell studieretning innen for eksempel sosialantropologi. Faget er i seg selv internasjonalt. Fagmiljøet hevder seg godt i europeisk sammenheng både kvalitativt og ved at det hører med blant de større i sitt slag. På SV-fakultetet er sosialantropologi for tiden blant de studiene som har lavest opptakskrav og der kandidatene bruker lengst tid på å finne relevant arbeid.

4.3.6 Oppretting av årsenheter og utvikling av tverrfaglige/tematiske emnegrupper

Ved kartleggingen av konkurransesituasjonen for samfunnsfag ser vi at årsenheter som tilbys ved konkurrerende læresteder har gode søkertall og inntakskvalitet[16]. Fakultetet antar at flere av våre studenter faller fra de treårige bachelorprogrammene da de i utgangspunktet ikke ønsker en hel bachelorgrad. Opprettelse av årsenheter kan være en mulighet for å tilrettelegge for søkere som ikke ønsker seg inn på et treårig program, og fakultetet ønsker å utrede nærmere hvor de beste mulighetene ligger i utviklingen av slike tilbud. En årsenhet er et ettårig studieprogram (60 studiepoeng), og kan være en del av en bachelorgrad eller være grunnlag for et profesjonsstudium i disiplinen. En årsenhet kan også være avsluttende i seg selv, for eksempel som et års videreutdanning.

Fakultetet ser muligheter for utviklingen av tverrfaglige/tematiske emnegrupper (primært 40-grupper). I dag tilbyr fakultetet kun disiplinære emnegrupper, og det er opp til studentene å velge emner fritt fra andre disipliner som frie emner. Ved å opprette tematiske emnegrupper vil fakultetet ha et tilbud til studentene som er mer forutsigbart enn frie emner. Det vil være interessant å samarbeide med andre fakulteter for å opprette slike emnegrupper. Aktuelle 40- grupper kan være innen etnisitet, kjønn, offentlig administrasjon, arbeid og organisasjon, utvikling og klima. Det er et spørsmål om vi allerede har mange nok 40-grupper, men fakultetet vil vurdere hva som kan være interessante tverrfaglige/tematiske 40- grupper og hvilket formål de skal dekke.

4.3.7 Etter – og videreutdanningstilbud

Større innsats fra fakultetet i etter- og videreutdanning har stadig blitt etterlyst av UiO sentralt. Ressurssituasjonen har imidlertid gjort det vanskelig for fakultetet å følge opp. Etter fakultets mening er det også sterkt overdrevne forestillinger om fortjenestemulighetene ved etter- og videreutdanning på våre fagområder under dagens rammevilkår. Skal det gjøres noen større tiltak fra fakultetets side må det trolig være i form av videreutdanning som gir studiepoeng. Fakultetet kunne da utvikle utdanning spesielt tilrettelagt med hensyn til målgruppe, faglig innhold og pedagogisk tilnærming, og hvor det er en intensjon om å være tilpasset behov i samfunns- og arbeidsliv med egne opptak. Fakultetet ser at det vil kreve store ressurser for å få til et profesjonelt etter- og videreutdanningstilbud, men vil i tiden fremover vurdere om dette er et felt vi bør prioritere.

Fakultetet vet at bachelorprogrammene blir brukt til både etter- og videreutdanningsformål av personer som alt har avsluttet en høyere utdanning. Studentene vil da vanligvis bare følge deler av programmet. For å unngå at de på denne måten stenger yngre søkere ute fra programmene og for å synliggjøre det som skjer av etter- og videreutdanning, kan det være ønskelig å styre disse studentene inn i egne etter- og videreutdanningsprogrammer basert helt eller i hovedsak på emner som også brukes i bachelorprogrammene.

Fakultetet ser noen aktuelle muligheter for videreutdanning innenfor tilbudet vårt i dag. Særlig aktuelt er det å lage et slikt videreutdanningstilbud basert på årsenheten i psykologi. Årsenheten i psykologi er

[16] For eksempel har årsenheten i Politikk/forvaltning, HiO, 3,8 primærsøkere per studieplass, årsenhet i utvikling på UiA har 3 primærsøkere per studieplass og økonomi og ledelse, HiO har ca 17 primærsøkere per studieplass. Tallene er fra opptak til studieåret 2007/2008, vedlegg 1, nøkkeltall, tabell 8.

ikke lenger opptaksgrunnlag til profesjonsstudiet, og årsenheten vil være aktuell for en rekke yrkesgrupper, f. eks innen helsevesenet. Det er i dag en del søkere som tar årsenheten som videreutdanning, men undervisningen er kun tilrettelagt for fulltidsstudenter med undervisning primært på dagtid. Det vil være naturlig å gjøre noen innholdsmessige endringer i sammensetningen av årsenheten som videreutdanningstilbud (bl.a. fjerne exphil og exfac).

Det kan være mulig å lage en årsenhet i arbeid og organisasjon som inkluderer Prosjektforum eller en årsenhet i økonomi og administrasjon. Andre lignende tilbud i økonomisk – administrative fag har godt med søkere. Fakultetet vil i stor grad kunne opprette slike årsenheter ved å bruke emner som allerede inngår i emneporteføljen, men utfordringen er å tilrettelegge for studenter som ikke kan studere på fulltid eller dagtid.

Fakultetet har tidligere hatt to tematiske årsenheter som ikke fungerte slik vi ønsket. Det vil derfor være viktig i en videre vurdering å se spesielt på hvilke målgrupper slike årsenheter skal være rettet mot. Fakultetet ser behov for å opprette studietilbud til søkergrupper som ikke ønsker å ta en hel grad, da det ikke virker som om enkeltemneopptaket fungerer optimalt for alle grupper. Fakultetet har også studenter som ønsker å skaffe seg grunnlag for opptak på en mastergrad som de i utgangspunktet ikke er kvalifisert for.

Etterutdanning tilbys også som en del av ulike alumnusforeninger og f. eks Norsk Antropologisk forening og Psykologforeningen.

4.4 Samarbeidspotensial

Fakultetet har vurdert ulike samarbeid med de andre fakultetene. Her kan en også bygge videre på de tverrfakultære satsingsområdene som det legges opp til i den andre delen av fase 2 i fagprioriteringsprosessen, selv om dette nok ligger noe lengre frem i tid. Fakultetet ser i dag størst potensial i å videreutvikle samarbeidet med Det humanistiske fakultet. Vi har allerede et godt samarbeid på flere programmer med HF, og ser at vi kan få til ting som er interessant for begge parter. En redegjørelse av et slikt samarbeid er gjort nedenfor. Eksternt samarbeid med HiO og BI nevnes kort nedenfor.

Foruten samarbeid med HF, ser vi blant annet at interessante studietilbud kan utvikles i grenseflaten mellom Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet og SV, men det krever en betydelig satsing på å bygge opp fagmiljøer på de aktuelle områdene ved SV, for eksempel på miljøområdet[17]. Interessante tverrfaglige og tverrfakultære emnegrupper med eksisterende emner vil være lettere å få til. I forhold til Det juridiske fakultet har vi opplevd en del utfordringer i nåværende samarbeid. Vi ser mange interessante muligheter, men det vil være et større behov for tilrettelegging i forhold til våre studenter enn det er mulig å få til i dag. Det burde sannsynligvis også gjøres en gjennomgang for å se om emnetilbudene ved SV og Det medisinske fakultet kan samordnes bedre. Utviklingsmulighetene ligger i at de eksisterende tilbudene ved de to fakultetene kunne danne grunnlag for et utdanningsprogram rettet mot administrasjon av offentlig virksomhet mer generelt[18]. Fakultetet er usikre på samarbeid med Det utdanningsvitenskapelige fakultet utover det eksisterende samarbeidet på LAP – programmet.

[17] Det er nylig opprettet et bachelorprogram i Matematikk og økonomi administrert av Det matematisk – naturvitenskapelige fakultet og i samarbeid med SV. Dette området har utviklingsmuligheter også på masternivå, særlig i forhold til finans, forsikring og risikostyring. Potensialet er der både i forhold til arbeidslivet og studentrekruttering, noe programmene i "industriell økonomi" i Stavanger og Trondheim har vist. Det vil imidlertid kreve oppbygging av fagområder som er svakt representert ved SV-fakultet, spesielt finansteori.
[18] Potensialet for samarbeid med Det medisinske fakultet ligger først og fremst knyttet til programmet for Helseøkonomi og helseledelse.

4.4.1 Samarbeidspotensial med Det humanistiske fakultet

Områdestudier, metode og språk er trukket frem som de mest interessante nye samarbeidsmulighetene med HF. Med *områdestudier* forstår vi her emner, emnegrupper eller hele programmer der siktemålet er å gi en innføring i historie, kultur eller samfunnsforhold i et bestemt land eller en større geografisk region. Forskningsmessig må områdestudier forankres i de relevante humanistiske og samfunnsfaglige disiplinene. Områdestudier kan forutsette kjennskap til områdets språk, men kan også være basert på pensum på engelsk eller norsk. Det siste vil oftest være løsningen når området har flere språk. I dag er det HF som står for det aller meste av tilbudet i områdestudier ved UiO. SV har imidlertid enkelte områdeorienterte emner innen sosialantropologi og statsvitenskap. Europastudier (EU), som er et felles program mellom SV og HF, kan kanskje sees på som et slags områdestudieprogram, selv om det har mer fokus på EU og integrasjonsprosesser enn et typisk områdestudium.

Områdestudier inngår i to bachelorprogram ved HF, Asiatiske og afrikanske studier og Europeiske og amerikanske studier. I disse programmene kan studentene som alternativ til spesialiseringer ved HF også velge spesialisering i en av fem disipliner ved SV-fakultetet. SV-fakultetet ble først oppmerksom på at HF ville gi et slikt tilbud etter at det ble opprettet. Ordningen gir muligheter for å omgå opptaksreguleringene ved SV, men foreløpig har dette ikke vært noe stort problem.

Det kan være behov for å avklare forholdet mellom områdestudier og mer disiplinorienterte studier ved UiO. Utgangspunktet er da ønsket om at UiO skal prioritere femårige løp. Er det virkelig hensiktsmessig å legge opp til femårige løp i områdestudier, eller vil dette bli orienterende breddestudier uten tilstrekkelig faglig dybde? Alternativet vil være at studentene følger programmer der spesialiseringen er i språk, historie, statsvitenskap eller andre relevante disipliner. Dette kan kombineres med fokus på et område ved at:

i) det på lavere grad er mulig ved siden av den disiplinære spesialiseringen å få en bred innføring i kultur, historie og samfunnsforhold i et område
ii) ved mulighet for å knytte mastergraden til området
iii) ved at det der det er mulig tilbys et områdeorientert valgemne på masternivå. Det siste alternativet passer best med den holdningen SV-fakultetet tidligere har inntatt til tematisk orienterte mastergrader. Det betyr at områdestudier ikke presenteres som et eget programtilbud, men som en mulighet innenfor andre programmer.
iv) ved at det evt. også tilbys områdespesifikk internasjonal utveksling som del av studieforløpet.

Et sentralt spørsmål er om kompetansen for undervisning i områdestudier skal samles i egne enheter for områdestudier (slik det i stor grad er i dag) eller fordeles på de disiplinene som inngår. Dette har stor betydning for hvilken rolle SV skal spille i områdestudier. I noen tilfeller kan det også være et alternativ at de områdeorienterte emnene tas ved samarbeidende universiteter i området i stedet for ved UiO. Samarbeid i utviklingen av 40-grupper innen områdestudier er relevant for å blant annet å kunne danne 40-grupper med en sterk metode- og teorikomponent som kan brukes av studenter fra begge fakulteter.

Det er kun på bachelorprogrammet i Europastudier (EU) at språk er en fastere del av programplanen enn frie emner. Det kunne vært interessant å se på mulighetene for en fastere integrering av språk i noen av våre programmer på bachelornivå (f. eks internasjonale studier og sosialantropologi). Til tross for at studenter kan velge språk som 40-gruppe eller frie emner vil det gi fordeler mht helhet i programmet å vurdere det som en fastere komponent.

Det kan også være grunn til å se nærmere på muligheten for at emner på HF kan inngå i de disiplinære masterprogrammene på SV.

En del av kandidatene fra SV går inn i journalistisk arbeid. Journalistutdanningen ved høgskolene gir som regel en ganske overfladisk innføring i samfunnsfag. Samfunnet har et klart behov for journalister med mer spesialisert og sterkere fagbakgrunn, gjerne også med gode språkkunnskaper. BI har hatt en

viss suksess med et studieprogram i økonomisk journalistikk. Det kan være mulig for HF og SV i fellesskap (og eventuelt i samarbeid med HiO) å lage et attraktivt studieprogram i politisk journalistikk med stor vekt på statsvitenskap[19]. Arbeidsmarkedet burde ha plass for minst like mange politiske som økonomiske journalister. En innvending kan være at det på nasjonalt plan kan se ut til å være overkapasitet i journalistikkutdanningen i forhold til arbeidsmarkedets behov.

4.4.2 Eksternt samarbeid

Generelt sett har fakultetet hatt liten oppmerksomhet på eksternt samarbeid på utdanningssiden. Økonomisk institutt har en avtale med Høyskolen i Oslo om at studenter på utvalgte programmer hos dem kan ta emner ved Økonomisk institutt for å oppfylle inntakskravene til masterprogrammet i samfunnsøkonomi ved fakultetet. I mangel av ressurser til å lage et eget tilbud i bedriftsøkonomi ved UiO (utenom det som finnes ved MED) kunne det være en ide å utvide samarbeidet med høgskolen slik at flere studentgrupper kan ta bedriftsøkonomi der, samtidig som studenter fra høgskolen kan få adgang til andre emner ved UiO. Fagmiljøet ved høgskolen er imidlertid nokså lite og det kan være kapasitetsproblemer. Foreløpig er de eksisterende mulighetene lite brukt**.** Handelshøyskolen BI har et sterkere fagmiljø i bedriftsøkonomi enn HiO, og kunne derfor vært en interessant samarbeidsparter. Siviløkonomstudiet ved BI har også klart høyere inntakskrav enn økonomisk-administrative studier ved HiO. BI har sannsynligvis mindre interesse av å gjøre bruk av emner fra UiO. Forskjellen i finansiering (skolepenger i tillegg til offentlig finansiering ved BI) kan gjøre samarbeid vanskelig. Noragric (Department of International Environment and Development studies) ved UMB kunne vært en mulig samarbeidpartner innenfor feltet utvikling. Instituttet har i dag et godt samarbeid med blant annet HiO.

Fakultetet har et forholdsvis stort internasjonalt samarbeid med en rekke læresteder for delstudier i utlandet for studenter på både bachelor og masternivå. Fakultetet har i overkant av 150 utvekslingsavtaler. De fleste avtalene er med læresteder i Europa, men vi har også avtaler om utveksling i land som Sør-Afrika, USA, Reunion og Japan. Fakultetet har hatt en jevn økning i studenter som reiser på utenlandsopphold via fakultetets avtaler, og mulige nye partnere for utvekslingsavtaler vurderes kontinuerlig.

5. KONKLUSJON

Fakultetet er bedt om å identifisere områder hvor det foreligger et potensial for å få frem attraktive og faglig gode tilbud som må forventes å virke fornyende både på utviklingen av UiOs programportefølje og rekrutteringen til denne. Våre vurderinger har ikke bare handlet om utdanningstilbud som er forankret i våre faglige prioriteringer eller hvor det er et stort behov på arbeidsmarkedet etter en viss type kandidater. Vurderingene handler også om samfunnsbehov generelt. Her er det avgjørende at våre utdanningstilbud har grunnlag i kvalitativt gode forskningsmiljøer der grunnforskningselementet står sterkt. Det vil sikre at våre kandidater ikke bare utvikler ferdigheter, lærer seg teknikker og etablerer kunnskap til umiddelbar bruk i arbeidslivet, men også etablerer holdinger og utvikler analytiske ferdigheter som gjør dem i stand til å videreutvikle sin kompetanse i møtet med nye krav i arbeidsmarkedet og endrede samfunnsforhold.

SV-fakultetet har i dag en oversiktlig programportefølje og, med noen få unntak, en god søkning til sine programmer. Våre kandidater stiller gjennomgående sterkt på arbeidsmarkedet. Det er ikke lenge siden vi gjennomgikk en større revisjon av tilbudet i forbindelse med kvalitetsreformen. De største endringene i programtilbudet ble den gang gjort på bachelornivå. Det er to grunner til at den nye gjennomgangen av programtilbudet har vært en nyttig prosess med sikte på forbedringer og utvikling. For det første fordi det er åpenbart at vi kontinuerlig må arbeide for å forbedre det eksisterende

[19] UiO har i dag et masterprogram i journalistikk, men det bygger på bachelorutdanning i journalistikk eller medievitenskap.

tilbudet: utvikle emneporteføljen innefor programmene, forbedre læringsmål og studiestruktur. En nedgang i søkning til noen av masterprogrammene understreker dette behovet. Dessuten vil det alltid være vår målsetting å rekruttere de beste studentene innenfor de områder vi dekker, og det gjør vi kun ved å etablere en godt renommé og at utdanning herfra blir en kvalitetsgaranti på arbeidsmarkedet. For det andre fordi vi ser at utviklingen av studietilbudet – både det eksisterende og evt. nye tilbud – nå bør komme på masternivå. Det betyr slett ikke at bachelorutdanningen blir mindre viktig for fakultetet. Tvert om er kvaliteten på denne avgjørende for at SV kan fylle sin rolle innenfor et forskningsuniversitetet med god internasjonal klasse. Vi må fortsatt ha bachelorprogrammer som setter en høy standard for hvilke krav som stilles for universitetsstudier generelt og som grunnlag for rekruttering til masterstudier spesielt. Samtidig er det på masternivå vi har våre komparative fortrinn gjennom brede, disiplinbaserte forskningsmiljøer som er sterke nok til å drive og utvikle en både variert og spesialisert emneportefølje. Variasjonen er nødvendig for å fange studentinteresser og arbeidslivsbehov. Spesialisering kreves for å sikre den nærheten til forskningen som gir en langsiktig analytisk grunnkompetanse.

Fakultetet vil arbeide for å forbedre studieprogrammene og derigjennom også å forberede studentene bedre for arbeidslivet. Dette betyr i første omgang å bygge videre på de studieprogrammene og de disiplinene som fakultetet har i dag. Dette innebærer ikke status quo, men å forsette det kontinuerlige arbeidet med kvalitetsforbedringer innefor undervisningsprogrammene - å forbedre læringsmål, emnetilbud, undervisnings- og eksamensformer.

I beskrivelsen av utdanningstilbudet og i denne analysen har vi primært holdt oss til programnivå, selv om noe av det viktigste vedlikeholdsarbeid som sagt ligger på emnenivå. Det er etter vår mening likevel på programnivå de *strategiske* utfordringen ligger, og dette er også i tråd med styrets bestilling. På bachelornivå er det begrenset hvilke spørsmål vi ønsker å vurdere videre i denne omgang.
Vi har likevel pekt på at vi trenger å diskutere videre utviklingen av nye årsenheter. Dette kan avlaste problemet med programstudenter som aldri tenker å gjennomføre hele programmet, og dessuten fylle et behov for flere, og kanskje nye studentgrupper.

De mest interessante nye utdanningstilbudene som er vurdert på masternivå, er innenfor utviklingsforskning og arbeid og organisasjon. For utviklingsfeltet er vår konklusjon at den mest lovende veien fremover, er å supplere det tilbudet som allerede finnes, med opprettelse av studieretninger innenfor de disiplinære masterprogrammene. Utvikling av studieretninger er allerede til vurdering på enkelte av fakultetets enheter. Innenfor arbeid og organisasjon bør fakultetet, i samarbeid med enhetene, vurdere muligheten til å etablere et nytt masterprogram.

Mange av de mulighetene som har vært diskutert, vil ikke nødvendigvis føre til et økt behov for ressurser sett under ett, men vil kunne medføre en forflytning av ressurser mellom enheter. Det er interessant å se hvordan vi i større grad kan bruke de eksisterende opptaksrammene mer strategisk i forhold til våre prioriteringer på utdanningssiden, det være seg forflytning av plasser fra bachelor til masternivå eller å bruke deler av rammen på et bachelorprogram til for eksempel disiplinære årsenheter. Fakultetet har først og fremst tatt utgangspunkt i at opptaksrammene vil holde seg stabile når vi har vurdert utviklingsmuligheter innen fakultetets eksisterende studietilbud. Men for å oppnå vesentlige forbedringer i utdanningskvaliteten er det likevel ingen vei utenom å redusere forholdstallet student/lærer.

Uten tvil kan mye oppnås ved forbedringer innenfor dagens rammer og dagens studieprogrammer. En av fakultetets største utfordringer med dagens programportefølje er å synliggjøre hvilket tilbud vi faktisk har, de mulighetene som det gir studentene og det mangfold av kompetanse våre kandidater har når de går ut i arbeidslivet.

Vedlegg 1

Beskrivelse av utdanningstilbudet ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Utarbeidet som del av porteføljeanalyse av studietilbudet i arbeidet med faglige prioriteringer – fase 2

Innhold

1. Innledning 3
2. Programtilbudet ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet 3
2.1 Bachelorprogrammene 4
2.2 Årsenheter 6
2.3 Masterprogrammene 6
2.4 Profesjonsstudier 8
3. Konkurransesituasjonen 9
3.1 Konkurransesituasjonen på lavere grad 9
3.2 Konkurransesituasjon høyere grad 11
4. Arbeidsmarkedet for samfunnsvitere 12
4.1 Utviklingen de siste 10-15 årene 12
4.2 Arbeidsledighet blant nyutdannede 12
4.3 Sektortilknytning 13
4.4 Sysselsatte 13
4.5 Fremtidsutsikter 13
4.6 Oppsummering 15
5. Samarbeid med andre fag og fakulteter 15
6. Nøkkeltall 17

Tabelloversikt

Tabell 1: Disiplinære bachelorprogram og videre masterstudier ved SV 17
Tabell 2: Forholdstall opptaksrammer master og bachelor 2007/2008 17
Tabell 3: Tverrfaglige bachelorprogram og videre masterstudier 17
Tabell 4: Frafall første år på bachelorprogrammene kull 2004-2006 18
Tabell 5: Studiepoeng per programstudent 18
Tabell 6: Gjennomføring av master på normert tid eller tidligere 19
Tabell 7: Uteksaminerte kandidater med høyere grad fra SV-fakultetet 19
Tabell 8: Opptak til studieprogrammer gjennom samordna opptak 2007/2008 20
Tabell 9: Opptak til høyere grads studier 2007/2008 20
Tabell 10: Utenlandske studenter på engelskspråklige masterprogram 21
Tabell 11: Søknads- og opptakstall for samfunnsvitenskapelige masterprogram 2006 . 21
Tabell 12: Aldersfordeling på bachelornivå, registrerte studenter på program 22
Tabell 13: Kjønnsfordeling for primærsøkere til SV-programmer 2007/2008 23
Tabell 14: Søkere til lavere gradsstudier studieåret 2007/2008 23
Tabell 15: Topp 20 poenggrenser innen lavere grad, samfunnsvitenskapelige studier .. 31
Tabell 16: Kandidater med tilsvarende grader i samfunnsvitenskap 31
Tabell 17: Andel arbeidsledige fordelt på fagfelt og kjønn 32
Tabell 18: SV-kandidater utdannet i 2000-2004 fordelt på fagfelt og bransjer 32
Tabell 19: Antall sysselsatte samfunnsvitere fordelt på fagfelt, kjønn og alder 32

1. Innledning

I porteføljeanalysen av studietilbudet, som inngår i fase 2 i faglige prioriteringer, skal fakultetene utarbeide en sammenfattende beskrivelse av dagens studietilbud på programnivå. Beskrivelsen skal gi et utgangspunkt for den videre analysen og vurderingen av studietilbudet. Beskrivelsen og analysen skal innrettes mot programnivå og ikke mot emnenivå. Fakultetet vil i beskrivelsen fokusere på studiepoenggivende studieenheter som har et omfang på 60 studiepoeng eller mer, men rette et spesielt fokus mot masterløpet i studietilbudet.

I beskrivelsen vil fakultetet først prøve å gi et samlet bilde av programmene våre. Deretter vil vi vise viktige trender når det gjelder studentenes etterspørsel og utnyttelse av tilbudet, samt indikasjoner på attraktivitet i forhold til studenter og arbeidsliv. Siden det i de overordnede føringene påpekes at det tverrfakultære området skal vies stor oppmerksomhet i vurderingen, vil vi til slutt beskrive det nåværende samarbeid vi har med andre fakulteter ved Universitetet i Oslo på utdanningssiden.

2. Programtilbudet ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Det samfunnsvitenskapelige fakultet tilbyr i dag 25 studieprogram; elleve bachelorprogram, elleve masterprogram, to profesjonsstudier og en årsenhet. Fakultetet tilbyr i tillegg et phd.-program, men det vil ikke bli omtalt i denne beskrivelsen av programtilbudet.

Søkningen til lavere- og høyere grads studier ved fakultetet er høy. For opptak til programmer gjennom Samordna opptak hadde fakultetet studieåret 2007/2008 et gjennomsnittlig inntakskrav på primærvitnemålskvoten på nærmere 51 poeng. Ved opptaket til de toårige masterprogrammene hadde vi et snitt på en sterk C. Vårt studietilbud på lavere grad retter seg primært mot søkere som ønsker å fullføre en treårig grad, men det er muligheter for å ta emner som privatist eller enkeltemnestudent. Fakultetet har i liten grad satset på å tilby etter- og videreutdanning.

SV-fakultetet har et forholdstall mellom studenter og vitenskapelig tilsatte på ca 33[1]. Fakultetet vil fremheve at tross det høye tallet studenter per ansatte, er søkningen til alle våre studier meget god (jfr. tabell 8 og 9), og det er ingen indikasjoner på at våre studenter i større grad enn gjennomsnittet ved UiO faller fra studiene, har lavere gjennomstrømming eller er misfornøyd med studietilbudet. Siden innføringen av Kvalitetsreformen høsten 2003 er to årsenheter nedlagt, mens to nye masterprogrammer er opprettet. Programtilbudet er oppsummert i oversikten under.

Oversikt over programtilbudet ved SV-fakultetet 2007/2008 (opptaksramme i parentes)

Bachelorprogram		**Masterprogram**	
Disiplinære	*Tverrfaglige/tematiske*	*Disiplinære*	*Tematiske*
- Samfunnsøkonomi (110) - Psykologi (160) - Sosialantropologi (115) - Samfunnsgeografi (55) - Sosiologi (140) - Statsvitenskap (180)	-Europastudier (EU) (60) -Internasjonale studier (60) -Kultur og kommunikasjon (60) -Offentlig administrasjon og ledelse (60) -Utviklingsstudier (60)	- Samfunnsøkonomi (60[2]) - Psykologi (60) - Sosialantropologi (55) - Samfunnsgeografi (23[3]) - Sosiologi (80) - Statsvitenskap (120)	- Teknologi, innovasjon og kunnskap (15[4]) - ESST - Society, Science and Technology in Europe (15[3]) - Development Geography (4[2]) - Environmental and Development Economics (25[1]) - Peace and Conflict Studies (20)
Årsenhet		**Profesjonsstudium**	
- Psykologi (100)		- Psykologi (100/88[5]) - Samfunnsøkonomi (55)	

[1] Registrerte studenter per undervisnings- forsknings- og formidlingsårsverk. Stipendiater og post. doc er ikke inkludert. Kilde: DBH

[2] Samfunnsøkonomi og Environmental and Development Economics har felles opptaksramme (85).

[3] Samfunnsgeografi og Development Geography har felles opptaksramme (27).

[4] Teknologi, innovasjon og kunnskap og ESST - Society, Science and Technology in Europe har felles opptaksramme (30)

[5] Psykologi har opptak til første år (100) og andre år (88) – opptak hvert semester

2.1 Bachelorprogrammene

Seks av de elleve bachelorprogrammene er disiplinære program, som gir fordypning i en av fagdisiplinene ved fakultetet. Disse programmene administreres av instituttene ved fakultetet. Det tilbys masterprogram som bygger videre på de disiplinære bachelorprogrammene.

Fem av programmene er tverrfaglige (tematiske). Disse programmene er sammensatt av emner fra flere forskjellige disipliner samt egne tematiske/tverrfaglige emner. Programmene administreres av Det samfunnsvitenskapelige fakultet. Det tilbys ikke tverrfaglige/tematiske masterprogram som bygger direkte på bachelorprogrammene, men studentene kan ta disiplinære spesialiseringer i bachelorprogrammet for å kvalifisere for disiplinære masterprogram.

2.1.1 Disiplinære bachelorprogram

De disiplinære programmene har noenlunde lik struktur:

- En emnegruppe (minst 80 studiepoeng) som gir fordypning innenfor faget. Fordypningen danner opptaksgrunnlaget til master i samme disiplin. Samfunnsøkonomi har fordypning på 90-studiepoeng. De andre programmene har fordypning på 80-studiepoeng.
- En emnegruppe på 40 studiepoeng innenfor et fagområde. De fleste programmene har en liste med bestemte 40-grupper som er anbefalt/godkjent innenfor programmet), mens f.eks. sosialantropologi har ingen anbefalinger, dvs. godkjenner alle.
- examen philosophicum og examen facultatum (fakultetet tilbyr egen samfunnsvitenskapelig variant, som programstudentene i utgangspunktet tar).
- Øvrige emner (inntil 40 studiepoeng) som kan velges fritt. Her er det ingen anbefalinger, men studenter som skal ta delstudier i utlandet anbefales å ta de frie emnene i utlandet.

Overgang fra bachelor til master

De disiplinære bachelorprogrammene er utformet på en slik måte at studentene skal kunne gå videre på et masterprogram i samme fag. En gjennomgang av det første kullet som startet på bachelorprogrammet høsten 2003 (inkl. overgangsstudenter fra den gamle studieordningen), viser at mellom 20 og 30 prosent av studentene som startet på bachelorprogrammet har fått opptak på masterprogram innenfor samme fag høsten 2007 eller tidligere, jfr. tabell 1.

For psykologi er tallene lavere, noe som bla. kan forklares ved at det ble først opprettet et masterprogram høsten 2004 og at det er få plasser på masterprogrammet i forhold til antall som starter på bachelorprogrammet. Det viser seg også at noen av studentene fra de ulike disiplinære bachelorprogrammene går videre på et av de andre masterprogrammene som tilbys ved fakultetet, og da primært en av de tematiske masterprogrammene.

Ser man på forholdet mellom opptaksrammene på de disiplinære bachelorprogrammene og de disiplinære masterprogrammene, så varierer det mellom fagene. Det er færrest plasser på master i psykologi (60) sett i forhold til bachelorplassene (160), mens statsvitenskap og samfunnsøkonomi (inkl. miljø- og utviklingsøkonomi) har flest plasser på master i forhold til rammene på bachelor (her er forholdstallet mellom masterplasser og bachelorplasser hhv. 0,7 og 0,8), jfr. tabell 2.

For disse programmene må man også ta med studieplasser på de tverrfaglige bachelorprogrammene ved fakultetet i vurderingen, siden studentene tilbys spesialiseringer i statsvitenskap og samfunnsøkonomi i flere av disse programmene. Masterprogrammene i samfunnsøkonomi er også åpne for internasjonale søkere, og spesielt masterprogrammet i miljø- og utviklingsøkonomi tar opp mange studenter med denne bakgrunnen (nesten 80 % høsten 2007). Skal man vurdere forholdstallet mellom opptaksrammene på lavere og høyere grad, må man derfor ta hensyn til flere grupper enn de som tas opp og rekrutteres fra de disiplinære bachelorprogrammene.

2.1.2 Tverrfaglige bachelorprogram

De tverrfaglige bachelorprogrammene er bygget opp på en annen måte enn de disiplinære bachelorprogrammene. Strukturen for programmene er noenlunde lik:

- programdefinerte emner (minst 120 studiepoeng). Programmene tilbyr to eller tre emner selv. Dette er i hovedsak innførings- og avlutnings-/oppgaveemner. De andre emnene som inngår her er emner fra flere fag og fakulteter. Noen av emnene er obligatoriske, mens andre er valgfrie slik at studentene kan velge emner her i forhold til disiplinær spesialisering
- examen philosophicum og examen facultatum
- eventuelt emner (inntil 40 studiepoeng) som kan velges fritt. Ved noen av programmene, for eksempel utviklingsstudier må studentene bruke flere av de frie emnene til å ta bestemte emner dersom de planlegger å gå videre på et disiplinært masterprogram.

Under følger en oversikt over de mulige disiplinære spesialiseringene innefor de ulike programmene.

Disiplinære spesialiseringer i programmene som kvalifiserer for opptak til masterprogram

Program	**Disiplinære spesialiseringer**
Europastudier (EU)	Statsvitenskap og historie
Internasjonale studier	Statsvitenskap, historie og samfunnsøkonomi
Kultur og kommunikasjon	Sosiologi, sosialantropologi, psykologi og medievitenskap
Offentlig administrasjon og ledelse	Statsvitenskap, sosiologi, samfunnsøkonomi og forvaltningsinformatikk
Utviklingsstudier	Samfunnsgeografi, samfunnsøkonomi, sosialantropologi og statsvitenskap

Overgang fra bachelor til master

Andelen av de som starter på et tverrfaglig bachelorprogram og som begynner på ett av de disiplinære masterprogrammene er noenlunde i samsvar med andelen som går videre fra de disiplinære bachelorprogrammene. For kullet som startet høsten 2003 er det færrest av de som startet på programmet Offentlig administrasjon og ledelse (14 %) som har gått videre på en disiplinær master innenfor et av spesialiseringsfagene, mens for de andre programmene er det mellom 23 % og 35 % av de som starter på et av de tverrfaglige bachelorprogrammene som går videre på master på fakultetet, jfr. tabell 3.

Fra de tverrfaglige programmene er det flest som begynner på masterprogrammet i statsvitenskap. For bachelorprogrammet i kultur og kommunikasjon er det flest som går videre på masterprogrammene i sosiologi eller medievitenskap. Masterprogrammet i historie rekrutterer en del studenter fra programmene Internasjonale studier og Europastudier (EU). Med unntak av masterprogrammet i forvaltnings-informatikk, som til nå ikke har rekruttert noen studenter fra bachelorprogrammet offentlig administrasjon og ledelse, er alle de disiplinære masterprogrammene som er nevnt overfor representert med studenter som har begynt på ett av de tverrfaglige bachelorprogrammene.

Flere av de tverrfaglige bachelorprogrammene rapporterer at det er et ønske om å opprette tverrfaglige masterprogram som en forlengelse av bachelorprogrammene. Selv om fakultetet rekrutterer relativt bra med studenter til masterprogrammene fra de tverrfaglige bachelorprogrammene, så er det en god del av disse studentene som søker seg til andre tverrfaglige masterprogrammer i Norge eller utlandet, fordi det ikke finnes et mastertilbud som er en direkte forlengelse av bachelorprogrammet de har fullført.

2.1.3 Frafall og gjennomføring

Tallene for gjennomføring på bachelor er problematiske, da studentene ikke registreres som ferdige kandidater før de har bestilt sitt bachelorvitnemål. Studentene kan selv avgjøre når det velger å få utstedt vitnemålet. En del studenter tar opp emner, eller tar ekstra studiepoeng utover kravene til en grad. I tillegg er det en del studenter som fullfører en fritt sammensatt bachelorgrad, og disse blir ikke alltid registrert med fullført, siden de ikke har fullført programmet med den 40-gruppen som programmet anbefaler (en god del har ekstern utdanning som kan brukes som en 40-gruppe i en fritt sammensatt bachelorgrad).

Antall studenter som har fullført våre bachelorprogram er derfor trolig vesentlig høyere enn tallene indikerer.

Tall for frafall det første året på bachelorprogrammet, målt ved antall registrerte studenter i hhv. 1. og 3. semester for et bestemt kull, viser at det gjennomsnittlige frafallet for de tre siste kullene ved SV-fakultetet var 36 %, jfr. tabell 4. Frafallet på de tverrfaglige bachelorprogrammene er i gjennomsnitt lavere enn for de disiplinære bachelorprogrammene, men for noen av de tverrfaglige programmene har frafallet for det siste kullet vært like høyt som det gjennomsnittlige frafallet for de disiplinære bachelorprogrammene. Det er i utgangspunktet kun Internasjonale studier som skiller seg positivt ut ved at det har hatt relativt lavt frafall gjennom hele perioden. Samlet for alle programmene ved SV-fakultetet på lavere nivå er frafallet høyere for de som startet høsten 2006 enn for de tidligere kullene. Dette er en negativ utvikling som fakultetet vil se nærmere på.

I gjennomsnitt er det de programmene som tar opp færrest studenter som har det laveste frafallet. Internasjonale studier, som er det programmet som har det høyeste poengkravet ved opptaket, er også det programmet med lavest frafall, mens de programmene som har høyest frafall er også blant de som har lavest poenggrense ved opptaket (jfr. tabell 4 og 8). Ser man på frafall de to første årene, viser det seg at godt over halvparten av de som startet på programmene ikke lenger er aktive på programmet. Selv om frafallet er høyt, er ikke frafallet for fakultetet noe høyere enn andre fakulteter som det er naturlig å sammenligne seg med (bl.a. HF).

Av de studentene som skulle ha fullført våren 2007 etter normert tid, viser det seg at ca. 20 % av de som startet på et av bachelorprogrammene er registrert som aktive høsten 2007. Men som tidligere nevnt, så er det knyttet usikkerhet til å bruke et slikt tall for å illustrere hvor mange som ikke fullfører på normert tid.

2.1.4 Studiepoengproduksjon per student

I tabell 5 er det en oversikt over studiepoengproduksjon per programstudent for de ulike programmene ved SV-fakultetet som viser at det er en god del forskjell mellom programmene. På bachelor er det tre av de tverrfaglige programmene, Utviklingsstudier, Kultur- og kommunikasjon og Internasjonale studier, som har høyest studiepoengproduksjon per student. Disse programmene har en relativt høy andel med aktive studenter, samtidig som de aktive studentene produserer et relativt høyt antall studiepoeng per semester. De tre programmene er også blant de bachelorprogrammene som har høyest poenggrense ved opptaket, jfr. tabell 8, og blant de programmene med lavest frafall det første året, målt ved antall registrerte studenter i hhv. 1. og 3. semester av programmet, jfr. tabell 4.

2.2 Årsenheter

Det samfunnsvitenskapelige fakultet opprettet høsten 2003 tre årsenheter. Grunnet kutt i studieplasser for 2005/2006 ble det ikke tatt opp studenter til årsenhet i etnisitet og flerkulturelle samfunn og årsenhet i utvikling og miljø. Disse to årsenhetene ble offisielt nedlagt fra opptaket til studieåret 2006/2007. For studieåret 2007/2008 tilbyr vi kun psykologi som årsenhet. Denne årsenheten var tidligere opptaksgrunnlaget til profesjonsstudiet i psykologi, men fra og med høsten 2007 er opptakskravet til profesjonsstudiet endret til generell studiekompetanse.

Vi vil i den videre beskrivelsen fokusere lite på årsenheten, men vektlegge bachelor- og mastertilbudet ved fakultetet.

2.3 Masterprogrammene

Det samfunnsvitenskapelige fakultet tilbyr elleve masterprogram. Med unntak av masterprogrammet ESST - Society, Science and Technology in Europe (90 studiepoeng) er programmene toårige og krever at man har en bachelorgrad, eller tilsvarende, før man starter på programmet. Seks av disse er disiplinære masterprogram, mens fem av programmene kan sies å være tematiske. Masterprogrammene i statsvitenskap og samfunnsøkonomi har opptak to ganger i året, mens de andre programmene har opptak kun en gang i året (høst).

2.3.1 Disiplinære masterprogram

Med unntak av masterprogrammet i psykologi, som ble opprettet høsten 2004, er de disiplinære masterprogrammene en forlengelse av cand.polit.-utdanningene i den gamle studieordningen.

De seks disiplinære masterprogrammene er alle toårige, men strukturen på programmene er ulik. Det varierer blant annet i hvor stor grad undervisningsdelen er obligatorisk, men alle har minst ett obligatorisk emne utover masteroppgaven. Omfanget av masteroppgaven varierer mellom 30 og 60 studiepoeng. På masterprogrammet i samfunnsgeografi er det mulig å velge mellom masteroppgave på 30 eller 60 studiepoeng.

Masterprogrammet i psykologi skiller seg fra de andre programmene ved at det tilbys fire ulike studieretninger med eget opptak: Arbeid og organisasjonspsykologi, Kognitiv nevropsykologi, Helse og sosialpsykologi og Kultur, samfunn og sosialpsykologi.

Det er mulig å ta spesialiseringer i de andre programmene, ved at man setter sammen en kombinasjon av valgfrie emner innefor samme tema/område, men de er ikke organisert som egne studieretninger. Økonomisk institutt tilbyr et masterprogram innenfor området miljø- og utviklingsøkonomi ved siden av masterprogrammet i samfunnsøkonomi, mens Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi tilbyr et program i Development Geography ved siden av masterprogrammet i samfunnsgeografi. Disse to programmene har en litt annen rekrutteringsprofil enn programmene innenfor samme fagdisiplin.

For opptak til de disiplinære masterprogrammene kreves det i utgangspunktet at man har en bachelorgrad med fordypning i det faget man tas opp på. Men programmene har tilpasset opptakskravene til de ulike tverrfaglige bachelorprogrammene, slik at kravet til fordypning er mindre enn studenter som tas opp fra de disiplinære bachelorprogrammene. For at man skal kunne tas opp fra et av de tverrfaglige bachelor-programmene ved fakultetet kreves det at man har minimum 60 studiepoeng i det faget man skal gå videre med på master.

2.3.2 Tematiske masterprogram

Programmene ESST- Society, Science and Technology in Europe, Teknologi, innovasjon og kunnskap og Peace and Conflict Studies kan sies å være flerfaglige, mens programmene miljø- og utviklingsøkonomi og Development Geography har fokus på ett eller flere temaer innenfor en fagdisiplin.

For de tre flerfaglige masterprogrammene er opptaksgrunnlaget mer heterogent enn for de disiplinære programmene. Alle studenter som har fullført et av bachelorprogrammene ved Det samfunns-vitenskapelige fakultet kvalifiserer for videre studier på de flerfaglige masterprogrammene. I tillegg tar programmene opp studenter med annen bakgrunn.

Masterprogrammene i miljø- og utviklingsøkonomi og Development Geography har i utgangspunktet rekruttert utenlandske studenter, og da en god del kvotestudenter. Masterprogrammet i miljø- og utviklingsøkonomi åpnet også for nordiske søkere høsten 2003, men her er hovedvekten fortsatt utenlandske studenter. Masterprogrammet Development Geography er ikke åpent for nordiske søkere.

2.3.3 Internasjonalisering

Fakultetet tilbyr fire studieprogrammer på master som retter seg mot utenlandske søkere ved at undervisning og informasjon gis på engelsk: Economics (samfunnsøkonomi), Peace and Conflict Studies, Development Geography og Environmental and Development Economics (miljø- og utviklingsøkonomi). I tillegg er studieretningen Cognitive Neuroscience på masterprogrammet i psykologi åpen for utenlandske søkere.

Ser vi på opptaket for høsten 2007 er det kun Development Geography (100 %) og Environmental and Development Economics (78 %) som har høy andel av studenter med utenlandsk bakgrunn. For de andre masterprogrammene der vi tilbyr undervisning på engelsk, er andelen aktive studenter med utenlandsk bakgrunn lavere enn 30 %, jfr. tabell 10.

2.3.3 Gjennomføring

Det ble i perioden høst 2003 – høst 2005 tatt opp ca. 1200 studenter på de 10 masterprogrammene ved SV-fakultetet (Teknologi, innovasjon og kunnskap ble først opprettet høsten 2006). Av disse var det ca. 29 % som fullførte på normert tid[6] eller tidligere. Dette er langt unna fakultetets målsetting om at 40 % skal gjennomføre på normert tid. Den samlete gjennomføringen ved fakultetet har vært best for kullet som startet høsten 2005. Her var det 39 % som gjennomførte på normert tid eller tidligere. Det er forøvrig store forskjeller mellom programmene, jfr. tabell 6.

Vi ser også at det er lavere gjennomsnittlig gjennomføring for de kullene som starter om våren. Programmer som har hatt opptak to ganger i året har også lavere gjennomføring enn de programmene som kun har opptak en gang om året. Det kan stilles spørsmål om tilrettelegging og oppfølging av studentene er like god ved opptak om våren og når man har opptak to ganger i året.

Det kan også se ut som at det er programmer som tar opp mange studenter hvert år som har størst problemer med gjennomføringen enn de som tar opp færre studenter. Tar man opp flere studenter så blir det følgelig en mindre oversiktelig gruppe å følge opp.

2.4 Profesjonsstudier

Fakultetet tilbyr to profesjonsstudier: Profesjonsstudiet i psykologi er et seksårig studieprogram og profesjonsstudiet i samfunnsøkonomi er et femårig masterprogram. Begge utdanningene er spesialistutdanninger der man studerer det samme faget gjennom hele utdanningen.

Profesjonsstudiet i psykologi fører fram til graden cand.psychol. Graden cand.psychol. gir grunnlag for å søke om autorisasjon som psykolog. Profesjonsstudiet i psykologi ble lagt om studieåret 2007/2008 med opptaksgrunnlag direkte fra videregående skole. Tidligere var årsenheten i psykologi opptaksgrunnlaget.

Profesjonsstudiet i samfunnsøkonomi ble lagt om høsten 2003, men programmet bygger på det tidligere cand.oecon.-studiet, som var ett halvt år lengre. Opptakskravet til profesjonsstudiet i samfunnsøkonomi var tidligere mellomfag i samfunnsøkonomi, men i forbindelse med endringen i 2003 ble opptaket basert på bakgrunn av karakterer fra videregående skole.

Begge programmene har en stram struktur med mange obligatoriske emner i programmet, men psykologi har et stort innslag av praksis (klinisk psykologi), som samfunnsøkonomiprogrammet ikke har. Det er et tydeligere skille mellom profesjonsstudiet i psykologi og masterløpet (3 +2 år) i psykologi enn det tilsvarende skillet mellom profesjonsstudiet i samfunnsøkonomi og masterløpet (3 +2 år) i samfunnsøkonomi når det gjelder innhold i utdanningen og hva slags jobber man kvalifiserer for etter endt utdanning. Masterprogrammet i psykologi kvalifiserer ikke for arbeid som psykolog, og har ingen praksis eller opplæring i klinisk arbeid.

2.4.1 Frafall og gjennomføring

Frafallet på profesjonsstudiet i psykologi har vært veldig lavt. Flesteparten av studentene som er blitt tatt opp fullfører studiet. Av de 46 studentene som startet på studiet høsten 2003 er det fortsatt 44 som er registrert som aktive etter ni semestre. Det høyeste frafallet for de kullene som har startet siden høsten 2003 er 14 %. Dette har nok sammenheng med opptaksordningen til studiet, der studentene som ble tatt opp hadde veldig gode karakterer fra årsenheten i psykologi før de begynte på profesjonsstudiet. Studentene som er blitt tatt opp til dette studiet er veldig motivert for studiet og de har et klart bilde av hva studiet går ut på. Det blir spennende å se om det blir store endringer i frafallsprosenten når opptaksordningen er endret fra høsten 2007.

[6] Tallene er ikke korrigert for de som har sluttet på programmet, eller for de som har hatt permisjoner i løpet av studiet.

Profesjonsstudiet i samfunnsøkonomi har opplevd at endringen i opptaksordning har ført til større frafall på studiet. Når opptaksgrunnlaget var karakterene fra mellomfaget i samfunnsøkonomi var frafallet lavt. Av de som fikk opptak på grunnlag av mellomfaget høsten 2003 har 90 % fullført masterprogrammet. Ser man på kullene som har fått opptak de senere årene med grunnlag av karakterene fra videregående skole, er frafallsprosenten det første året mellom 20 og 25 %, mens 2 av 3 av de som startet på programmet i 2004 og 2005 er fortsatt aktive på programmet etter to år. Noen av studentene som begynner på profesjonsstudiet slutter for å gå videre på bachelorprogrammet i samfunnsøkonomi, men det er mange som ikke fortsetter på videre studier i samfunnsøkonomi.

3. Konkurransesituasjonen

Fakultetet har kartlagt konkurransesituasjonen på lavere og høyere grad for å kunne si noe om etterspørselen fra studentene og hvordan vi ligger an i forhold til andre samfunnsfaglige studietilbud. På lavere grad omfatter beskrivelsen studier med søkning via Samordna Opptak. Nedenfor beskrives kort indikatorer som har betydning for fakultetets posisjon på studiesiden på lavere og høyere grad.

3.1 Konkurransesituasjonen på lavere grad

3.1.1 Rekruttering fra nærområdet

Vi står i et konkurranseforhold i forhold til institusjoner som gir samme eller tilsvarende utdanning som oss. Dette gjelder selv om vi rekrutterer svært mange av studentene fra vår egen region. 40 % av søkerne til læresteder i Oslo kommer fra Oslo og Akershus. Et av våre fremste konkurransefortrinn er vår geografiske beliggenhet. De siste årene har høyskoler og universiteter fra andre deler av landet intensivert markedsføringen i vårt nærområde. Søkere fra Oslo og omegn som søker seg utenfor det området de bor i, søker seg til læresteder i Sør-Trøndelag og Hordaland.

3.1.2 Flere konkurrenter

Konkurransesituasjonen har endret seg de siste årene ved at det er flere aktører på utdanningsmarkedet. På mange av våre fagområder konkurrerer vi ikke lenger kun med andre og flere universiteter, men også med høyskolesektoren og utdanningsinstitusjoner i utlandet.

Det ser ut til at en god del av våre studenter velger å reise til utlandet etter endt bachelorgrad og at flere allerede har avlagt studier i utlandet før de søker seg til oss for å avslutte graden sin her. Det er nå tilrettelagt på alle våre programmer for delstudier i utlandet, men fakultetet antar ikke at det gir oss noe større konkurransefortrinn fordi veldig mange av de konkurrerende studietilbudene også har tilrettelagt for delstudier i utlandet.

3.1.3 Nærområdet vs. hele landet[7]

Tallene i tabell 14 viser at alle våre disiplinære programmer har størst andel av primærsøkerne. De universitetene som skiller seg mest ut som våre konkurrenter i forhold til søkere er UiB og NTNU. Statsvitenskap og sosiologi skiller seg ut med flest konkurrenter fra høyskolesektoren, hvor det tilbys både bachelor og årsenhet. Det kan tenkes at Universitetet i Agder (tidligere HiA) som nylig er blitt universitet vil bli en større konkurrent fremover. Vår største konkurrent i forhold til de tverrfaglige programmene er UiB. UiB tilbyr lignende studier både i utviklingsstudier, Europastudier og offentlig administrasjon og ledelse. Av læresteder i nærmiljøet vil HiO være en sterk konkurrent, da de tilbyr både utviklingsstudier og diverse tilbud innen offentlig administrasjon og ledelse. BI er trolig en stor konkurrent for våre programmer i samfunnsøkonomi og til dels offentlig administrasjon og ledelse.

[7] Sammenligningsgrunnlaget er læresteder i Norge som gir utdanning innen våre disipliner og våre tverrfaglige programmer i Norge (se tabell 14). Noen små programmer med usikker faglig forankring er tatt ut.

3.1.4 Vår andel av søkerne

Ved å se på antall søkere som har våre fag som førsteprioritet i sin søknad til Samordna Opptak, kan vi få et inntrykk av våre studiers popularitet. I snitt har både UiO[8], UiB og NTNU 1,8 primærsøkere til hver studieplass på sine samfunnsfaglige programmer. UiB og NTNU har en noe større programporteføljе, hovedsakelig grunnet årsenheter. En del årsenheter har bra søkning. Av de som skiller seg ut med ekstra bra søkning er vår egen årsenhet i psykologi, årsenheter innen utviklingsstudier ved UiB og UiA og årsenheter innen økonomi og administrasjon. Årsenheter innen samfunnsøkonomi og statsvitenskap har gode søkertall sett i forhold til rammen, men antallet primærsøkere er ikke så høyt som de ovennevnte årsenhetene.

Alle våre psykologistudier ligger på topp med antall førsteprioritetssøkere. Etter psykologistudiene er det flest førsteprioritetssøkere til internasjonale studier. Av våre disiplinære programmer var statsvitenskap mest populært i 2007. Vi ser de samme trendene i forhold til popularitet også hos UiB, NTNU og UiT. Totalt sett var det psykologistudier og økonomi og administrasjonsstudier som var mest populære innen samfunnsfag over hele landet ved siste opptak (hadde flest førsteprioritetssøkere). Blant topp 10 i landet var det kun internasjonale studier, UiO som ikke var psykologi eller øk/adm. studier. Økonomi og administrasjonsstudier har økt betraktelig siden 2004.

Ved en sammenligning av søkertall og antall plasser med tilsvarende tilbud ved andre universiteter og høyskoler får vi et inntrykk av vår "markedsandel". SV har generelt sett mange søkere til sine program og har en forholdsvis høy andel av markedet for alle våre studieprogrammer på lavere grad. I sum har vi flest søkere. Mange av høyskolene har mange søknadsalternativer med relativt på plasser. Når det gjelder psykologi har både NTNU og UiB en langt større andel studieplasser enn oss. Fakultetet har gjennom flere år hatt høy inntakskvalitet og en tilfredsstillende studiepoengsproduksjon. Tabell 14 viser et bilde av hvem som gir tilsvarende tilbud som oss, og hvor stor andel av søkerne vi har innenfor de forskjellige fagområdene. På de disiplinære programmene har vi størst andel av søkerne innenfor fagene psykologi og statsvitenskap. Blant de tverrfaglige programmene har spesielt bachelorprogrammene internasjonale studier og kultur og kommunikasjon en stor andel av studentene. Vi har naturlig nok størst andel av studentene på programmer det er ingen eller få andre som tilbyr.

Generelt over har vi høyere poengkrav[9] (primærkvote) enn ved konkurrerende tilbud ved de ulike høyskolene. Høyskolene tar for eksempel inn alle sine søkere til sosiologi og statsvitenskapsstudiene. I forhold til disiplinene er våre største konkurrenter sett i forhold til poengkrav de andre universitetene. Gjennomsnittlig inntakskkrav på primærvitnemålskvoten for våre programmer er 51 poeng. I forhold til de tverrfaglige programmene har vi færre konkurrenter. Utviklingsstudier har for eksempel høyest poenggrense i forhold til konkurrerende program (53,2), men tilbud ved UiB (50,9) og HiO (50,6) ligger høyt de også. Av topp 20 poenggrenser i Norge (se tabell 15) har vi 6 av våre studier med psykologi, profesjon på topp. Av de andre studiene som har høye poengkrav blant våre konkurrenter kan det nevnes samfunnsøkonomistudier ved UiB og NTNU og Europastudier ved NTNU.

3.1.5 Kort om demografisk rekruttering

Ved opptaket gjennom Samordna opptak 2007/2008 hadde SV-fakultetet 67 % kvinnelige primærsøkere og 33 % mannlige primærsøkere. De programmene med flest kvinnelige søkere var profesjonsstudiet i psykologi og bachelorprogrammet i kultur og kommunikasjon. Samfunnsøkonomi og statsvitenskap hadde færrest kvinnelige søkere. Kjønnsfordelingen har vært forholdsvis lik siden 2003. Se tabell 13 for en oversikt over kjønnsfordelingen for primærsøkere til bachelor - og profesjonsprogrammene.

15 % av fakultetets bachelorstudenter er i aldersgruppen 16-20 år og 53 % er i aldersgruppen 21-25 år. Se tabell 12 for en oversikt over aldersfordelingen på bachelornivå.

[8] Profesjonsstudiet i psykologi, opptak høst med over 30 primærsøkere per studieplass er tatt ut for en bedre sammenligning. Det kan tenkes at dette tallet var unormalt høyt i år, siden det var første gang profesjonsopptaket går via SO.

[9] Poengkrav fra det siste opptaket via Samordna Opptak for studieåret 2007/2008

UiO har iverksatt tiltak for å rekruttere flere studenter med innvandrerbakgrunn. SV fakultetet har ingen stor andel av disse studentene.

3.1.6 Hvorfor søker studentene til UiO?

Undersøkelsen Studentspeilet[10] fra 2005 og 2007 viser at UiO har et omdømme blant utdanningssøkende som et universitet med god faglig kvalitet på sine studier. Studenter som hadde høye forventninger til UiO fagligsett når de begynte her, har fått innfridd dette og er svært fornøyde. Studentene ved UiO er av den oppfatning at universitetsstudiene er relevante for deres senere yrkesvirksomhet. Andre årsaker som oppgis ved valg av studium ved UiO er:

- et studium som ikke tilbys ved andre studiesteder
- jeg hadde venner som studerte ved UiO
- jeg hadde familie/kjente i Oslo-området.

Fra 2003 har det hvert år blitt gjennomført en nasjonal undersøkelse om studenttilfredshet ved norske læresteder (Stud. mag.). Flere av våre studieprogrammer har vært med på Stud. mag.- undersøkelsene siden oppstarten. Ut fra studentens svar på spørsmål om generell trivsel og tilfredshet presenteres i Stud. mag. en "studenttilfredshetindeks" på en skala fra 1 til 6. Gjennomsnittet for alle studiene i undersøkelsen er 4.5. Studiene ved UiO scorer omtrent "midt på treet".

Det har vært en tendens at det ved UiO har vært en forholdsvis høy andel av studentene som har vært tilfreds med den faglige kvaliteten på undervisningen, med bibliotektjenestene og med tilgjengelighet til pc og datautstyr, mens det har vært en lavere andel av studenter som har vært tilfreds med den pedagogiske kvaliteten på undervisningen, det sosiale miljøet og administrasjonens service. Det ser ikke ut til at de siste års undersøkelser har like tydelige tendenser. Samfunnsøkonomi kom i 2006 godt ut av undersøkelsen, mens psykologistudentene i 2007 er noe mer moderert i sine uttalelser.

Høgskolene skårer generelt bedre på trivsel og oppfølging enn universitetene.

3.2 Konkurransesituasjon høyere grad

3.2.1 Intern rekruttering

For opptak til høyere grad søker studentene hos oss rett til instituttet. Ved enkelte andre universiteter har man opptak via fakultet. Hovedmassen av våre studenter på høyere grad rekrutteres fra egne rekker. Her er ikke nøyaktige tall tilgjengelig, men instituttene anslår at mellom 50 – 70 % av studentene har hele eller deler av utdanningen sin fra UiO.

3.2.2 Gode tall også på høyere grad

Tallene viser at vi har gode tall også på høyere grad (tall fra 2006). Både i antall søkere og antall opptatte på programmene har vi innen de fleste fagområder ca. 40 - 50 % av den totale studentmassen innenfor fagområdet (se tabell 11). Statsvitenskap tar opp 60 % av studentene som tas opp på statsvitenskapelige masterprogram og sosiologi tar opp 54 % av søkermassen. Fakultetet har en akseptabel inntakskvalitet på master (se tabell 9). Ved siste lokalopptak hadde vi et snitt på en sterk C. Vi har ingen tall tilgjengelige på hvordan inntakskvaliteten er i forhold til våre konkurrenter.

Fakultetet ønsker å fokusere på tiltak for å bedre rekrutteringen til våre masterprogram, slik at vi opprettholder søkertallene og rekrutterer de beste studentene. Fakultetet ser også et stort potensial for å rekruttere studenter fra andre læresteder. Det er per i dag færre studenter fra både de tverrfaglige programmene og de disiplinære programmene som søker og takker ja til en plass på våre disiplinære masterprogram enn forventet. Vi håper at disse tallene vil øke fremover ved at vi i større grad forbedrer

[10] http://www.uio.no/studier/studentspeilet/

studietilbudet, tilbyr god informasjon om våre programmer og setter inn tiltak for programmer som har svikt i inntakskvaliteten.

3.2.3 Nye konkurrenter og oppretting av nye masterprogrammer

De siste årene har vi sett en utvikling mot etablering av flere tematiske masterprogram. Ved fakultetet er hovedvekten fortsatt på disiplinære program. Tabell 11 viser en oversikt over konkurrerende masterprogram i 2006. Det ser ut til at vi i større grad enn tidligere konkurrerer med f. eks læresteder som BI som gir mastergrader innen for tematiske og smalere områder enn det vi gjør og læresteder i utlandet. Grunnet vårt sene opptak på master kan det se ut som om vi mister noen av våre beste søkere, da de får tidligere svar og må gi tidligere svar på studieplass både på læresteder i Norge og i utlandet. I forhold til direkte tematiske videreføringer på masternivå for våre tverrfaglige program ser vi at det finnes flere aktuell masterprogram innen utviklingsstudier og offentlig administrasjon og ledelse, i tillegg til ett innen Europastudier fra NTNU. Hvorvidt vi mister mange av våre studenter til akkurat disse programmene er usikkert, men en alumniundersøkelse gjennomført i 2007 viser at flere av studentene fra de tverrfaglige programmene søker seg til masterprogrammer utenfor UiO og i utlandet.

En aktuell problemstilling i tilknytning til programporteføljen på høyere grad er hvorvidt fakultet ønsker å opprette nye mastertilbud, for eksempel med utgangspunkt i de tverrfaglige bachelorprogrammene ved fakultetet.

4. Arbeidsmarkedet for samfunnsvitere

4.1 Utviklingen de siste 10-15 årene

Fra 1996 til 2006 økte antallet sysselsatte i kategorien ”samfunnsfag og juridiske fag” med hele 82 %, mens den samlede økningen for akademikere var på 68 % i samme periode. Med akademikere mens i denne sammenhengen personer med utdanning på 5 år eller mer, altså på mastergrad eller hovedfagsnivå. Mesteparten av veksten skyldes tilstrømning av nyutdannede kandidater som fra 1995 til 2005 har økt med 24 % til ca 2000 kandidater per år. I tråd med dette har det også vært en stor økning i antall uteksaminerte kandidater med høyere grad fra SV-fakultetet her ved UiO de siste årene. I 1990 ble det uteksaminert 134 kandidater med høyere grad, mens i 1996 var tallet økt til 305. I 2007 ble det utdannet 673 kandidater med høyere grad (psykologi er ikke med i tallene for 1990 og 1996, men er med i antallet uteksaminerte kandidater i 2007). Av disse utgjorde kandidater fra den gamle cand.polit.-graden ca. 30 % (se tabell 7).

Antallet som for hvert år har gått ut av arbeidsmarkedet har vist en klart økende tendens i løpet av dette tidsrommet. Det er per 2006 ca 31500 sysselsatte i kategorien samfunnsfag og jus. Andelen av samfunnsvitere og jurister av det totale antall sysselsatte akademikere i Norge har hatt en klar økning fra 16,2 % i 1996 til 17,5 % i 2006. Samfunnsfag og jus har også hatt den største veksten i andel kvinner. Samtidig som det har blitt utdannet flere og flere samfunnsvitere har det skjedd en forgubbing blant de sysselsatte i denne kategorien.

4.2 Arbeidsledighet blant nyutdannede

SV-fakultetet ved UiO står for en relativt høy andel av Norges produksjon av samfunnsvitere, jfr. tabell 16. Vår laveste andel finnes i samfunnsgeografi med 27 % av landets kandidater i 2006, mens for sosiologi sto vi for hele 63 % av kandidatproduksjonen.

Per utgangen av mai 2007 var det i Norge en registrert arbeidsledighet på 1,7 %. På samme tidspunkt var arbeidsledigheten for de med universitets- eller høyskoleutdanning utover 4 år på 0,7 %. Hvis vi fordeler på utdanningsfelt ser vi at kategorien ”samfunnsfag og juridiske fag” hadde en ledighet lik gjennomsnittet for akademikere, altså 0,7 %, jfr. tabell 17.

Hvis vi utvider begrepet "nyutdannet" til å gjelde de første 5 årene av yrkeskarrieren så kan vi se på funn fra Kandidatundersøkelsen[11] gjennomført i 2005. Her sier 95 % av alle kandidatene utdannet ved SV-fakultetet i perioden 2000-2004 at de er sysselsatt, mens 3 % oppgir sin status som arbeidssøkende (på dette tidspunktet var landets generelle ledighet 3,5 %). Sammenlignet med HF-fakultetet er SV-kandidatene i større grad sysselsatt, de er oftere i heltidsstilling og de er oftere i fast stilling.

4.3 Sektortilknytning

Kandidatundersøkelsen sier at 54 % av alle SV-kandidater utdannet i perioden 2000-2004 på daværende tidspunkt var sysselsatt i statsadministrasjonen med underliggende etater, 10 % i kommunal sektor og 3 % i fylkeskommunal sektor, altså til sammen 67 % ansatt i offentlig sektor. 21 % var ansatt i privat næringsliv mens 12 % fantes i nonprofit-/interesseorganisasjoner. Det er kun små forskjeller mellom fagene når det gjelder sektortilknytning bortsett fra kandidater fra programmet ESST- Society Science and Technology in Europe, som skiller seg ut med en signifikant lavere andel i offentlig sektor (55 %) (Se tabell 18 for en detaljert oversikt over SV-kandidater utdannet i 2000-2004 fordelt på fagfelt og bransjer). Merk at graden cand. psychol. ikke var innlemmet i kandidatundersøkelsen.

4.4 Sysselsatte

Per mai 2007 var det registrert 13777 sysselsatte samfunnsvitere i Norge. Av disse var 7094 menn (49,5 %) og 7245 kvinner (50,5 %). Ingen fag utmerker seg i dag med spesielt avvikende andel nyutdannede (nyutdannede forstått som gruppen sysselsatte inntil 30 år), se tabell 19.

Av det totale antall samfunnsvitere fastslår Nifu Step i en rapport av november 2007[12] at i underkant av 4000 samfunnsvitere (ca 30 %) jobber i forskningsstillinger (næringslivet inkludert), mens ca 2800 er ansatt i forskerstillinger i UoH- og instituttsektoren. Altså er ca 70 % av alle samfunnsvitere sysselsatt i stillinger som ikke defineres som forskningsrelaterte. Disse tallene samsvarer ikke fullstendig med tallene fra vår Kandidatundersøkelse av 2005, der 18 % svarer at forskning er en sentral arbeidsoppgave. Det er mange mulige årsaker til denne forskjellen. En mulig årsak kan for eksempel være at de som ble spurt i kandidatundersøkelsen var relativt nyutdannede mens Nifu Step har gått ut fra den totale populasjonen av samfunnsvitere. Kandidatundersøkelsen sier samtidig at 17 % er i en stilling som ikke samsvarer med utdanningen deres. Årsaker til manglende samsvar kan være både stillingsnivå og arbeidsoppgaver slik at manglende samsvar ikke kan sidestilles med ikke-relevant arbeid.

4.5 Fremtidsutsikter

Fremskrivninger og fremtidsutsikter vil alltid være forbundet med en viss usikkerhet men enkelte viktige faktorer viser klare utviklingstrekk som vi kan benytte oss av.

4.5.1 Tilbudet av samfunnsvitenskapelig kompetanse

Hvis vi først ser på tilbudssiden så avhenger den av tre faktorer:

(1) Demografi: Andelen av befolkningen som er i jobb vil gå sterkt ned om noen år. Dette skyldes både en økning i antall aldersavganger og det faktum at tilstrømningen av unge personer som melder seg på arbeidsmarkedet for å begynne å jobbe vil avta. I noen grad vil økt innvandring kunne påvirke aldersstrukturen i befolkningen og dermed også arbeidsmarkedet. Vi ser for eksempel nå at vi får flere personer fra de nye EU-landene som jobber i Norge. Men ifølge NAVs prognoser vil innvandringen imidlertid trolig ikke bli større enn at andelen av befolkningen som er i jobb uansett vil avta sterkt i løpet

[11] Kandidatundersøkelsen finnes på: http://www.hf.uio.no/studier/kandidatundersokelse/Kandidatundersokelse05.pdf

[12] Rapporten Forskerrekrutteringsbehov i Norge, Framskrivninger fram til 2020 basert på tre ulike vekstscenarier http://www.nifustep.no/index.php/norsk/publikasjoner/forskerrekrutteringsbehov_i_norge

av de neste ti årene. I tillegg må det nevnes at andelen av arbeidsinnvandring til Norge innenfor samfunnsvitenskapelig kompetanse har vært svært liten.

(2) Søkning til høyere utdanning har de siste årene gått ned. Dette har først og fremst sammenheng med de gode tidene på arbeidsmarkedet. Denne faktoren vil altså til en viss grad svinge i takt med ledigheten men også i takt med barnekullenes størrelse (som nevnt over er det nå en viss nedgang i kullenes størrelse). Hvis vi ser litt bakover i tid så ser vi at søkningen både til høyere utdanning generelt og til samfunnsfagene spesielt økte klart fra slutten av 1980-tallet og 10-15 år fremover. Dette hang blant annet sammen med høy arbeidsledighet blant unge.

(3) Kapasiteten i utdanningssystemet: Ut fra de signaler UiO har fått fra Kunnskapsdepartementet vil ikke antall studieplasser innenfor samfunnsfagene bli økt drastisk i årene som kommer. I rammene for 2007/2008 er det 472 plasser til sammen på de toårige masterprogrammene, mens det er 100 plasser på profesjonsstudiet i psykologi og 55 plasser på profesjonsstudiet i samfunnsøkonomi. Til sammen utgjør dette 627 studieplasser på master- og profesjonsstudiene. Frafall og periodevise problemer med å fylle opptaksrammene med kvalifiserte søkere vil føre til at antall kandidater vil være langt lavere enn antall studieplasser. Det er vanskelig å anslå disse størrelsene for fremtiden men man kan anta at de vil ligge rundt dagens nivå. Altså, ut fra det vi kan se nå så peker utviklingen mot en utflatet/relativt svakt stigende kurve mht tilbudet av samfunnsvitenskapelig arbeidskraft på arbeidsmarkedet de nærmeste årene. I denne sammenhengen må det også nevnes at fakultetet etter 2003 har opprettet flere engelskspråklige mastere. Disse rekrutterer internasjonalt slik at en viss andel av våre utdannede kandidater vil ikke gå ut på det norske arbeidsmarkedet, men derimot dra tilbake til sine hjemland etter endt utdanning.

4.5.2 Etterspørsel etter samfunnsvitenskapelig kompetanse

En situasjon der tilbudet overskrider etterspørselen etter arbeidskraft vil først og fremst gjøre utslag på to felt; det vil kunne føre til høyere arbeidsledighet og det vil kunne påvirke lønnsveksten i negativ retning. For samfunnsvitere har vi de siste årene sett den motsatte trenden. Samfunnsvitere har lavere ledighet enn landsgjennomsnittet og de har også en kraftigere lønnsvekst blant nyutdannede enn gjennomsnittet. Slik situasjonen er i dag og som den antas å bli i fremtiden så viser det seg at høyere utdanning betaler seg i form av lavere arbeidsledighet. Etterspørselen etter akademisk arbeidskraft har vært jevnt økende i lengre tid også når vi justerer for konjunktursvingninger. Denne trenden med stor etterspørsel forventes å fortsette. Både privat sektor og forskningssektoren etterspør stadig flere samfunnsvitere og ifølge Nifu Steps undersøkelse gjort på oppdrag fra Akademikerne vil offentlig sektor i årene som kommer få problemer med å rekruttere nok akademikere innefor alle fagområder grunnet stor etterspørsel og økende lønnsforskjeller. Det er også et tegn på god etterspørsel at 90% av alle arbeidsgivere som har ansatt samfunnsvitere ønsker å gjøre det igjen, ifølge vår Arbeidsgiverundersøkelse fra 2006. I den samme undersøkelsen er det, ikke uventet, offentlig forvaltning (alle tre nivåer), utdanningssektoren (videregående, høyskoler og universiteter) og FoU-sektoren som rangerer samfunnsvitere høyest. Hvis vi ser på de ulike fagene våre er det, er det de store fagene som er mest foretrukket blant arbeidsgiverne, hhv samfunnsøkonomi, statsvitenskap og psykologi.

4.5.3 Fremtidig behov for forskere innen samfunnsvitenskap

I den tidligere nevnte Nifu Step-rapporten om forskningsrekruttering fremlegges det også tall for fremtidig behov for forskere. De anslår at gitt et nullvekstscenario for norske FoU-utgifter det vil være behov for ca 40 % økning i antall forskere innen samfunnsvitenskap innen 2020 sammenlignet med dagens antall. Det har i løpet av de siste ti årene vært en markert økning i antall stipendiatstillinger og denne veksten er altså antatt å fortsette. Fra 2001 til 2005 økte antall avlagte doktorgrader innen samfunnsfag med 34 % mens det totale antall forskere innen samfunnsvitenskap har økt med 541 personer i det samme tidsrommet. Dette gir klare indikasjoner på en fortsatt vekst og dermed økt etterspørsel etter kvalifiserte kandidater også i fremtiden.

4.6 Oppsummering

Selv om tilbudet av samfunnsvitenskapelig kompetanse altså har økt kraftig siden 1990 så har arbeidsledigheten for denne gruppen holdt seg lav gjennom hele perioden sett i forhold til landsgjennomsnittet. Arbeidsmarkedet har altså uten problemer klart å absorbere økningen på tilbudssiden. Det faktum at man heller ikke ser en dårligere lønnsutvikling for samfunnsvitere i forhold til gjennomsnittet forsterker inntrykket av arbeidsmarkedets gode absorberingsevne. Noe av årsaken til det er at samfunnsviterne jobber innenfor mange områder i både privat og offentlig sektor.

I tillegg til at de tradisjonelle arbeidsgiverne for samfunnsvitere har økt sin etterspørsel (som vist over gjelder dette f.eks FoU-sektoren) så har også bruksområdene for samfunnsvitenskapelig kompetanse blitt utvidet i løpet av perioden. Blant annet ser vi at en økende andel av nyutdannede samfunnsvitere ender i privat sektor. Denne fleksibiliteten både mht sektor og arbeidsfelt er et stort fortrinn for samfunnsvitere og den vil med all sannsynlighet bidra til at ledigheten vil holde seg på et relativt lavt nivå også i fremtiden, selvfølgelig justert for de naturlige svingningene i arbeidsmarkedet.

Flere kilder (blant annet NAV, Nifu Step 2007, Barth m.fl. 2004 og Bjørnstad et al. 2002) konkluderer også med at arbeidsmarkedet for samfunnsvitere vil holde seg godt i tiden som kommer, på linje med all akademisk kompetanse. Vår kompetanse er etterspurt og samfunnsviterne har vist seg tilpasningsdyktige til de endringer som har skjedd på arbeidsmarkedet i senere tid. En kommende økning i antall aldersavganger er også en viktig faktor på etterspørselssiden særlig når den kombineres med et forventet relativt lav vekst i antall nyutdannede kandidater per år.

Problemområdet for samfunnsvitere på arbeidsmarkedet er uten tvil overgangsfasen fra studier til arbeid. Gruppen som befinner seg i denne fasen har ikke bare langt høyere arbeidsledighet enn samfunnsvitere generelt, de har også en noe høyere ledighet enn tilsvarende gruppe innen andre fagområdet, for eksempel humanister. Dog viser tallene en klar tendens til utjevning over de siste ti årene og ledigheten for samfunnsvitere i overgangsfasen er også lavere enn den generelle ledigheten for unge arbeidssøkere. Når man samtidig ser at samfunnsvitere inntil 30 år har lavere ledighet enn samfunnsvitere generelt kan man anta at den noe høye ledigheten blant de nyutdannede mer er et utslag av overgangsproblemer enn et etterspørselsproblem.

5. Samarbeid med andre fag og fakulteter

Fakultetet samarbeider med fag fra andre fakulteter i en rekke programmer, men da i hovedsak på bachelornivå. For de tematiske bachelorprogrammene som fakultetet tilbyr samarbeider vi med Humanistisk fakultet når det gjelder Europastudier (historie), Internasjonale studier (historie) og Kultur og kommunikasjon (medievitenskap), mens vi samarbeider med Juridisk fakultet når det gjelder Internasjonale studier (folkerett) og offentlig administrasjon og ledelse (offentlig rett og forvaltningsinformatikk). I tillegg har programmene i samfunnsøkonomi et samarbeid med institutt for helseledelse og helseøkonomi ved Det medisinske fakultet ved at bachelorstudentene kan ta emner i bedriftsøkonomi, helseøkonomi og helseledelse, mens masterstudentene i samfunnsøkonomi kan ta et emne i helseøkonomi.

SV-fakultetet bidrar også med emner og emnegrupper i programmer som tilbys ved andre fakulteter ved UiO. Under følger en oversikt over programmer ved som tilbys ved andre fakulteter og der fagene ved SV-fakultetet bidrar med obligatoriske emner eller valgfrie fordypninger i programmet.

Samarbeid med programmer som tilbys ved andre fakulteter ved UiO

Program	**Ansvarlig fakultet**	**Samarbeidende fag ved SV**
Matematikk og økonomi	MN	Samfunnsøkonomi
Teknologi, organisasjon og læring	MN	Sosiologi
IT - språk, logikk, psykologi	MN	Psykologi
Lektor- og adjunktprogrammet	UV	Samfunnsgeografi, sosiologi, sosialantropologi, statsvitenskap, samfunnsøkonomi
Tverrfaglige kjønnsstudier	HF	Sosiologi, sosialantropologi
Asiatiske og afrikanske studier	HF	Samfunnsgeografi, sosiologi, sosialantropologi, statsvitenskap, samfunnsøkonomi
Europeiske og amerikanske studier	HF	Samfunnsgeografi, sosiologi, sosialantropologi, statsvitenskap, samfunnsøkonomi
Religionsstudier	HF	Sosialantropologi
Kriminologi	JUR	Sosiologi
Helseledelse og helseøkonomi	MED	Samfunnsøkonomi, psykologi

Forkortelser: MN: Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet, UV: Det utdanningsvitenskapelige fakultet, HF: Det humanistiske fakultet, JUR: Det juridiske fakultet, MED: Det medisinske fakultet

”Handelsbalanse” for studiepoeng

I tillegg til de emnene som inngår i samarbeidet mellom fakultetene, er det mange studenter som tar emner ved et annet fakultet som et valgfritt emne eller innenfor en 40-gruppe i programmet. Dersom vi ser nærmere på studiepoengproduksjonen ved SV-fakultetet kan vi se at en god del av studiepoengene som avlegges ved fakultetet på lavere grad tas av studenter fra andre fakulteter, jfr tallet for ”Eksport” i tabellen under. Andelen av studiepoeng som tas av studenter utenfor fakultetet utgjør vel 20 % av den totale studiepoengproduksjonen på lavere grad. Vi ser også at det avlegges flere studiepoeng ved SV-fakultetet av studenter utenfor fakultetet enn det SV-studenter tar ved andre fakulteter (”Import”).

Handelsbalanse for SV-fakultetet. Studiepoengproduksjon (målt i årsenheter) på lavere grad

År	**Totalt SV-fak.**	**”Eksport”** Studenter utenfor SV- fakultetet	**”Import”** SV-studenter ved andre fakulteter	**Differanse**
2005	2735	604	382	222
2006	2633	578	398	180

Kilde: DBH

6. Nøkkeltall

Tabell 1: Disiplinære bachelorprogram og videre masterstudier ved SV
(Opptak master høsten 2007 eller tidligere)

Bachelorprogram		Start	Master i samme fag	Andel	SV-master	Andel
Statsvitenskap	H03	545	112	21 %	130	24 %
	H04	236	33	14 %	41	17 %
Sosiologi	H03	303	89	29 %	96	32 %
	H04	175	33	19 %	38	22 %
Samfunnsøkonomi	H03	327	63	19 %	80	24 %
	H04	141	25	18 %	30	21 %
Sosialantropologi	H03	289	60	21 %	69	24 %
	H04	151	11	7 %	12	8 %
Samfunnsgeografi	H03	154	41	27 %	54	35 %
	H04	68	14	21 %	16	24 %
Psykologi	H03	579	34	6 %	51	9 %
	H04	136	13	10 %	14	10 %
Sum		3104	528	17 %	631	20 %
Sum H03		2197	399	18 %	480	22 %
Sum H04		907	129	14 %	151	17 %

Kilde: FS

Tabell 2: Forholdstall opptaksrammer master og bachelor 2007/2008

Fag	Master	Bachelor	Master/bachelor
Psykologi	60	160	0,4
Sosialantropologi	55	115	0,5
Samfunnsgeografi (inkl. Dev. Geography)	27	55	0,5
Sosiologi	80	140	0,6
Statsvitenskap	120	180	0,7
Samfunnsøkonomi (inkl. miljø- og utviklingsøk.)	85	110	0,8

Kilde: FS

Tabell 3: Tverrfaglige bachelorprogram og videre masterstudier

			Opptak master h07 eller tidligere												
Program	**Kull**	**Start**	**SV-master**	**Andel**	**STV**	**SOS**	**SANT**	**ECON**	**PSY**	**SGO**	**HIS**	**MEVIT**	**FINF**	**Sum alle**	**Andel master**
Internasjonale studier	H03	89	19	21 %	10			3			5			24	27 %
	H04	60	7	12 %	4			2			1			8	13 %
Europastudier	H03	77	14	18 %	9						4			18	23 %
	H04	64	4	6 %	3						2			6	9 %
Kultur og kommunikasjon	H03	66	15	23 %		10	1		0			8		23	35 %
	H04	71	9	13 %		6	2		1			1		10	14 %
Utviklingsstudier	H03	66	17	26 %	7		4	0		4				17	26 %
	H04	71	9	13 %	3		2	1		3				9	13 %
Off. adm. og ledelse	H03	58	8	14 %	5	0		2					0	8	14 %
	H04	48	2	4 %	0	0		1					0	2	4 %
Sum		670	104	16 %	41	16	9	9	1	7	12	9	0	125	19 %
Sum H03		356	73	21 %										90	25 %
Sum H04		314	31	10 %										35	11 %

Forkortelser: STV: Statsvitenskap, SOS: sosiologi, SANT: sosialantropologi, ECON: samfunnsøkonomi, PSY: psykologi, SGO: samfunnsgeografi, HIS: historie, MEVIT: Medievitenskap: FINF: Forvaltningsinformatikk
Kilde: FS

Tabell 4: Frafall første år på bachelorprogrammene kull 2004-2006

Fra 1.- 3. semester	Opptak 2004		Opptak 2005		Opptak 2006		2004-2006
Bachelorprogram	**Start**	**Frafall h05**	**Start**	**Frafall h06**	**Start**	**Frafall h07**	**Snitt frafall**
Internasjonale studier	60	18 %	67	18 %	69	17 %	18 %
Kultur og kommunikasjon	71	34 %	68	22 %	60	32 %	29 %
Utviklingsstudier	71	27 %	66	23 %	68	41 %	30 %
Europastudier	64	34 %	76	29 %	63	32 %	32 %
Statsvitenskap	236	33 %	197	32 %	204	36 %	34 %
Off. adm. og ledelse	48	40 %	63	35 %	59	32 %	35 %
Samfunnsøkonomi	141	35 %	145	33 %	135	43 %	37 %
Samfunnsgeografi	68	43 %	73	29 %	70	41 %	37 %
Sosiologi	175	38 %	174	37 %	161	42 %	39 %
Psykologi	136	42 %	161	36 %	158	47 %	42 %
Sosialantropologi	151	38 %	135	42 %	122	52 %	44 %
Sum	1221	35 %	1225	32 %	1169	40 %	36 %

Kilde: FS

Tabell 5: Studiepoeng per programstudent

Nivå	Prog. kode	Studieprogram	2006	2007
Bachelor	SVB-ECON	Samfunnsøkonomi	35,4	35,4
	SVB-EURO	Europastudier (EU)	41,5	41
	SVB-INTER	Internasjonale studier	48	45,1
	SVB-KULKOM	Kultur og kommunikasjon	47,3	45,8
	SVB-OADM	Offentlig administrasjon og ledelse	43,1	38
	SVB-PSY	Psykologi	34,6	34,2
	SVB-SANT	Sosialantropologi	39,7	35,1
	SVB-SGO	Samfunnsgeografi	38,6	38,2
	SVB-SOS	Sosiologi	41,6	41,3
	SVB-STV	Statsvitenskap	39,6	39,2
	SVB-UTV	Utviklingsstudier	45,8	46,2
Master	SVM2-DEVG	Development Geography	48	39,1
	SVM2-ECON	Samfunnsøkonomi	40,1	37,8
	SVM2-EDEC	Environmental and Development Economics	40	39,7
	SVM2-PECOS	Peace and Conflict Studies	43,2	37
	SVM2-PSY	Psykologi	45,1	50,7
	SVM2-SANT	Sosialantropologi	46,9	37,2
	SVM2-SGO	Samfunnsgeografi	20,2	27,7
	SVM2-SOS	Sosiologi	32,7	25
	SVM2-STV	Statsvitenskap	36	32,5
	SVM2-TIK	Teknologi, innovasjon og kunnskap	30	31,5
	SVMA-ESST	Society, Science and Technology in Europe	37,1	48,3
	SVM5-ECON	Samfunnsøkonomisk analyse	37,9	39,5
Andre	PSYKPROF	Profesjonsstudiet i psykologi	51,2	56,5
	SVC-PSY	Profesjonsstudiet i psykologi (start høst 07)	-	12,7
	SV1-PSY	Årsenheten i psykologi	30,5	13,4
SV-fakultetet (totalt - alle studieretter)			**33,3**	**37,7**

Kilde: DBH. Studiepoengene som benyttes er antall egenfinansierte nye studiepoeng for hele året. Studenttallene som benyttes er antall egenfinansierte registrerte studenter for høstsemesteret.

Tabell 6: Gjennomføring av master på normert tid eller tidligere
Kull høst 2003 – 2005. Tall i prosent

Program	2003 HØST	2004 VÅR	2004 HØST	2005 VÅR	2005 HØST
Psykologi (SVM2-PSY)	-	-	69	-	85
Society, Science and Technology in Europe (SVMA-ESST)	76	-	56	-	81
Development Geography (SVM2-DEVG)	100	-	50	-	67
Sosialantropologi (SVM2-SANT)	39	-	65	-	48
Samfunnsøkonomi (SVM2-ECON)	18	7	15	15	33
Statsvitenskap (SVM2-STV)	12	24	31	15**	29**
Peace and Conflict Studies (SVM2-PECOS)	38	-	62	-	25
Environmental and Development Economics (SVM2-EDEC)	36	-	28	-	25
Sosiologi (SVM2-SOS)	0	11	18	8	14
Samfunnsgeografi (SVM2-SGO)	3	7	0	8	6

* Tallene tar utgangspunkt i antallet som starter i et kull og antallet som fullfører etter innen tre semestre for SVMA-ESST og innen fire semestre for de andre programmene. Tallene er ikke korrigert for de som har sluttet på programmet, eller for de som har hatt permisjoner i løpet av studiet, og gir dermed ikke et helt presist tall for gjennomføring på normert tid.
** Ved masterprogrammet i statsvitenskap er det foretatt en undersøkelse som korrigerer for gyldige permisjoner for de to siste kullene. Etter korrigering: 2005 vår: 36,5 %, høst 2005: 37,1 %.
Kilde: FS

Tabell 7: Uteksaminerte kandidater med høyere grad fra SV-fakultetet

	Master	Cand. polit.	Profesjon	Sum 2007	Sum 1996
Psykologi	36	-	89	125	-
Sosialantropologi	37	91	-	127	23
Samfunnsøkonomi	67	1	3	72	85
Miljø - og utviklingsøkonomi	18	-	-	18	-
Sosiologi	63	43	-	106	75
Statsvitenskap	99	62	-	161	99
Peace and Conflict studies	10	-	-	10	-
Samfunnsgeografi	27	4	-	31	23
Development Geography	3	-	-	3	-
Society, Science and Technology in Europe	20	-	-	20	-
Totalt 2007	380	201	92	673	
Totalt 2006	362	70	77	509	

Kilde: Database for statistikk om høgre utdanning (DBH) og Nielsen mfl. (2000) Samfunnets støtter. ISS. UiO

Tabell 8: Opptak til studieprogrammer gjennom samordna opptak 2007/2008

Studium	Ramme	Primær søkere	Primærsøkere per plass	Endring primær-søkere fra 06/07	Poenggrense primær
Psykologi, prof. høst	50	1514	30,3		59
Internasjonale studier	60	413	6,9	-9,8 %	58,1
Psykologi, prof. vår	50	149	3,0		57,8
Psykologi, årsenhet	100	578	5,8	-54,6 %	54,5
Utviklingsstudier	60	185	3,1	-3,6 %	53,2
Samfunnsøkonomi, 5-årig	55	139	2,5	-24,0 %	52,2
Samfunnsøkonomi	110	265	2,4	-6,4 %	49,9
Psykologi	160	489	3,1	-32,9 %	49,5
Kultur og kommunikasjon	60	181	3,0	-17,4 %	49,4
Statsvitenskap	180	385	2,1	-2,0 %	49,3
Europastudier (EU)	60	84	1,4	-17,6 %	49,2
Offentlig adm. og ledelse	60	164	2,7	-30,2 %	47
Sosialantropologi	115	212	1,8	1,9 %	45,8
Samfunnsgeografi	55	109	2,0	-1,8 %	45,1
Sosiologi	140	248	1,8	-10,8 %	43,9
SUM	1315	5115	3,9	9,7 %	50,9

Kilde: Samordna opptak

Tabell 9: Opptak til høyere grads studier 2007/2008

Studieprogram	Ramme	Søkere**	Tilbud	Jasvar	Møtt	Poenggrense
Development Geography	4	65	8	7	5	Ind.vurd/høyt snitt
Samfunnsgeografi	23	58	30	26	22	63,35
Peace and Conflict studies	20	198	28	23	20	ca 64
Psykologi	55	204	91	60	55	*
Samfunnsøkonomi (opptak V+H)	85	191	70	47	43	63,33 (høst), 63 (vår)
Environmental and Dev. Economics		148	30	23	18	ind. vurdering/63
Sosialantropologi	55	87	50	43	39	63,5
Sosiologi	80	141	110	81	78	62,56
Statsvitenskap	120	277	168	129	114	63,3 (høst), 63 (vår)
Teknologi, innovasjon og kunnskap	30	48	21	16	16	63
ESST		37	20	16	15	63
SUM – SV-fakultetet	472	1454	626	471	424	

* Arbeid og organisasjonspsykologi 63,36
Cognitive Neuroscience 63,14
Helse og sosialpsykologi 63,75
Kultur, samfunn og sosialpsykologi 63,5

** Søknader registrert som 1. prioritet
Kilde: FS. Poenggrenser er innhentet fra studiekonsulenter ved programmene.

Tabell 10: Utenlandske studenter på engelskspråklige masterprogram
(Opptak høsten 2007 og registrert som aktive studenter 1.1.2008)

Program	Antall studenter	Andel utenlandske studenter
Development Geography	4	100 %
Environmental and Development Economics	18	78 %
Peace and Conflict Studies	21	29 %
Psychology (discipline in Cognitive Neuroscience)	5	20 %
Economics	25	12 %
Sum	73	38 %

Kilde: FS

Tabell 11: Søknads- og opptakstall for samfunnsvitenskapelige masterprogram 2006

Lærested	Studieprogram	Søknads-tall 2006	Opptaks-tall 2006
Sosiologi			
UiO	Sosiologi	171	104
NTNU	Sosiologi	95	35
UiB	Sosiologi	56	30
UiT	Sosiologi	26	13
HiBodø	Sosiologi	24	11
Sum		372	193
Andel UiO		**46 %**	**54 %**
Sosialantropologi			
UiO	Sosialantropologi	99	53
NTNU	Sosialantropologi	68	9
UiB	Sosialantropologi	71	27
UiT	Sosialantropologi	22	4
UiB	Anthopology of Development	218	13
SUM		478	106
Andel UiO		**21 %**	**50 %**
Statsvitenskap			
UiO	Statsvitenskap	290	108
NTNU	Statsvitenskap	111	27
UiT	Statsvitenskap	48	15
UiB	Sammenlignende politikk	70	31
SUM		519	181
Andel UiO		**56 %**	**60 %**
Psykologi			
UiO	Psykologi	182	33
NTNU	Psykologi	211	60
UiT	Psykologi	52	10
BI	Ledelse og org. psy	Ukjent	Ukjent
UiB	Arbeids- og org. psy	78	20
Sum		523	123
Andel UiO		**35 %**	**27 %**

Samfunnsøkonomi			
UiO	Samfunnsøkonomi	283	49
NTNU	Samfunnsøkonomi	84	21
UMB	Samfunnsøkonomi*	87	7
UiB	Samfunnsøkonomi	94	33
SUM		548	110
Andel UiO		**52 %**	**45 %**

Geografi			
UiO	Samfunnsgeografi	81	27
NTNU	Geografi	38	13
UiB	Geografi	51	25
SUM		170	65
Andel UiO		**48 %**	**42 %**

Europastudier			
NTNU	Europakunnskap med fremmedspråk	20	8
Utviklingsstudier			
NTNU	Utviklingsstudier	46	5
UMB	Utviklingsstudier*	469	31
UMB	Development studies	596	Ukjent
SUM		**1111**	**36**
Offentlig administrasjon og ledelse			
UiT	Organisasjon og ledelse	48	18
UiA	Offentlig politikk og ledelse	111	36
UiB	Public administration	481	14
UiB	Administrasjon og org.vitenskap	58	38
SUM		**698**	**106**

* Tall fra 2007

Kilde: DBH

Tabell 12: Aldersfordeling på bachelornivå, registrerte studenter på program

	16-20	**21-25**	**26-30**	**31-35**	**36-40**	**41-70**	**Total**
Europastudier (EU)	35	92	23	6	1	5	**162**
Internasjonale studier	34	119	30	1	-	5	**189**
Kultur og kommunikasjon	22	95	26	5	2	2	**152**
Offentlig adm. og ledelse	18	90	19	5	4	10	**146**
Profesjonsstudiet i psykologi	-	180	184	49	31	31	**475**
Profesjonsstudiet i psykologi	11	25	6	1	-	1	**44**
Psykologi- årsenhet	43	49	28	7	2	2	**131**
Psykologi- bachelor	59	142	71	23	18	20	**333**
Samfunnsgeografi- bachelor	20	88	24	6	5	4	**147**
Samfunnsøkonomi-bachelor	43	168	53	10	7	3	**284**
Sosialantropologi- bachelor	44	147	53	9	11	9	**273**
Sosiologi- bachelor	50	186	61	20	15	12	**344**
Statsvitenskap- bachelor	95	275	67	16	14	7	**474**
Utviklingsstudier	28	108	14	-	3	3	**156**
Sum	**502**	**1764**	**659**	**158**	**113**	**114**	**3310**
Prosentfordeling	15 %	53 %	20 %	5 %	3 %	3 %	

Kilde: DBH

Tabell 13: Kjønnsfordeling for primærsøkere til SV-programmer 2007/2008

Program	Total	Kvinner%	Menn%
Kultur og kommunikasjon	180	79 %	21 %
Samfunnsgeografi	110	61 %	39 %
Offentlig administrasjon og ledelse	167	60 %	40 %
Samfunnsøkonomi, 5-årig master	142	42 %	58 %
Psykologi årsenhet	576	73 %	27 %
Europastudier	89	49 %	51 %
Internasjonale studier	410	57 %	43 %
Psykologi	492	74 %	26 %
Sosialantropologi	210	78 %	22 %
Sosiologi	247	60 %	40 %
Statsvitenskap	389	44 %	56 %
Utviklingsstudier	187	75 %	25 %
Samfunnsøkonomi	271	38 %	62 %
Psykologi profesjon, høst	1518	75 %	25 %
Psykologi profesjon, vår	158	83 %	17 %
Sum SV	**5146**	**67 %**	**33 %**

Kilde: Samordna opptak

Tabell 14: Søkere til lavere gradsstudier studieåret 2007/2008 (3 deler)

Del 1: Disiplinære bachelorprogram og profesjonsstudier

	Lærested	Studium	Studie_ plasser	Søknader	Primær-søkere	Primærsøkere per studieplass
Psykologi						
	UIO	Psykologi, 3-årig	160	2996	479	3,0
	UIO	Psykologi prof, høst	44	3503	1465	33,3
	UIO	Psykologi prof, vår	44	2387	191	4,3
	UIO	Psykologi, årsenhet	100	3407	593	5,9
	ATH	BA Psykologi	15	42	6	0,4
	ATH	Psykologi	20	110	22	1,1
	HIL	Psyk.	40	463	43	1,1
	HIL	Psykologi	100	795	97	1,0
	NTNU	Psykologi, årsenhet	250	1892	521	2,1
	NTNU	Psykologi	300	2678	376	1,3
	UIB	Arb. og org.psykolog	40	806	230	5,8
	UIB	Generell psykologi	40	939	118	3,0
	UIB	Psykologi	500	3500	744	1,5

	UIB	Kognitiv vitenskap	20	249	37	1,9
	UIT	Psykologi	50	728	114	2,3
	UIT	Psykologi, årsstud.	200	1059	212	1,1
SUM			**1923**	**25554**	**5248**	
Andel UiO			**18 %**	**48 %**	**52 %**	

Statsvitenskap			Studiepl.	Søknader	Primær	Primær per studieplass
	UIO	Statsvitenskap	180	2494	391	2,2
	NTNU	Statsvitenskap	135	1295	176	1,3
	UIB	Adm. og org.vitensk.	70	554	47	0,7
	UIB	Sammenl. politikk	75	661	131	1,7
	UIT	Statsvitenskap, BA	40	276	27	0,7
	HBO	Statsvitenskap	15	59	6	0,4
	HIA	Statsvitenskap	55	347	55	1,0
	HIA	Statsvitenskap, års.	20	267	23	1,2
	HIBU	Statsvitenskap	30	211	36	1,2
	HIM	Statsvitensk, årsst	20	81	9	0,5
	HIM	Statsvitenskap	25	83	7	0,3
	HIO	Politikk/forvaltning, årsstudium	15	586	57	3,8
	HIØ	Statsvitenskap	30	156	31	1,0
SUM			**710**	**7070**	**996**	
Andel UiO			**25 %**	**35 %**	**39 %**	

Sosiologi			Studiepl.	Søknader	Primær	Primær per studieplass
	UIO	Sosiologi	140	2011	251	1,8
	NTNU	Sosiologi	125	1233	128	1,0
	UIB	Sosiologi	75	991	91	1,2
	UIS	Sosiologi	30	783	117	3,9
	UIT	Sosiologi	30	265	27	0,9
	HBO	Sosiologi	15	84	10	0,7
	HBO	Sosiologi, årsstud.	35	140	21	0,6
	HIL	Sosiologi	60	330	37	0,6
	HINT	Sosiologi	38	137	40	1,1
	HSF	Sosiologi - ung.sos.	10	90	6	0,6
	HSF	Ung.sos., årsstudium	30	171	18	0,6
	HVE	Sosiologi, årsstud	20	194	21	1,1
	HVE	Sosiologi, bachelor	45	245	60	1,3
SUM			**653**	**6674**	**827**	
Andel UiO			**21 %**	**30 %**	**30 %**	

Samfunnsgeografi			Studiepl.	Søknader	Primær	Primær per studieplass
	UIO	Samfunnsgeografi	55	794	103	1,9
	HINT	Geografi	30	107	31	1,0
	NTNU	Geografi	50	419	38	0,8
	NTNU	geografi, årsstud	30	440	36	1,2
	UIB	Geografi	50	375	53	1,1
	UIS	Byutvikling	5	281	28	5,6
SUM			**220**	**2416**	**289**	
Andel UiO			**25 %**	**33 %**	**36 %**	

Sosialantropologi			Studiepl.	Søknader	Primær	Primær per studieplass
	UIO	Sosialantropologi	115	1650	219	1,9
	NTNU	Sosialantropologi	130	1041	150	1,2
	UIB	Sosialantropologi	75	859	86	1,1
	UIT	Sosialantropologi	50	232	23	0,5
	ATH	BA Interk forståelse	15	31	4	0,3
	ATH	Interkult forståelse	25	65	6	0,2
	HIØ	Interkulturelle stud	10	86	8	0,8
	MHG	Tverrkult. kom.	40	138	12	0,3
	NLA	Int.kult. f., S.Am.	30	253	34	1,1
	NLA	Int.kult. f., Ø.Af.	30	183	21	0,7
	NLA	Int.kult. f., Ø-Asia	30	119	15	0,5
SUM			**550**	**4657**	**578**	
Andel UiO			**21 %**	**35 %**	**38 %**	

Samfunnsøkonomi			Studiepl.	Søknader	Primær	Primær per studieplass
	UIO	Samfunnsøkonomi, 3år	120	1684	272	2,3
	UIO	Samfunnsøkonomi, 5år	55	777	140	2,5
	NTNU	Samf.øk.	15	588	50	3,3
	NTNU	samf.økono., årsstud	30	443	34	1,1
	NTNU	Samfunnsøkonomi	95	985	89	0,9
	UIB	Samf.øk., bachelor	50	1083	111	2,2
	UIB	Samf.øk., master	20	461	37	1,9
	UIB	Samfunnsøkonomi	20	662	58	2,9
	UIT	Samf.øk	20	225	15	0,8
	UMB	Samfunnsøkonomi	20	245	25	1,3
SUM			**445**	**7153**	**831**	
Andel UiO			**39 %**	**36 %**	**50 %**	

Del 2: Tverrfaglige bachelorprogram

Internasjonale studier			Studiepl	Søknader	Primær	Primær per studieplass
	UIO	Internasjonale studi	60	1919	423	7,1
	HH	Internasj.konflikter	20	126	26	1,3
	HIL	Internasjonale stud.	50	208	23	0,5
SUM			**130**	**2253**	**472**	
Andel UiO			**46 %**	**85 %**	**90 %**	

Utviklingsstudier			Studiepl.	Søknader	Primær	Primær per studieplass
	UIO	Utviklingsstudier	60	1712	184	3,1
	UIB	Utviklingsstudier	50	858	124	2,5
	UIB	Utviklingsstudier-år	20	620	48	2,4
	UMB	Utviklingsstudier	25	336	55	2,2
	HIA	Utviklingsst. års	20	390	60	3,0
	HIA	Utviklingsstudier	30	344	72	2,4
	HIO	Utviklingsstudier	46	937	139	3,0
	HIO	Utviklingstudier	30	817	96	3,2
	HSH	Samfunns.utv.	10	153	28	2,8
	HSH	Utvikling., Stord	15	97	17	1,1
SUM			**306**	**6264**	**823**	
Andel UiO			**20 %**	**27 %**	**22 %**	

Europastudier			Studiepl.	Søknader	Primær	Primær per studieplass
	UIO	Europastudier (EU)	60	1109	95	1,6
	NTNU	Eur.kunn.m/språk	20	328	54	2,7
	UIB	Europastudier	50	633	52	1,0
SUM			**130**	**2070**	**201**	
Andel UiO			**46 %**	**54 %**	**47 %**	

Kultur og kommunikasjon			Studiepl.	Søknader	Primær	Primær per studieplass
	UIO	Kultur og kommunikas	60	1349	176	2,9
	HIØ	Int. kommunikasjon	40	128	30	0,8
	HIA	Samf.endr. og kom.	30	156	16	0,5
SUM			**130**	**1633**	**222**	
Andel UiO			**46 %**	**83 %**	**79 %**	

Offentlig administrasjon og ledelse			Studiepl.	Søknader	Primær	Primær per studieplass
	UIO	Offentlig administra	60	1431	171	2,9
	UIB	Off. org/ledelse	20	404	30	1,5
	UIB	Politisk økonomi	20	370	24	1,2
	NTNU	Politisk økonomi	30	501	38	1,3
	UIT	Politikk, økonomi og	25	186	28	1,1
	UIT	Politikk, økonomi og	25	186	28	1,1
	HIO	Offentlig styring	54	738	65	1,2
	HVO	Planlegging og adm.	15	95	15	1,0
SUM			**249**	**3911**	**399**	
Andel UiO			**24 %**	**37 %**	**43 %**	

Oppsummering av tabell 14, del 1 og 2

UiOs andel av totalen i prosent	**Andel Studieplasser**	**Andel Søknader**	**Andel Primærsøkere**
Psykologi	18	48	52
Statsvitenskap	25	35	39
Sosiologi	21	30	30
Samfunnsgeografi	25	33	36
Sosialantropologi	21	35	38
Samfunnsøkonomi	39	36	50
Internasjonale studier	46	85	90
Utviklingsstudier	20	27	22
Europastudier (EU)	46	54	47
Kultur og kommunikasjon	46	83	79
Offentlig adm. og ledelse	24	37	43

Del 3: Studier innen økonomi og administrasjon

Økonomi og administrasjon			Studiepl.	Søknader	Primær	Primær per studieplass
	HBO	Siviløkonom	50	427	70	1,4
	HBO	Organ. og ledelse	15	110	19	1,3
	HBO	Øk./ledels Mo i Rana	35	96	29	0,8
	HBO	Økonomi og ledelse	95	351	73	0,8
	HBO	Økonomi/pers.utvikl.	10	61	6	0,6
	HH	Bed.øk., Rena	20	105	16	0,8
	HH	Adm. og ledelse	35	182	34	1,0
	HH	Org.- og ledelsesfag	10	94	23	2,3
	HH	Øk/adm, bac	10	102	18	1,8
	HH	øk/adm. m/IKT	10	45	5	0,5
	HH	Øk/adm., kandidat	10	33	7	0,7
	HIA	Matematisk finans	15	83	14	0,9
	HIA	Øk. adm., master	80	534	118	1,5
	HIA	Øk.adm., Grm.	70	345	63	0,9
	HIA	Øk.adm., Kr.sand	85	1073	217	2,6
	HIB	Øk.adm.	75	2342	411	5,5
	HIBU	Øk. ledelse -siv.øk.	20	233	33	1,7
	HIBU	Øk./adm., Kongsberg	60	436	93	1,6
	HIBU	Øk.adm, Hønefoss	40	324	46	1,2
	HIBU	Øk/adm årsst.	10	110	12	1,2
	HIF	Bedriftsøkonomi	20	82	22	1,1
	HIF	Øk. adm. ledelse	20	73	27	1,4
	HIF	øk/adm	30	94	33	1,1
	HIH	Øk/adm med revisjon	15	59	15	1,0
	HIL	Org. og ledelse	60	499	93	1,6
	HIL	øk.adm, års	20	348	54	2,7
	HIL	Økonomi og adm.	60	518	95	1,6
	HIM	Intern. logistikk	30	143	20	0,7
	HIM	Bedriftsøkonomi	20	131	25	1,3
	HIM	Øk. adm., 2 år	20	89	21	1,1
	HIM	Økonomi og administr	50	308	52	1,0
	HINT	Komm.øk og ledelse	30	73	9	0,3
	HINT	Øk. adm.	45	221	37	0,8
	HIO	Øk./adm (revisjon)	180	2649	789	4,4
	HIO	Øk/led årsst.	20	1637	343	17,2
	HIO	Øko/led årsstdelt	20	747	236	11,8

	HIST	Økonomi og adm.	228	2314	776	3,4
	HIT	Bedriftsøkonomi - Bø	15	141	20	1,3
	HIT	Bedriftsøkonomi (P)	45	207	71	1,6
	HIT	Økonomi og admin	30	252	23	0,8
	HITØ	Bedriftsøkonomi	25	282	63	2,5
	HITØ	Øk.adm.	45	423	91	2,0
	HITØ	Øk.adm.fag	30	77	15	0,5
	HIØ	Økonomi og adm.	80	508	110	1,4
	HIÅ	Shipping og økonomi	10	167	31	3,1
	HIÅ	Øk. og ledelse	24	358	94	3,9
	HIÅ	Økonomi og adm.	25	406	88	3,5
	HSF	Bedriftsøkonomi	15	123	17	1,1
	HSF	Org. og ledelse	10	117	15	1,5
	HSF	Økonomi og administr	45	176	34	0,8
	HSH	Økonomi og adm.	100	431	130	1,3
	HVE	Bedriftsøk.	10	230	50	5,0
	HVE	Økonomi og adm.	85	463	119	1,4
	NHH	Øk.adm.	430	4315	2017	4,7
	NTNU	Ind.øk.	115	1462	504	4,4
	UIS	Industriell økonomi	15	433	61	4,1
	UIS	Personalledelse	67	886	229	3,4
	UIS	Økonomi og admin.	74	1676	402	5,4
	UIS	Økonomi/informatikk	33	624	67	2,0
	UMB	Industriell økonomi	15	234	33	2,2
	UMB	Økonomi/administrasj	40	540	93	2,3
SUM			**3006**	**31602**	**8331**	

Kilde: Samordna opptak

Tabell 15: Topp 20 poenggrenser innen lavere grad, samfunnsvitenskapelige studier

Lærested	Studium	Poenggrense
NTNU	Ind.øk.	63.5
Universitetet i Oslo	Psykologi prof, høst	59.5
Universitetet i Oslo	Psykologi prof, vår	58.3
Universitetet i Oslo	Internasjonale studi	58.1
Norges Handelshøyskole	Øk.adm.	57.5
Universitetet i Bergen	Samfunnsøkonomi	55.7
Universitetet i Stavanger	Industriell økonomi	54.8
Universitetet i Bergen	Samf.øk., master	54.5
Universitetet i Oslo	Psykologi, årsenhet	54.5
NTNU	Samf.øk.	53.4
Universitetet i Oslo	Utviklingsstudier	53.2
Universitetet i Oslo	Samfunnsøkonomi, 5år	52.2
NTNU	Eur.kunn.m/språk	52.1
Universitetet i Bergen	Utviklingsstudier-år	51.3
Universitetet i Bergen	Utviklingsstudier	50.9
Høgskolen i Agder	Øk. adm., master	50.8
Høgskolen i Oslo	Utviklingsstudier	50.6
Universitetet i Oslo	Samfunnsøkonomi, 3år	49.9
Universitetet i Bergen	Arb. og org.psykolog	49.8
Universitetet i Bergen	Samf.øk., bachelor	49.7
NTNU	Intro. psy.pro	49.6

Kilde: Samordna opptak

Tabell 16: Kandidater med tilsvarende grader i samfunnsvitenskap
(Universiteter i Norge i 2006)

	Stats-vitenskap	Sosiologi	Samfunns-geografi	Sosial-antropologi	Samfunns-økonomi**	Psykologi master/ hovedfag	Psykologi profesjon	PECOS	ESST
UiO	116	90	20	68	84	24	73	16	18
NTNU	30	23	30*	18	26	43	52		-
UiB	65	25	23*	32	35	-	70		-
UiTØ	31	5	-	10	4	-	20	14	-
UMB	-	-	-	-	40	-	-		-
Totalt	242	143	73	128	189	67	215		18
UiO-andel	48 %	63 %	27 %	53 %	44 %	36 %	34 %	53 %	100 %

Kilde: Database for statistikk om høgre utdanning (DBH).
* Tallene fra NTNU og UiB er høyere grad i geografi.
** Tallene for samfunnsøkonomi omfatter også kandidater innenfor miljø- og utviklingsøkonomi

Tabell 17: Andel arbeidsledige fordelt på fagfelt og kjønn
(mai 2007)

Fagfelt	Kvinner	Menn	Totalt
Statsvitenskapelige fag	1,4%	0,9%	1,1%
Sosiologiske fag	1,3%	0,4%	0,9%
Samfunnsgeografiske fag	1,0%	2,1%	1,5%
Samfunnsøkonomiske fag	0,7%	0,7%	0,7%
Psykologiske fag	0,4%	0,2%	0,3%
Sosialantropologiske fag	3,0%	2,4%	2,8%
Samfunnsfag og juridiske fag samlet*	**0,9%**	**0,6%**	**0,7%**
Humanistiske og estetiske fag	2,0%	1,3%	1,6%
Naturvitenskapelige og tekniske fag	1,0%	0,5%	0,6%
Økonomiske og administrative fag	1,3%	1,1%	1,1%
Høyere utdanning utover 4 år	1,0%	0,6%	0,7%

Kilde: NAV * Inneholder i tillegg til de ovennevnte fagfelt også juridiske fag og medie- og kommunikasjonsfag

Tabell 18: SV-kandidater utdannet i 2000-2004 fordelt på fagfelt og bransjer

Bransje	Stats-vitenskap	Sosiologi	Samfunns-geografi	Samfunns-økonomi	Sosialan-tropologi	ESST	Totalt
Vareprod. næringer	**4,1**	**1,1**	**2,0**	**6,6**	**4,9**	**8,8**	**3,9**
- herav forlag og presse og andre media	3,3	1,1	0,0	1,1	3,7	5,9	2,4
Handel, hotell og restaurant, transport	**1,2**	**2,8**	**0,0**	**2,2**	**3,7**	**2,9**	**2,0**
Finansiell tjenesteyting og forsikring	**1,3**	**1,7**	**0,0**	**12,1**	**1,2**	**2,9**	**2,8**
Forretningsmessig tjenesteyting	**10,5**	**13,8**	**16,3**	**6,6**	**8,6**	**14,7**	**11,3**
- herav forskning og utv.	5,0	6,1	12,2	3,3	2,5	2,9	5,2
- herav rådgivning	2,1	4,5	2,0	3,3	0,0	5,9	2,9
Offentlig adm. og forvaltning	**53,1**	**39,2**	**49,0**	**56,0**	**35,8**	**38,2**	**46,7**
Undervisning og forskning	**14,2**	**24,3**	**16,3**	**11,0**	**22,2**	**17,6**	**17,8**
- herav grunnskole	2,9	3,3	2,0	0,0	3,7	5,8	2,8
- herav vgs.	0,8	1,1	0,0	1,1	2,5	2,9	1,2
- herav høyskole/ univ.	2,1	6,1	2,0	0,0	2,5	0,0	2,8
Helse- og sosialtjenester	**3,3**	**8,8**	**4,1**	**1,1**	**11,1**	**0,0**	**5,3**
- herav helse- og omsorgstjen.	0,8	5,5	0,0	0,0	4,9	0,0	2,4
Andre offentlig og private tjenester	**12,1**	**8,3**	**12,2**	**4,4**	**12,3**	**14,7**	**10,2**
- herav interesseorg.	12,0	6,7	12,2	3,3	7,4	14,7	9,0
- herav museer og arkiver	0,0	0,6	0,0	0,0	2,4	0,0	0,4

Kilde: Kandidatundersøkelsen 2005

Tabell 19: Antall sysselsatte samfunnsvitere fordelt på fagfelt, kjønn og alder
(mai 2007)

	Kvinner	Menn	Inntil 30 år	Over 30 år	Totalt
Statsvitenskapelige fag	1504 (44,8%)	1855 (55,2%)	333 (9,9%)	3026 (90,1%)	3359
Sosiologiske fag	1149 (61,3%)	724 (38,7%)	120 (6,4%)	1753 (93,6%)	1873
Samfunnsgeografiske fag	494 (51,0%)	474 (49,0%)	101 (10,4%)	867 (89,6%)	968
Samfunnsøkonomiske fag	677 (27,1%)	1818 (72,9%)	219 (8,8%)	2276 (91,2%)	2495
Psykologiske fag	2533 (59,4%)	1731 (40,6%)	345 (8,1%)	3919 (91,9%)	4264
Sosialantropologiske fag	575 (70,3%)	243 (29,7%)	66 (8,1%)	752 (91,9%)	818

Kilde: NAV